

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนเทศบาล๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปริญญานิพนธ์
ของ
วรรณา ขาวน้อม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

155.252

๑๕๖๓

๑๕

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทคัดย่อ

ของ

วรรณภา ขาวน้อม

P-5 ๑.๓ 2548

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2548

๑๕๖๓

วรรณ ขาวน้อม (25478) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปริญญาโท กศม (การจิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ,รองศาสตราจารย์เวณนี้ กริทอง

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 256 คน เป็นนักเรียนชาย 157 คน และนักเรียนหญิง 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และ 05 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศชาย (X_1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_5) บุคลิกภาพ (X_9) ความฉลาดทางอารมณ์ (X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{12}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13})

2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบ ที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และ 05 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_3) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_4)

3 องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_6) บิดามารดาแยกกันอยู่ (X_7) และ บิดามารดาเสียชีวิต (X_8)

4 องค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ มี 2 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบ ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังองค์

องค์ประกอบที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11})

5 สมการพยากรณ์ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1\,160 + 371 X_{13} + 256 X_{11}$$

5.2 สมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 331 X_{13} + 204 X_{11}$$

FACTORS AFFECTING ON ATTITUDE TOWARDS AGGRESSIVE
BEHAVIOR OF GRADE INTERVAL THREE STUDENTS OF
TESABHAL IV SCHOOL(WATPOWAS) ,
CHANGWAT SURATTANI

AN ABSTRACT
BY
WANNA KHAWNIM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2005

Wanna Khanwnim (2005) Factors Affecting on Attitude Towards Aggressive Behavior of Grade Interval Three Students of Tesabhal IV School (Watpowas) Ghangwat Surattani Master thesis, M Ed (Educational Psychology) Bangkok Graduate School, Snnakhannwirot University Advisor Committee Inst Wilailuck Pongsopar, Assoc Prof Waythanee Greethong

The purposes of this research were to investigate factors affecting on attitude towards aggressive behavior of grade Interval three students of Tesabhal IV School (Watpowas) Ghangwat Surattani in academic year 2004 The factors were divided into 3 dimensions personal factors , family factors and environmental factors The subject of 256 students were randomly sampling from the population The instruments were the factors affecting on attitude towards aggressive behavior questionnaires The data was analyzed by The Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis

The results were as follows

1 There were significantly positive correlation among attitude towards aggressive behavior and 8 factors , gender males (X_1) emotional intelligence (X_{10}) educational level matthayom suksa III (X_4) interpersonal relationship between students and their parents (X_{12}) interpersonal relationship between students and their teachers (X_{13}) interpersonal relationship between students and peer group (X_{14}) at .05 and .01 level, respectively

2 There were significantly negative correlation among attitude towards aggressive behavior and 2 factors , gender female (X_1) and educational level matthayom suksa II (X_3) at .05 and .01 level, respectively

3 There were no significantly correlation among attitude towards aggressive behavior and 5 factors , educational level matthayom suksa III (X_4) moderate learning achievement (X_6) high learning achievement (X_9) and Introvert personality (X_8)

4 There were 2 factors significantly affecting on attitude towards aggressive behavior from the most to the least affective factors were interpersonal relationship between students and their teachers (X_{13}) and interpersonal relationship between students and their parents (X_{11}), these 2 factors could predicted attitude towards aggressive behavior about percentage of 37.0

5 The significantly predicted equation of attitude towards aggressive behavior of Grade Interval Three Students of Tesabhal IV School (Watpowas) Ghangwat Surattani at .01 level were as follows

5.1 In terms of raw scores were

$$\hat{Y} = 1160 + 236 X_5 + 256 X_{11} + 371 X_1$$

5.2 In terms of standard scores were

$$Z = 331 X_{13} + 204 X_{11}$$

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนเทศบาล ๔ (โพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

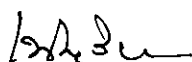
ของ

นางสาววรรณภา ขาวน้อม

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

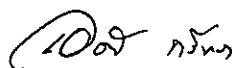
วันที่ 20 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

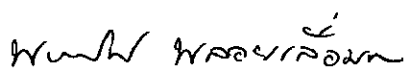
ประธาน

(อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

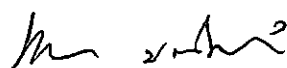
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เวณี กรีทอง)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะพร้อมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วยความเมตตา ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ และรองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ปรีชา ฉายสง่าผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) อาจารย์สนิทยั โต๊ะหมอ และคณะอาจารย์ในระดับช่วงชั้นที่ 3 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ สมาชิกในครอบครัว และผู้ใกล้ชิดทุกคนที่ให้กำลังใจ และให้ความห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

วรรณา ขาวนัม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้า	9
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว	40
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ	47
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์	59
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสมรสของบิดา มารดา	65
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง	68
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	72
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	81
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	81
วิธีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	94
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	96
การวิเคราะห์ข้อมูล	97
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า	97
ผลการศึกษาค้นคว้า	98
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	105
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	105
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	108
อภิปรายผล	109
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	126
ภาคผนวก ก	127
ภาคผนวก ข	128
ภาคผนวก ค	148
ประวัติย่อผู้วิจัย	154

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ลักษณะรูปแบบและลักษณะด้านต่าง ๆ ของพฤติกรรมก้าวร้าว	28
2	แสดงบุคลิกภาพแสดงตัว – เก็บตัว	50
3	แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามเพศ ระดับชั้นที่เรียน สถานภาพของครอบครัว	98
4	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรม ก้าวร้าวบุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ ผู้ปกครองสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ อาจารย์	99
5	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มี พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ จังหวัด สุราษฎร์ธานี	101
6	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ต่าง ๆ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นเกณฑ์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณ	102
7	แสดงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ	103
8	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามบุคลิกภาพ	149
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์	150
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับผู้ปกครอง	151
11	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับอาจารย์	151
12	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับเพื่อน	152
13	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ ก้าวร้าวด้านความคิด	152

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวด้านความรู้สึก	153
15 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม	153

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของทัศนคติ	13
2 องค์ประกอบของทัศนคติของ ไทรแอนดิส	15
3 การเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวต่าง ๆ จากสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์	31

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการพัฒนาทางด้านทัศนคติและด้านสังคม การพัฒนาการทางด้านสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญของวัยรุ่น อันเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคตการคบเพื่อนหรือการเข้ากลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นเป็นเรื่องธรรมชาติหรือสภาวะปกติของวัยรุ่นทั้งนี้เพื่อเสริมความรู้สึกมั่นคงทางด้านจิตใจเพื่อให้ได้มีโอกาสแสดงความสามารถหรือความคิดให้ผู้อื่นยอมรับขณะเดียวกันจะได้มีโอกาสเรียนรู้จากบุคคลอื่น เพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นพฤติกรรมการคบเพื่อนของเด็กชายและเด็กหญิงจะเริ่มคบตั้งแต่อายุประมาณ 12-15 ปีซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นมักจะมี ความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมสภาพชุมชน โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมด้านครอบครัวสถานบันการศึกษา สื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่วิทยุ วิทยุโทรทัศน์ นิตยสารอินเทอร์เน็ตและทั้งเป็นสิ่งที่กระทำให้วัยรุ่นเกิดการเลียนแบบ

การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นส่วนใหญ่ขาดหลักและขอบเขตของความประพฤติตัวไม่รู้จักป้องกันปัญหาอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเด็กกับ ผู้ใหญ่ และจะทำให้เกิดปัญหาตามมาทั้งตัวเด็กและสังคม ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2523 : 101) กล่าวว่า วัยรุ่นชายหญิงสมัยใหม่นี้มีโอกาสได้คบหาสมาคมเสรีมากกว่าวัยรุ่นสมัยที่ผ่านมาประกอบกับมีสิ่งยั่วยุอยากลอง ยอมทำให้ความสามารถในการสะกดกลั้นความรู้สึกของวัยรุ่นน้อยลงประกอบกับมีความเจริญทางเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันและการเผยแพร่ข่าวสารหรือรายการต่าง ๆ จากต่างประเทศทั้งภาพยนตร์ ทำให้วัยรุ่นเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ก้าวร้าว มีการยกพวกตีกันมากยิ่งขึ้นสภาพสังคมไทยปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมือง สภาพแวดล้อมจึงก่อให้เกิดปัญหามากมายแก่เยาวชนที่เป็นเยาวชนที่เป็น วัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เช่น การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย แสดงกิริยาลบหลู่ครูอาจารย์ การเขียนคำหยาบไว้ตาม ฝาผนัง (วรรณ ช่องดารา กุล 2533 : 8) การใช้ภาษาก้าวร้าวที่รุนแรง ช่มชู้ ตำนานตีเตือน กล่าวโทษผู้อื่น และการใช้ภาษาทำทางที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้จัดเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นในโรงเรียนเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อบุคคล และทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา (สุนีย์ อธิวิรุฬห์ 2542 1) เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ และเป็นระยะที่มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จากพัฒนาการด้านต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้วัยรุ่นเกิดความ ตึงเครียดด้านอารมณ์ได้ง่าย ซึ่งศึกษาพบว่าเด็กไทยในวัยเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเฉพาะเด็กก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงที่สุด (สมพร สุธัตินัย 2529 6) และมักจะเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ได้มาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2537 23 , อ้างอิงจาก Yoshikawa 1994) เนื่องจากอารมณ์ของวัยรุ่นรุนแรงและ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขาดการควบคุมแสดงออกอย่างเปิดเผยวัยนี้จึงได้ชื่อว่า " พายุบุแคม " (สุเกษม อิงคินันท์ 2537 18) นักจิตวิทยาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยรุ่นจึงถือว่าเป็นวัยที่สำคัญเพราะเป็นวัยที่เต็มไปด้วยปัญหามากมาย และพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นปัจจุบันมีแนวโน้มในลักษณะก้าวร้าวรุนแรงและเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมและถ้าพฤติกรรมก้าวร้าวมีความรุนแรงถึงระดับสูงและแสดงออกในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม เพราะความก้าวร้าวนำไปสู่การฆ่า การทำลายล้างชีวิต ไม่ว่าจะทำไปเพื่อเป้าหมายใด ๆ ก็ตาม (สมพร สุธัตินัย 2529 4 , อ้างอิงจาก Ribes- Inesta and Bandura 1978) โดยถ้าเกิดในวัยรุ่นซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ ก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง จึงได้มีผู้ทำการศึกษาปัจจัยหรือสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิด พฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมากมายซึ่งปัจจัย2ด้านที่จัดได้ว่าเป็นสาเหตุภายนอกของมนุษย์แต่ในการศึกษา

พฤติกรรมของมนุษย์ในด้านจิตวิทยานั้นสาเหตุภายในจิตใจหรือด้านจิตลักษณะเนื่องจากถือว่าลักษณะทางจิตใจของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญในการเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้แก่ทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ เหล่านี้เป็นต้น ตลอดจนเป็นที่ตั้งของความคิดความรู้สึกโดยจะเป็นตัวบ่งชี้การกระทำของตัวบุคคลในทางดีและไม่ดีได้(ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2529 155 - 156)

นักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีอายุประมาณ 12 – 15 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย และด้านจิตใจ เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน และการคบเพื่อนเป็นวัยที่ต้องการอิสรภาพจากครอบครัว แต่เขายังต้องการความช่วยเหลือจากบิดามารดา และผู้ปกครองอยู่ กลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นจะมีความสำคัญต่อการเกิดเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเพราะธรรมชาติของวัยรุ่นมีความปรารถนาที่จะทำตัวให้เหมือนเพื่อนภายในกลุ่ม เด็กวัยนี้จะเข้าใจดีว่า เพื่อนมีความสำคัญมากในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม วัยรุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน แม้บางครั้งอาจจะรู้สึกไม่เต็มใจก็

ตามแต่บางครั้งอาจจะแสดงพฤติกรรมที่ใช้อวดเพื่อให้เพื่อนฝูงประทับใจในความโก้หรือความสามารถของตนในการอยู่ร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม (นิภา นิธยาน 2530 140 - 141)

วัยรุ่นส่วนใหญ่กำลังอยู่ในวัยเรียนซึ่งมีพฤติกรรมที่มีปัญหาที่พบมากในโรงเรียนต่างๆ และผู้วิจัยมีญาติที่สอนอยู่ที่โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จึงได้สัมภาษณ์ อาจารย์ฝ่ายปกครอง และอาจารย์แนะแนว จำนวน 6 คน เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียนพบว่า ความประพฤติที่มีปัญหามากที่สุด คือเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้แก่ก่อกวนเพื่อนในเวลาเรียน ทะเลาะวิวาทในโรงเรียน พูดคำหยาบซึ่งการกระทำดังกล่าวนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าวได้ ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับ เจตคติต่อการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยให้ตอบแบบสอบถามจำนวน 3 ข้อ กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จำนวน 80 คน ซึ่งแบ่งเป็น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนนักเรียน 29 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวนนักเรียน 27 คน และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียน 24 คน ดังนี้

คำถามข้อที่ 1 ถามว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะเหตุใด พบว่าคำตอบในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คำตอบมากที่สุด คือ เป็นจุดสนใจของกลุ่มเพื่อน ๆ และสังคม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 55.17 เพราะพฤติกรรมก้าวร้าวทำให้ตัวเองมีความกล้าที่จะแสดงออก สนุกและได้คล้ายเครียด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 44.82 เพราะทำให้ตนเองได้ระบายอารมณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คำตอบที่มากที่สุด คือ คิดว่าเท่ดี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 77.77 เพราะสามารถทำให้แสดงความเป็นตัวตนออกมาเป็นสิ่งที่วัยรุ่นเดี๋ยวนี้ทำกัน เพราะได้โชว์ความเป็นผู้นำ จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 22.22 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบคำตอบที่มากที่สุด คือ เป็นสิ่งที่ไม่ดี จำนวน 19 คน คิดเป็น ร้อยละ 79.16 เพราะการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทำให้ครอบครัวเดือดร้อนและสังคมไม่ยอมรับ

คำถามข้อที่ 2 ถามว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะเหตุใด คำตอบในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คำตอบมากที่สุด คือ ไม่ชอบ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 62.06 เพราะทำให้พ่อแม่ไม่รัก คิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะ ทำให้ ครอบครัวเดือดร้อน พ่อ แม่ไม่รัก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าคำตอบมากที่สุดคือ ไม่ชอบ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 55.55 เพราะ ทำให้อาจารย์ไม่รักและยังโดนทำโทษ รู้สึกเบื่อหน่าย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 เพราะทำให้สังคมวัยรุ่นถูกมองในภาพที่ ไม่ดี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คำตอบที่มากที่สุด คือ ชอบ จำนวน 14 คน คิดเป็น ร้อยละ 58.33 เพราะจะทำให้เพื่อนยกย่องว่าตนเองเก่ง คิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะ เป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66

คำถามข้อที่ 3 นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเพราะเหตุใด พบคำตอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คำตอบมากที่สุด คือ หลีกเลี่ยงเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 86.20 เพราะเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นสิ่งที่ไม่ดีทำให้สังคมรังเกียจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบคำตอบที่มากที่สุด คือ ไม่ยอมรับและไม่เข้ากลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 70.37 เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี และไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนภายในกลุ่ม ช่วยเตือนเพื่อนที่มี พฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 29.62 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอบที่มากที่สุด คือ หลีกเลี่ยงเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 91.66 เพราะการไม่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นเป็นสิ่งที่ดี ไม่ทำให้ตัวเองและ ครอบครัวเดือดร้อน

จากผลการสำรวจปัญหาเบื้องต้นพบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีปัญหาทัศนคติทางลบคือการไม่คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวดังที่ กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2527 : 172) กล่าวว่า ทัศนคติ คือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ แล้วแสดงภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะ กล่าวคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า ทัศนคติทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่าทัศนคติทางลบจะไม่เข้ากลุ่มเพื่อนพยายามหลีกเลี่ยงออกจากกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2520 : 38)กล่าวว่า ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดง พฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปใน ทิศทางใด ทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทิศทางที่สนับสนุน หรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ขบวนการอบรมให้ เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่ง ทัศนคตินี้ จะแสดงออกหรือปรากฏให้เห็นได้ชัดในกรณีที่มีสิ่งเร้าเป็นสิ่งเร้าทางสังคมทัศนคติเป็นสิ่งที่กำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองในการที่จะชอบต่อบุคคล วัตถุ สถานการณ์ หรือ แม้กระทั่งความคิดต่าง ๆ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถ อ้างอิงได้จากพฤติกรรม หรือการตอบสนองของบุคคล

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

- 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3 เพื่อสร้างสมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ที่ปรึกษา บิดา มารดา และเพื่อน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 256 คน เป็นนักเรียนชาย 157 คน และนักเรียนหญิง 99 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตัวแปรที่ศึกษา

1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- 1 1 องค์ประกอบด้านส่วนตัว
 - 1 1 1 เพศ
 - 1 1 2 ระดับชั้น
 - 1 1 3 บุคลิกภาพ
 - 1 1 4 ความฉลาดทางอารมณ์

- 1 2 องค์ประกอบด้านครอบครัว
 - 1 2 1 สถานภาพครอบครัว
 - 1 2 2 สัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน
- 1 3 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม
 - 1 3 1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 1 3 2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง ความคิด ความรู้สึกและ แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งแบ่งได้ 3 ด้านได้แก่

1 1 เจตคติด้านความคิด ได้แก่ การเห็นความสำคัญและประโยชน์ต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

1 2 เจตคติด้านความรู้สึก ความสนใจ ได้แก่ ความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบ เพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจะทำให้ตนมีเพื่อนมากขึ้น และสามารถที่จะเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ เวลามีปัญหาเพื่อนสามารถที่จะช่วยได้

1 3 เจตคติด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติตอบ เพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวได้แก่ การคบในฐานะเพื่อน คล้อยตามกลุ่มเพื่อน

2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านส่วนตัว องค์ประกอบด้านครอบครัว และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

2 1 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2 1 1 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

2 1 2 ระดับชั้น ได้แก่

2 1 2 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2 1 2 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2 1 2 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2 1 3 บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เป็นลักษณะเฉพาะหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ในการดำรงชีวิตซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนผู้นั้นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งบุคลิกภาพเป็น 2 มิติ (Dimension) คือ มิติที่มักแยกตัวเอง เมื่อเกิดความกดดันทางอารมณ์ หรือที่เรียกว่า การเก็บตัว (Introversion) และมิติที่ชอบเข้าสังคม และชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เรียกว่า การแสดงออก (Extroversion)

2 1 4 ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการตระหนักรู้ภาวะอารมณ์ของตนเองและสามารถจัดการกับภาวะอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ

2 2 องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ สถานภาพของครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

2 2 1 สถานภาพของครอบครัว ได้แก่

2 2 1 1 บิดามารดาอยู่ร่วมกัน

2 2 1 2 บิดามารดาแยกกันอยู่

3 2 1 3 บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

2 2 2 และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียน ต่อผู้ปกครอง และการปฏิบัติของผู้ปกครอง ต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ดังนี้

2 2 2 1 การปฏิบัติของนักเรียน ต่ผู้ปกครอง ได้แก่ การเชื่อฟัง การอบรมสั่งสอน ทั้งด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว การเงิน การเรียน การให้ความรัก ความห่วงใย และช่วยเหลืองานในครอบครัว

2 2 2 2 การปฏิบัติของผู้ปกครอง ต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ การดูแลสุขภาพ การอบรมสั่งสอน รวมทั้งเป็นที่ปรึกษา ช่วยแก้ปัญหา

2 3 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง อิทธิพลเกี่ยวกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว สภาพชุมชน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และอิทธิพลจากสื่อเกี่ยวกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

2 3 1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียน และเพื่อนที่มีต่อกัน เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ด้านการเรียนตลอดจนเรื่องส่วนตัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน และการสนทนาในเรื่องส่วนตัว ความห่วงใยใกล้ชิด สนับสนุน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ด้วยความรักและสามัคคี

2 3 2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่ออาจารย์และการปฏิบัติตนของอาจารย์ต่อนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนี้

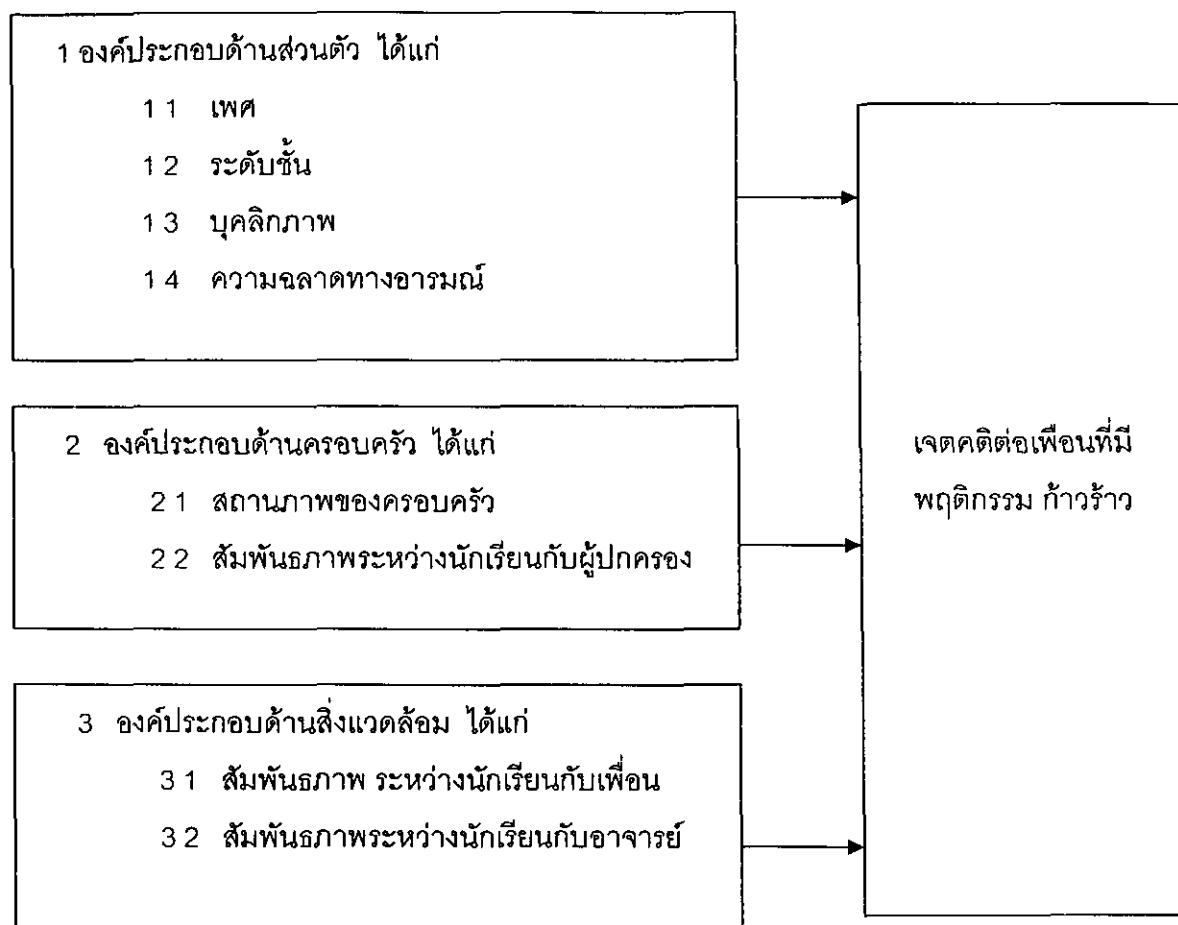
2 3 1 1 การปฏิบัติตนของนักเรียนต่ออาจารย์ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การตั้งใจเรียนร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน การส่งงานตรงเวลา เชื้อฟังซักถามข้อสงสัย ปรึกษาปัญหา

2 3 1 2 การปฏิบัติตนของอาจารย์ต่อนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ ทำให้ นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง การเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมุติฐานในการวิจัย

1 องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ด้านครอบครัว และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่3 โรงเรียนเทศบาล ๔(วัดโพธิ์वास)จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามหัวข้อดังนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 1 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 1 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 2 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ
 - 2 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 2 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพครอบครัว
 - 2 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน
 - 2 5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2 6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์
-
- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 1 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
 - 1 1 1 ความหมายของทัศนคติ
จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของทัศนคติ มีผู้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติไว้ดังนี้
ฮอลพอร์ต (บุญวดี เพชรรัตน์ 2527 : 20 , อ้างอิงจาก Allport 1940 : 180) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมของจิตใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงที่กำหนดทิศทางการปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเกิดและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลเกิดขึ้นได้ โดยวิธีการต่อไปนี้
 - 1 การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคม แล้วนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเป็นรากฐานของทัศนคติ
 - 2 การแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ของตน เช่น เด็กที่ถูกอบรมเลี้ยงดูมาดี มักจะมองโลกในแง่ดี

3 ประสบการณ์ที่ได้รับจากอดีต แต่รุนแรงในด้านดีหรือไม่ดีการเลียนแบบจนในที่สุดบุคคลก็ยอมรับเอาทัศนคติของผู้ถูกเลียนแบบไปเป็นทัศนคติของตนเอง เช่นบุตรมักจะเลียนแบบบิดามารดา เป็นต้น

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 :172) ให้ความหมายทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ แล้วแสดงภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านการพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือแสดงความพร้อมที่จะเข้าปามือเกิดความรู้สึกชอบเรียนว่าทัศนคติที่ดีหรือทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบเรียกว่าทัศนคติที่ไม่ดีหรือทางลบ

สุชา จันทน์เอม (2533 :3) ได้กล่าวถึงทัศนคติว่า ทัศนคติหมายถึงความรู้สึกหรือท่าทีที่บุคคลมีต่อวัตถุสิ่งของหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นไปในด้านองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ทัศนคติเป็นนามธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล ทัศนคติมีความสำคัญต่อการตอบสนองทางสังคมและบุคลิกภาพของบุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2530 :238) ให้คำนิยามคำว่าทัศนคติหมายถึง แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มาและกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุนหรือเป็นการปฏิบัติต่อบางสิ่งบางอย่างซึ่งอาจเป็นแบบเข้าสู่ (Approach) หรือถอนตัวออก (Withdrawal) ก็ได้ และด้วยเหตุนี้วัตถุที่เป็นเป้าหมายของปฏิกิริยาจึงอาจมีคุณค่าในทางบวกหรือลบก็ได้ในแง่แต่ละบุคคล

ฟิชไบน์ (Fishbein 1967 :8) ให้ความหมายทัศนคติว่าทัศนคติหมายถึง สภาพความพร้อมของสมองและประสาทการจัดระบบมวลประสบการณ์ อิทธิพลภายนอกหรือภายในที่มีต่อบุคคลในการที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อสภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น

เธอร์สตัน (ปียนันท์ ทรัพย์มันคงทวี 2535 :10, อ้างอิงจาก Thurstone 1949) ให้ความหมายทัศนคติว่า เป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบ ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกเหล่านี้ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างได้ว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคล วัตถุสิ่งของหรือเหตุการณ์ สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบของแต่ละบุคคลเช่น ชอบ -ไม่ชอบ พอใจ - -ไม่พอใจ เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย ยอมรับได้หรือยอมรับไม่ได้ นอกจากนี้ ทัศนคติอาจแสดงออกในลักษณะเป็นกลาง รู้สึกเฉย ๆ ไม่รัก ไม่ชอบ หรือไม่แน่ใจ

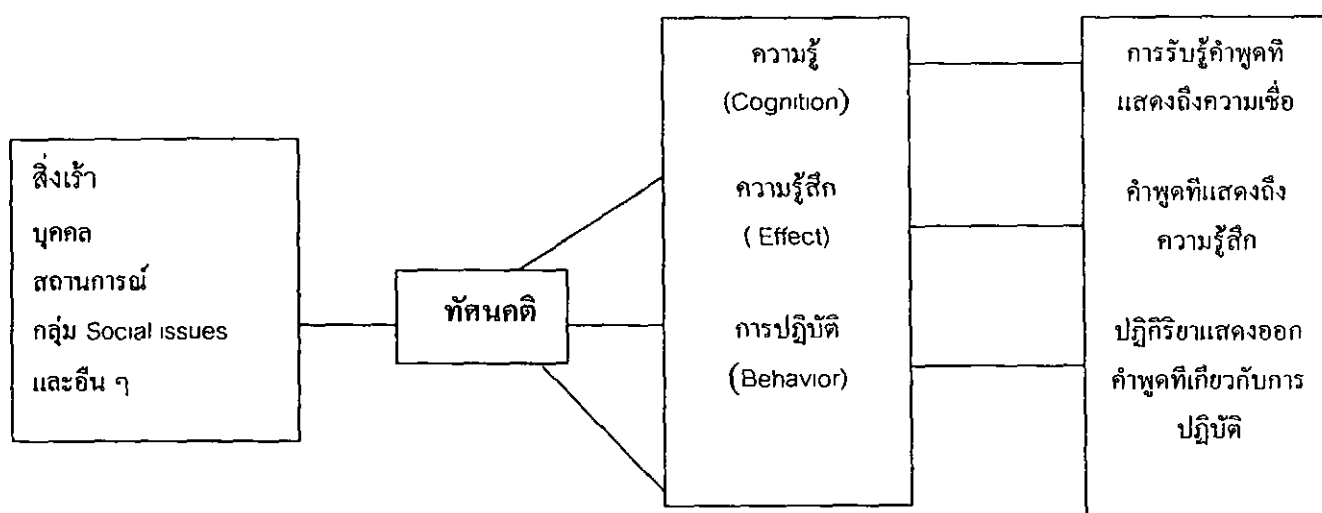
1.1.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2530 : 3) ได้กล่าวว่าทัศนคติเป็นความคิดเห็น ซึ่งมียารมณ์เป็นส่วนประกอบเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ซึ่งองค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติมีด้วยกัน 3 ประการดังนี้

องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) หรือด้านความคิด ความเข้าใจ ได้แก่ ความคิดซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล

องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งจะเป็นตัวเร้า ความคิด อีกต่อหนึ่ง ซึ่งแล้วแต่ว่าบุคคลนั้นจะมีความรู้สึกนึกคิดในทางลบหรือบวก

องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral Component) องค์ประกอบนี้มีแนวโน้มไปในทางปฏิบัติหรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดปฏิกิริยาหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของทัศนคติ

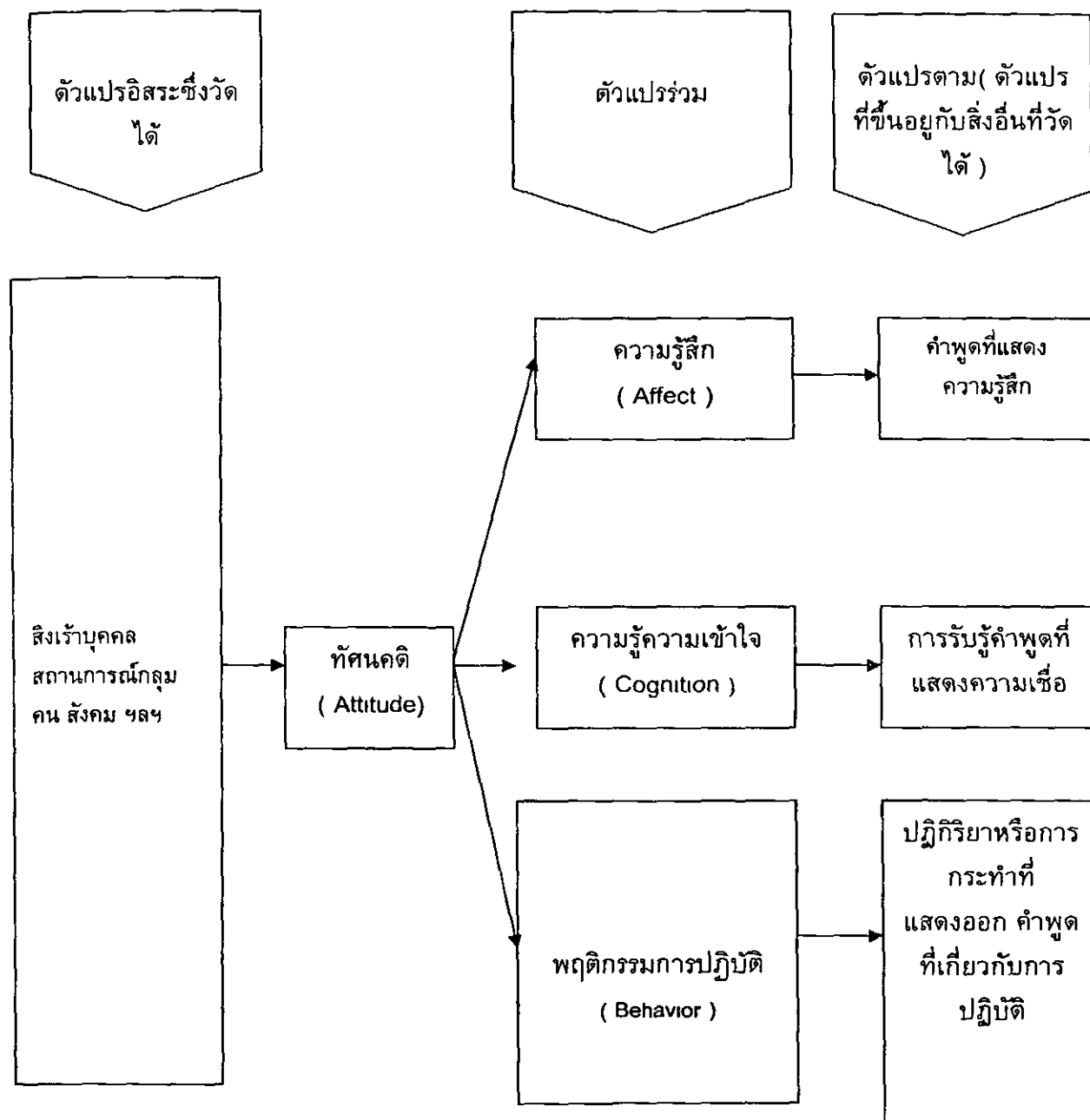
เซฟเวอร์ (Shaver 1977 : 168 – 170) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของทัศนคติไว้ 3 ด้าน คือ องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งด้านความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก(Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลก็จะไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นก็จะเกิดความชอบต่อสิ่งนั้น

องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน หรือการยอมรับ หรือไม่ยอมรับปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติ

ดังนั้น องค์ประกอบทั้งสามด้าน คือ องค์ประกอบทางด้านความรู้ องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก และองค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ จะต้องมีความสอดคล้องกัน ถ้าองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่ง เปลี่ยนแปลงไป ทศนคติของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ไทรแอนดิส (Triandis 1971 : 3) ได้เสนอแผนภูมิองค์ประกอบของทัศนคติดังนี้

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของทัศนคติของไทรแอนดิส

1 1 3 คุณลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติ มีลักษณะสำคัญดังนี้ (กฤษณา ศักดิ์ 2530 : 186)

- 1 ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้หรือ ประสบการณ์ มิได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้ย่อมจะมีความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ นั่นคือการเกิดทัศนคติ
- 2 ทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ถ้าสภาพแวดล้อม สถานการณ์ หรือ เหตุการณ์ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงจากทัศนคติที่ยอมรับเป็นทัศนคติที่ไม่ยอมรับ หรือจากทัศนคติที่ไม่ยอมรับไปสู่ทัศนคติที่ยอมรับ
- 3 ทัศนคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอก เราจะสามารถทราบได้ว่าบุคคลมีทัศนคติในทางยอมรับหรือไม่โดยสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกด้วยคำพูด สีหน้า ท่าทาง พอใจหรือไม่พอใจ
- 4 ทัศนคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน ก็ขึ้นอยู่กับหลายประการ เช่น ประสบการณ์รับรู้ความรู้สึก ความคิดเห็น อารมณ์ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- 5 ทัศนคติเกิดจากการเลียนแบบโดยสามารถถ่ายทอดสู่บุคคลอื่น ๆ ได้ หากเราเห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลที่เรายอมรับนั้นดีงามจึงเลียนแบบเป็นเยี่ยงอย่าง
- 6 ทิศทาง ปริมาณ ความเข้มข้นของทัศนคติ ปริมาณที่มีตั้งแต่ความพอใจอย่างยิ่ง ปานกลาง จนถึงไม่พอใจอย่างยิ่ง ความเข้มข้นก็แล้วแต่ว่าจะมีความรู้สึกสุดปลายไปในทางใด ทัศนคติของบุคคลมีระดับความรุนแรงต่างกัน ส่วนทิศทางของทัศนคติมี 2 ทิศทางคือ ทิศทางสนับสนุน หรือในทางบวก และทิศทางต่อต้าน หรือในทางลบ
- 7 ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจากความคิดสำนึกหรือจิตไร้สำนึกก็ได้ เมื่อบุคคลเรียนรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับอะไร ก็จะมีจิตสำนึกที่สมบูรณ์ เพราะได้สังเกตเห็น คิด พิจารณาเหตุผล วิเคราะห์จนแน่ใจว่าถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ประการใด ทัศนคติที่เกิดขึ้น ลักษณะนี้เรียกว่าเกิดจากจิตสำนึกในบางกรณีทัศนคติเกิดจากจิตไร้สำนึกก็ได้ เป็นความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เกิดขึ้นโดยมิได้มีการคิดพิจารณาไตร่ตรองแต่อย่างใด เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองห้ามพูดเรื่องเพศ จึงไม่กล้าพูด เคยชินจนเห็นเรื่องเพศเป็นเรื่องหยาบคาย คำซ้ำ น่าอาย มีทัศนคติที่ไม่ยอมรับโดยอัตโนมัติ โดยไม่รู้สึกตัว คือ ปราศจากจิตสำนึก
- 8 ทัศนคติมีลักษณะคงทนถาวรพอสมควร เกิดจากความรู้สึกที่สะสมมานานพอสมควรแม้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้แต่ไม่ได้หมายความว่า เปลี่ยนแปลงไปในระยะชั่วครู่ชั่วยาม หรือในวันหนึ่งทัศนคติดีย่อมมีความคงทนยากที่จะเปลี่ยนแปลงความรู้สึกคิดต่อสิ่งใดในลักษณะใดลักษณะ

หนึ่งก็จะมีความรู้สึกเช่นนั้นตลอดไป หรือว่าจะเปลี่ยนความรู้สึกได้ต้องใช้เวลา กระทั่งสถานการณ์ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เกิดการเรียนรู้ใหม่

9 บุคคลแต่ละคนย่อมมีทัศนคติต่อบุคคล สถานการณ์ สิ่งเดียวกันแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน

1 1 4 การเกิดทัศนคติ

ธีระพร อุวรรณโน (2521 1-17) แบ่งอิทธิพลของการเกิดทัศนคติออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1 อิทธิพลจากพ่อแม่เป็นแหล่งที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะก่อนเด็กเข้า โรงเรียนเด็กจะพัฒนาค่านิยม ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาในกรอบ ของครอบครัว ซึ่งมีพ่อแม่เป็น หลัก

2 อิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มในโรงเรียนคือครู เพื่อน ก็มีอิทธิพลต่อการสร้าง ทัศนคติต่อเด็ก

3 อิทธิพลจากประสบการณ์ส่วนตัว ประสบการณ์ในวัยเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนา ของบุคคล รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติด้วย ประสบการณ์ที่รุนแรง หรือ กระแทกกระทั้นใจเป็นสิ่งที่ ผังแน่นในจิตใจของบุคคลได้นานและมีอิทธิพลทำให้คนมีทัศนคติที่ต่างกันออกไป

4 อิทธิพลจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนรวมถึงวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดที่สุดคือการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ที่จะพยายามเปลี่ยนทัศนคติ ของคนให้หันไปนิยมในสิ่งที่ผู้โฆษณาต้องการ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลมาก ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยเฉพาะเรื่องที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทัศนคติของบุคคลนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ของพ่อแม่ จาก กลุ่มเพื่อน ครู อาจารย์ รวมทั้งประสบการณ์ส่วนตัวที่บุคคลได้รับและจากสื่อมวลชน สิ่งเหล่านี้ล้วนมี อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและการเกิดทัศนคติของบุคคลเป็นอย่างมาก

1 1 5 ประเภทของทัศนคติ

ทัศนคติแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ (กฤษณา ศักดิ์ศรี 2530 190-191) ดังนี้

1 ทัศนคติทั่วไป คือ ทัศนคติที่มีต่อสิ่งของ สถานการณ์ สถาบันและผู้คน ฯลฯ ไปใน ทางทั่ว ๆ ไป มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นอย่างกว้าง ๆ เช่น ชาวจีนขยัน คนจีนขี้ขโมย

2 ทัศนคติเฉพาะ คือทัศนคติที่มีต่อบุคคลใด ข้อเสนอดใด สถาบันใด สถานการณ์ใด โดยเฉพาะเป็นอย่าง ๆ ไป

3 ทัศนคตินิมาน คือ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อที่เป็นไปในทางบวกหรือ ยอมรับออกมาในรูปที่พึงพอใจ

4 ทศนคตินิเสธ คือ ทศนคติในทางลบ ปฏิเสธ ไม่ยอมรับ ซึ่งแสดงออกมาในรูป ความไม่พอใจ ไม่เห็นคุณประโยชน์

1 1 6 การวัดทศนคติ

เนื่องจากการวัดทศนคติก่อนไปทางนามธรรมมากกว่ารูปธรรม เป็นความรู้สึก ความเชื่อของบุคคล ซึ่งการวัดทศนคติจึงไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกมาทางภาษา และวัดออกมาในรูปของความคิดเห็น โดยอาจได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถามหรือแบบวัดทศนคติโดยตรง ซึ่งการวัดทศนคตินั้นจะมีข้อตกลงเบื้องต้น

1 การศึกษาทศนคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง

2 ทศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง ดังนั้นการวัดทศนคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่

3 การศึกษาทศนคติของบุคคล มิใช่เป็นการศึกษาทิศทาง ทศนคติของบุคคลเท่านั้น ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อย หรือความเข้มของทศนคตินั้นด้วย

1 1 7 ประโยชน์ของทศนคติ

เรณู เจริญศรี (2528 : 18-19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดทศนคติดังนี้

1 วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม การมีทศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ทาง ด้านดี-ด้านไม่ดี เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด มีความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ ต่อสิ่งนั้นเพียงใด ทศนคติต่อบุคคลต่อสิ่งนั้น เป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลมีการกระทำต่อสิ่งนั้นเป็นไปในทำนองใด ดังนั้น การทราบทศนคติของบุคคลช่วยให้สามารถทราบการกระทำของบุคคลนั้นได้

2 วัดเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข ทศนคติ เปรียบเทียบสาเหตุภายในที่กดดันให้บุคคลกระทำในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน และสาเหตุภายในหรือทศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลนี้อาจจะได้รับผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกอีกส่วนหนึ่ง ฉะนั้นการเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดทศนคติของบุคคลภายนอกนั้นด้วย

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า สรุปได้ว่า ถ้าเราทราบทศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เราสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้ สามารถจะหาทางป้องกันและแก้ไข หรือลดข้อขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเข้าใจสาเหตุและผลของพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้นได้

1 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว

1 2 1 ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นลักษณะของบุคลิกภาพอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งได้ผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันตามความเชื่อในทฤษฎีของแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนี้

เดโช สนวนานท์ (2520 : 12) ได้ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวคือ การกระทำที่จงเกลียดจงชัง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความกลัว และหนัภัย ในอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่าวันไหนก็จะนำไปสู่การใช้อำกำลังเข้าต่อสู้กัน

เสถียร ศรีรัตน์ (2522 : 12) ได้ให้ความหมายของความก้าวร้าวว่า เป็นการกระทำที่รุนแรงกว่าปกติ ทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดเสียหายทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา และเป็นการกระทำเพื่อปลดปล่อยความตึงเครียด ความคับข้องใจ ความโกรธและความรู้สึกไม่ดีต่าง ๆ

พรณี ซูทัย (2523 : 2-20) ได้ให้อธิบายว่า การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว นั้นขึ้นอยู่กับสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

1 ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นจนเป็นนิสัยและกลายเป็นบุคลิกภาพไปในที่สุด

2 แรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมอันได้แก่ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และแรงจูงใจจึงเป็นตัวกระตุ้นและควบคุมแนวทางพฤติกรรมของบุคคล

ดังนั้น การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจึงเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างการเรียนรู้และแรงจูงใจ ไม่ก้าวร้าว ซึ่งไม่ว่าจะแสดงออกทางกายหรือทางวาจานั้นก็จะเป็นการขจัดความคับข้องใจหรือความรู้สึกโกรธต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปสู่ผู้อื่น

เครือวัลย์ ขจรพันธ์ (2524 : 64) กล่าวว่า ความก้าวร้าวเป็นกิริยาตอบสนองของความไม่สมหวัง เด็กที่มีกิริยาก้าวร้าวอยู่เสมอ เป็นเด็กที่มีความคับข้องใจและถูกลงโทษอย่างแรง มีบิดา มารดาที่มีนิสัยเป็นคน ก้าวร้าว และไม่คงเส้นคงวา

สุชา จันทน์เอม (2525 : 97) อธิบายว่า ความก้าวร้าวจัดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของคนที่ขาดความสุข อาจแสดงออกทางร่างกายหรือทางวาจาก็ได้ เช่น การทำลายข้าวของ การทำร้ายร่างกาย การดุด่า การพูดคำหยาบเป็นต้น การก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้จากสังคมที่เด็กใช้ป้องกันตนเองจากการรุกรานของผู้อื่น เช่น เมื่อถูกพ่อแม่ดุ เด็กมักจะโต้เถียง เมื่อถูกเพื่อนล้อเลียนมักจะชกตอย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนๆ อีกด้วย เพื่อให้เพื่อนๆเกรงกลัว พฤติกรรมก้าวร้าวนี้สังคมมักจะติเตียน ทำให้พวกก้าวร้าวมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม

สุกัลยา อนุชิตไพสิน (2527 : 9) ได้ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของบุคคล ที่แสดงออกในลักษณะรุนแรงผิดปกติ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความรู้สึกคับข้องใจ ความโกรธ ความตึงเครียด และความรู้สึกไม่ดีต่าง ๆ การแสดงความก้าวร้าวอาจจะเป็น การแสดงด้านคำพูดที่รุนแรง ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย อันตรายต่อผู้อื่น หรือการกระทำในลักษณะทำลายให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น หรือทรัพย์สินสมบัติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาและความมุ่งหมายของการกระทำเป็นสำคัญ

อัมพร โอตระกูล (2527 : 64) กล่าวว่า ความก้าวร้าว หมายถึง การกระทำที่รุนแรงกว่าปกติ มีผลทำให้ผู้อื่นหรือตนเองเจ็บปวด เกิดความเสียหาย ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2528 : 203) ได้ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าว หมายถึง ความตั้งใจทำอันตรายผู้อื่นด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

สมพร สุทัศน์ (2529 : 3-4) ได้ให้ความหมายพฤติกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พึงพอใจหรือเจ็บปวดทางกาย หรือทางจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมที่ ทำให้สิ่งของเสียหายและเป็นพฤติกรรมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม พฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าวเป็นพฤติกรรมทางกายและทางวาจาที่มีระดับความรุนแรงต่างกัน แต่มีความรุนแรงไม่ถึงขั้นผิดกฎหมาย

วรรณ ช่องดารากุล (2533 : 10) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่มุ่งร้าย ทำให้บาดเจ็บ หรือทำลายบุคคล สิ่งของที่ไม่พอใจหรือเกลียดชัง แต่ต้องพิจารณาที่เจตนาของ พฤติกรรมนั้น

คณิต ฤทธิรอด (2537 : 13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวว่า เป็นการกระทำที่รุนแรงไปจากปกติ เพื่อปลดปล่อยความเคียด ระบายความคับข้องใจของตนเอง แต่เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดเสียหาย หรือมุ่งทำร้ายผู้อื่นทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา แสดงออกได้ทั้งร่างกาย เช่น การทำลายสิ่งของ หรือทางวาจา เช่น การพูดเยาะเย้ย ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวที่แสดงออกมานั้นจะมีระดับความรุนแรงที่ต่างกัน

สุเกษม อิงคินันท์ (2537 : 26) ได้ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวเป็นเป็น พฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกในรูปของการกระทำและความคิด มีลักษณะที่รุนแรงผิดปกติที่มุ่งให้เกิดผลด้านความเสียหายหรือบาดเจ็บที่อาจเป็นคำพูดหรือการกระทำที่แสดงออกทั้งต่อสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต

สุทธิพงษ์ ทองยิ่ง (2537 : 35) ได้ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวคือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและวาจา โดยมีเจตนาจะทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ร่างกายทั้งของ

ตนเองและผู้อื่น เพื่อปลดปล่อยความเครียด ความคับข้องใจ ความวิตกกังวลและความรู้สึกสิ้นหวังที่ตนเองมีอยู่

ปราณี จันทน์หอม (2541 : 9) กล่าวว่า พฤติกรรมก้าวร้าวหมายถึง การกระทำที่มีความรุนแรงกว่าปกติ มีผลทำให้ผู้อื่นหรือตนเองเจ็บปวด เกิดความเสียหาย ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา การแสดงออกของความก้าวร้าวมีได้หลายทาง คือ

- 1 ทางวาจาหรือ คำพูด เช่น การพูดคำ พุดกรรโชก ช่มชู้ เป็นต้น
- 2 ทางกรกระทำของร่างกาย เช่น การต่อสู้ ชกต่อย การตีรันฟันแทง การข่มขืน เป็นต้น

3 การกระทำให้เกิดความสูญเสียทรัพย์สินสมบัติ เช่น การทำลายล้างของให้เสียหายทุบให้แตก จุดไฟเผา วางระเบิด

- 4 การนินทาว่าร้าย เพื่อให้เกิดความเจ็บอาย และเสียชื่อเสียง

สุนันทา เขียวนิล (2541 : 41) กล่าวว่า ความก้าวร้าวคือ การกระทำที่แสดงออกโดยมีเจตนาทำร้ายผู้อื่นหรือทำลายสิ่งของ อาจจะแสดงออกทางกายหรือวาจาก็ได้

อารียา นุชอนงค์ (2541 : 24) ได้ให้ความหมายของความก้าวร้าวว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเมื่อตนเองขาดความสุขหรือไม่ได้รับความพึงพอใจซึ่งมีการแสดงออกได้ 2 ลักษณะ คือ ทางวาจา เช่น พุดคำหยาบ ดูว่า ไวยวาย และทางร่างกาย เช่น ทำลายข้าวของ เตะต่อย ทุบตีตนเองหรือผู้อื่น

สุนีย์ ธีรวิทย์ (2542 : 33) ได้ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาทางร่างกาย หรือวาจาที่แสดงออกมาในรูปของการข่มขู่ กดขี่ แข่งขัน การทำลายข้าวของ การทำร้ายร่างกาย อันนำไปสู่การใช้กำลังที่รุนแรง

บัลล์ (พรทิพย์ ทรัพย์สิน 2532 : 17 , อ้างอิงมาจาก Buss 1961 : 1-7) อธิบายความหมายของความก้าวร้าวว่า ความก้าวร้าวเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มีมากระตุ้น ในรูปของการกระทำอย่างทันที โดยมีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด และความก้าวร้าวแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

- 1 ความก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) เป็นความก้าวร้าวที่แสดงออกโดยการใช้อวัยวะทางกาย เช่น แขน ขา ฟันหรืออวัยวะทางกายรวมกับอาวุธ เช่น มีด ปืน เพื่อทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

- 2 ความก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) เป็นการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นโดยใช้ถ้อยคำที่มาจากผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

2.1 การปฏิเสธ ในการปฏิเสธมักจะแสดงท่าทางประกอบด้วย เช่น หลบหน้า แสดงท่าทางรังเกียจไม่ยอมเข้ากลุ่ม ส่วนคำพูดที่ใช้ในการปฏิเสธ ได้แก่ การพูดตรงๆ เช่น “ออกไปเดี๋ยวนี้” หรือการพูดให้ร้าย เช่น “ฉันไม่ชอบคุณ” รวมกับการแสดงอารมณ์เพื่อทํายาญความรู้สึกคนอื่น

2.2 การบังคับ การพูดบังคับเป็นลักษณะของการทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดสำหรับการบังคับนี้บุคคลเรียนรู้การบังคับจากการสังเกตหรือการเลียนแบบจากการกระทำของบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา ครู ผู้ปกครอง เป็นต้น

บาท (พัชรินทร์ เปรมสมาน 2538 : 11 , อ้างอิงจาก Bach 1970) แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1 ลักษณะการก้าวร้าวที่แสดงความโกรธออกมา เนื่องจากเกิดความคับข้องใจในการแก้ปัญหา และมีเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย บาทเจ็บ หรือเคียดแค้น

ลักษณะการแสดงออกถึงความต้องการที่แท้จริง เพื่อที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ปรับปรุงพฤติกรรมของเขาแต่ทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อสัมพันธภาพที่เคยมีต่อกันทั้งๆที่วัตถุประสงค์จริงๆแล้วไม่ต้องการที่จะทำลาย หรือทำร้ายผู้อื่น (Impact – type aggression

อัลเบอร์ตี และ เอ็มมอนส์ (พรทิพย์ ทรัพย์สิน 2532 : 18 , อ้างอิงจาก Alberti and Emmons 1978) ก็ได้แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะ เช่นกัน คือ

1 ความก้าวร้าวโดยทั่วไป (General Aggression) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่นในทุกสถานการณ์อันเนื่องมาจากบุคคลเหล่านี้มีความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) มากเกินไปจะพูดกับใครมักจะออกคำสั่ง และพูดดูถูกความคิดของผู้อื่น ดังนั้นบุคคลเหล่านี้มักจะเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มเสมอ จึงทำให้มีเพื่อนน้อยมาก และบุคคลเหล่านี้ต้องการความรัก และกายยอมรับจากผู้อื่นมาก แต่เขามักจะไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรเพื่อที่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2 ความก้าวร้าวตามสถานการณ์ (Situational Aggressiveness) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองใหม่ตามที่ได้ที่ผู้อื่นเสนอแนะไว้

ราเวนและรูบิน (วรรณ ช้องดารากุล 2533 : 10 , อ้างอิงจาก Raven and Rubin 1983) ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มที่มีความตั้งใจจะทำร้ายผู้อื่นทางร่างกายหรือทางวาจา

1 2 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว

ความก้าวร้าวเป็นการกระทำที่นักจิตวิทยาและบุคคลทั่วไปสนใจกันมาก จึงทำให้มีทฤษฎีที่นักจิตวิทยาได้ศึกษาความก้าวร้าวโดยอธิบายการพัฒนาของความก้าวร้าวและแนวคิดด้วยเหตุผลต่างๆ ดังนี้ (สุพล ชัดเชื้อ 2534 17-20)

1 ทฤษฎีสัญชาตญาณที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว (Instinct Theories of Aggression) เป็นทฤษฎีที่ ฟรอยด์ เห็นว่าความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณ (Worchel and Cooper 1979 316-317 , Citing Freund n d) ที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ ไม่ได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ภายนอก คือ มนุษย์เป็นผู้ที่ก้าวร้าวเสมอ โดยไม่เลือกสถานการณ์ ฟรอยด์กล่าวว่า สัญชาตญาณมี 2 ประเภทคือ สัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต (Life Instinct) และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death Instinct) นอกจากนั้น เขายัง กล่าวถึง เรื่องความพึงพอใจทางเพศจากการถูกคู่รักร่วมเพศทำร้ายซึ่งจะทำให้เจ็บปวดทางร่างกายหรือจิตใจ (Masochism) ว่าเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะเพิ่มความความรู้สึกพึงพอใจจากการทำร้ายตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการทำร้ายหรือก้าวร้าว ต่อผู้อื่นไม่สามารถแสดงออกมาได้ง่าย จึงหันมาทำร้ายตัวเอง ฟรอยด์ ได้ให้ความเห็นว่า การที่บุคคลมีความรู้สึกเช่นนี้เป็นเพราะมีความรู้สึกผิดติดอยู่ในจิตใต้สำนึก เป็นต้นว่า เมื่อวัยเด็กเคยถูกทำร้ายร่างกายจากพ่อแม่ เคยถูกพ่อแม่หรือผู้มีอำนาจเหนือกว่าลงโทษ เด็กจึงต้องการที่จะทำร้ายตอบเพื่อเป็นการแก้แค้น แต่เด็กแสดงออกไม่ได้ ความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจ (Sadism) นั้น เป็นแนวโน้มของพวกที่มีสัญชาตญาณในการทำลาย หรือมีความก้าวร้าวที่ชอบแสดงออกต่อคนอื่น ดังนั้น ฟรอยด์ จึงมีความเห็นว่าบุคคลไม่ควรจะเก็บความเครียดความเก็บกดและความก้าวร้าวไว้ ควรที่จะหาทางระบายออกไปในทางที่สังคมยอมรับ และไม่เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น การวาดเขียน งานศิลปะ หรือการเล่นกีฬา

2 ทฤษฎีชีววิทยาที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว (Biological Theories of Aggression) จากการศึกษาของแพทย์ที่ผ่าตัดสมองชายผู้หนึ่งชื่อวิทแมน (Whitman) ผู้เป็นอาชญากรฆ่าบุคคลในครอบครัวแล้วเขียนบันทึกไว้ก่อนฆ่าตัวตาย แพทย์ได้พบก้อนเนื้อออกขนาดใหญ่ในสมอง ซึ่งทำให้แพทย์เชื่อว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เขามีการกระทำที่โหดร้าย และจากการที่ ฟลินน์ และคนอื่นๆ (Worchel and Cooper 1979 321 ,citing Flynn and others n d) ได้ทดลองฝังเข็มอิเล็กโทรด (Electrode) เข้าที่สมองของสัตว์ และพบว่าทำให้สัตว์ดุร้ายขึ้น ในการวิจัยเชื่อว่า พันธุกรรมหรือโครโมโซม และเพศที่ผิดปกติ ทำให้เกิดการกระทำที่ก้าวร้าว

3 ทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว (Personality Theories of Aggression)

แมคคาร์ที (สุพล ชัดเชื้อ 2535 : 18 ,อ้างอิงจาก McGarree 1966 : 80) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของอาชญากร และแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะประการแรกคือ การที่บุคคลไม่สามารถควบคุมความก้าวร้าวของตนเองได้ หรือมีการยับยั้งการแสดงออกของความก้าวร้าวได้น้อย มีความพร้อมที่จะตอบสนองความคับข้องใจด้วยความก้าวร้าว และลักษณะประการที่สอง คือ การที่บุคคลควบคุมความก้าวร้าวของตนเองมากเกินไป โดยควบคุมอย่างเข้มแข็งต่อการแสดงออกของความก้าวร้าวอย่างเรื้อรังจากการศึกษาดังกล่าว แมคคาร์ที สรุปว่า อาชญากรที่ร้ายแรงมักมาจากพวกที่ควบคุมความก้าวร้าวมากเกินไป

4 ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทฤษฎีเชื่อว่า ความก้าวร้าวมาจากความคับข้องใจ ทฤษฎีสัญญาณความก้าวร้าว และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

4.1 ทฤษฎีความก้าวร้าวที่มาจากความคับข้องใจ (Frustration Aggression Theory) ทฤษฎีนี้มาจากความเชื่อของ ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ ที่เชื่อว่าความก้าวร้าวของบุคคลมีสาเหตุมาจากความคับข้องใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่บุคคลไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย และการที่บุคคลมีความ คับข้องใจสะสมอยู่ตลอดเวลา ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความก้าวร้าวในที่สุด (เพชรสุตา เพชรใส 2525 : 12) ด้วยเหตุนี้ครูจึงควรหาทางระบายความคับข้องใจของเด็กไปในทางที่เหมาะสม โดยหางานให้เด็กทำอยู่เสมอ และให้เด็กใช้กำลังไปในทางที่เป็นประโยชน์ เช่น ในทางกีฬา และกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้กล้ามเนื้อรวมทั้งควรหาโอกาสให้ได้ระบายความก้าวร้าวออกมาทางศิลปะ ดนตรี การปั้น การแกะสลัก (สัมฤทธิ์ แก้วพูลศรี 2534 : 9 , อ้างอิงจาก ประสาร ทิพย์ธารา 2521 : 400)

4.2 ทฤษฎีสัญญาณความก้าวร้าว (Aggressive Cues Theory) มาจากแนวคิดของเบอริควิทซ์ (Berkowitz 1964 : 137-142) ที่กล่าวว่า ความคับข้องใจเป็นตัวที่ก่อให้เกิดความก้าวร้าว แต่การแสดงความก้าวร้าวจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม กล่าวคือ แรงขับภายในจะต้องสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่มาเร้า เช่น ถ้าความคับข้องใจน้อย ถึงแม้สถานการณ์จะเร้ามาก ก็อาจไม่เกิดความก้าวร้าว

4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เพนเนอร์ (Penner 1978 : 199) นักจิตวิทยาสังคมเชื่อว่า มนุษย์จะเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวได้เช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่นๆ สำหรับแบนดูรา และคนอื่นๆ (Coleman 1978 : 164 , citing Bandura and others n d) เชื่อว่าเด็กไม่ได้เรียนรู้ความก้าวร้าวโดยตรงจากการให้รางวัล หรือการลงโทษจากผู้ปกครองเพียงอย่างเดียวแต่เด็กจะเลียนแบบผู้ที่มิอทธิพลต่อตนเองโดยเด็กจะสังเกตท่าทีและการกระทำของผู้ปกครองของตนเองสำหรับในการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองนั้น ผู้ปกครองมักจะบอกเด็กว่า การก้าวร้าวต่อผู้อื่นเป็นสิ่งไม่ดี แต่เด็กยังคงสังเกตเห็นผู้ปกครองของตนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่

เสมอ เด็กจึงกระทำตามในสิ่งที่ผู้ปกครองทำมากกว่าที่จะกระทำตามในสิ่งที่ผู้ปกครองสั่งสอนเอาไว้ ซึ่งเฟลชแบค (Goldstein 1975 : 26 , citing Feshbach 1956 : 449 - 462) กล่าวว่า ความก้าวร้าวของบุคคลนั้นได้รับการเรียนรู้มาจากในอดีตทั้งสิ้น และเขายังพบว่า ถ้าแมลงโทษเด็กด้วยการเขียนตีมากเพียงใด เด็กก็จะแสดงความก้าวร้าวต่อเพื่อน พี่น้องและผู้ปกครองมากขึ้นเท่านั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า องค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าว มี 2 ประการ คือ แม่แบบ (Model) และ แรงเสริม (Reinforcement) ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว

นอกจากนี้ นิวแมน (สมชาย เตียวตระกูล 2529 : 10-16 , อ้างอิงจาก Goldstein 1975) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับความก้าวร้าวและไม่ก้าวร้าวของบุคคลดังนี้

จากความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าวข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การแสดงออกในรูปของคำพูด และการกระทำที่รุนแรง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งทำร้ายผู้อื่นได้รับอันตราย บาดเจ็บหรือเกิดความเสียหายทั้งด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนทรัพย์สินต่าง ๆ โดยเจตนา เพื่อขจัดความคับข้องใจ ความโกรธ ความเครียดและความรู้ไม่พอใจต่าง ๆ ที่มีต่อผู้อื่นหรือสิ่งรอบตัว

1 2 3 องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีความก้าวร้าว

1 1 อุปนิสัยของบุคคลที่มีความก้าวร้าว มักจะมีความก้าวร้าวอยู่แล้ว มักขาดสติยังคิดที่จะควบคุมการกระทำของตน หุนหันพลันแล่น มีระดับจริยธรรมต่ำ ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนในชีวิต แอบอ้างเหตุผล และโทษผู้อื่นเสมอ

1 2 สิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีความก้าวร้าวเป็นสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกให้กระทำ ความก้าวร้าวอยู่เสมอๆ มี พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ที่เป็นแม่แบบที่ก้าวร้าวต่อเด็ก

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าวหลายทฤษฎี สรุปได้ว่า ความก้าวร้าวมีสาเหตุที่แตกต่างกันทฤษฎีที่ว่าความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณ กล่าวว่า ความก้าวร้าวมีสาเหตุมาจากสัญชาตญาณของคน ซึ่งเกิดจากจิตใจของตนเอง ส่วนทฤษฎีชีววิทยา ให้เหตุผลว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากพันธุกรรมและโครโมโซมที่ผิดปกติ ทฤษฎีบุคลิกภาพเชื่อว่า พฤติกรรมก้าวร้าวมีสาเหตุมาจากบุคคลไม่สามารถ ควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของตนเองได้ หรือบุคคลควบคุมความก้าวร้าวมากเกินไป และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมกล่าวถึงเหตุของสังคม สิ่งแวดล้อมที่กดดันสภาพจิตใจ รวมถึงการอบรมสั่งสอนที่มากกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมซึ่งมีแรงขับภายใน ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ดังนั้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความ ก้าวร้าวต่างๆ สรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าว เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ เกิดจากตัวบุคคล และเกิดจากสิ่งแวดล้อม และการที่จะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์จำเป็นต้อง

ศึกษาทฤษฎีต่างๆ เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย และงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยทฤษฎีความก้าวร้าวที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทาง

1 2 4 ลักษณะของพฤติกรรมก้าวร้าว

เอนกกุล กรี่แสง (2517 52 -53) ได้แบ่งความก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

1 ความก้าวร้าวโดยตรง (Direct Aggression) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อบุคคลหรือสิ่งที่เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการทุบตี ต่ำว่า ทำร้าย ฯลฯ เด็กเล็ก ๆ และเด็กที่มาจากครอบครัวของชนชั้นต่ำจะแสดงอาการก้าวร้าวโดยตรงมากกว่าเด็กอื่น

2 ความก้าวร้าวทางอ้อม (Displaced Aggression) ในบางครั้งคนเราก็ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวโดยตรงได้ จึงต้องหันไปแสดงการก้าวร้าวทางอ้อมแทน เช่น ถูกแม่ดูว่า พอกลับตาก็หันไปเตะสุนัข เอาไม้ฟาดต้นไม้ใบหญ้า เป็นต้น บางทีก็โกรธคนๆ หนึ่ง แต่ไม่กล้าว่าต่อหน้าจึงใช้วิธีนินทา ในบางครั้งก็แสดงออกโดยการมือคดตีต่อบางกลุ่ม หรือหันไปทำร้ายบุคคลหรือสิ่งของที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดความคับข้องใจเลยเราเรียนคนหรือสิ่งของที่ได้รับการกระทำโดยตนเองไม่รู้ไม่เห็นด้วยว่าแพะรับบาป (Scapegoat)

อรรถัย ชื่นมณูชัย (2519 95197) ได้แบ่งการแสดงความก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1 ความก้าวร้าวที่มีต่อสิ่งภายนอก มักจะได้แก่ การทำร้ายผู้อื่น หรือสิ่งของ ซึ่งอาจมีตั้งแต่ การชกข้างฝา ทำลายของ ไปจนกระทั่งถึงการปล้น ฆ่า เป็นต้น โดนเฉพาะการฆ่าผู้อื่นซึ่งเป็นการแสดงออก ของความก้าวร้าวที่รุนแรง

2 ความก้าวร้าวที่มีต่อตนเอง จัดเป็นความก้าวร้าวอีกประเภทหนึ่ง ที่เป้าหมายของการกระทำคือ ตนเอง อาจจะมีได้หลายระดับเช่นเดียวกัน กล่าวคือ อาจมีตั้งไม่รุนแรง เช่นชอบทำลายตนเอง ได้แก่ Masochism (พยายามลงโทษตนเองอยู่ตลอดเวลาหรือมีความสุขที่ตนเองทุกข์ทรมาน) จนกระทั่งถึงขั้นรุนแรง ได้แก่ฆ่าตัวตาย (suicide)

นพมาศ ธีรเวคิน(2534 103) ได้แบ่งความก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1 ความก้าวร้าวที่มุ่งร้าย (Hostile aggression) เป็นความก้าวร้าวในรูปแบบที่เด่นชัดในแง่ที่ว่า ความต้องการที่จะทำร้ายเขานั้น เป็นเป้าหมายขั้นต้น ซึ่งปกติเกิดจากความเกลียดชังหรือความเหยียดหยามที่ผู้ก้าวร้าวที่มีต่อ เป้าหมายของตน

2 ความก้าวร้าวเพื่อเป้าหมายบางประการ (Instrumental aggression) เป็นความก้าวร้าวที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายเช่นเดียวกัน แต่เป้าหมายขั้นต้นก็คือ การป้องกันตัวเอง หรือทำเพื่ออื่นบางประการ

เบอร์โควิทซ์ (สมพร สุทัศนีย์ 2539 : 2 , อ้างอิงจาก Berkowitz 1965 *Advances in Experimental Social Psychology* 302) แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1 พฤติกรรมก้าวร้าวที่เป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย (Instrumental Aggression) เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีเจตนาร้าย แม้จะทำให้บุคคลหรือสิ่งของเสียหาย บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อผลบางอย่าง เช่น เพื่อระบายความคับข้องใจ เพื่อรางวัลหรือเพื่อเรียกร้องความสนใจ พฤติกรรมชนิดนี้จะเปลี่ยนไปตามสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมของรางวัลและการลงโทษ

2 พฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดจากความโกรธ (Angry – Aggression หรือ Hostility Aggression) เป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้บุคคลอื่นหรือสิ่งของได้รับอันตราย ตัวกำหนดพฤติกรรมก้าวร้าวชนิดนี้ คือการได้รับโทษในอดีต และการถูกทำลายศักดิ์ศรีในปัจจุบัน

บาก (อูสา ศิริโรธมัสกุล 2527 : 15, อ้างอิงมาจาก Bach 1970 *Pairing* 279) ได้แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1 Hostile – type Aggression (H – type) เป็นลักษณะความก้าวร้าวที่แสดงความโกรธออกมาอันเนื่องมาจากเกิดความคับข้องใจ (frustration) ในการแก้ปัญหา และมีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย บาดเจ็บหรือได้รับการหมิ่นประมาท

2 Impact – type Aggression (I – type) เป็นลักษณะการแสดงออกถึงความต้องการที่แท้จริง เพื่อที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับการปรับปรุงพฤติกรรมของเขา แต่นับว่าทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อสัมพันธภาพที่เคยมีต่อกัน ทั้ง ๆ ที่วัตถุประสงค์จริง ๆ แล้วไม่ต้องการที่จะทำลายหรือทำร้ายผู้อื่น

ส่วนอัลเบอร์ตี และ เอ็มมอนส์ (สุนีย์ ธีรวิฑู 2542 : 35, อ้างอิงจาก Alberti and Emmons 1978 *Your Perfect Right* 21 – 24) ได้แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะเช่นกัน คือ

1 พฤติกรรมก้าวร้าวโดยทั่ว ๆ ไป (General Aggressiveness) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่นในทุก ๆ สถานการณ์อันเนื่องมาจากบุคคลเหล่านั้นมีความมั่นใจในตนเองมากเกินไป จะพูดกับใครมักจะออกคำสั่งและพูดดูถูกความคิดของผู้อื่น ดังนั้นบุคคลเหล่านี้มักจะเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอยู่เสมอ จึงทำให้มีเพื่อนน้อยมาก และบุคคลเหล่านี้ต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่นมาก แต่เขามักจะไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร เพื่อที่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2 พฤติกรรมก้าวร้าวตามสถานการณ์ (Situation Aggressiveness) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่นตามสถานการณ์ และต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองใหม่ตามที่ได้อีกผู้เสนอแนะไว้

นอกจากนี้พฤติกรรมก้าวร้าวยังมีหลายลักษณะ หลายรูปแบบและหลายด้าน ดังเช่นการวิเคราะห์ของบัสส์ (Buss 1961 6 – 9) สรุปได้ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ลักษณะรูปแบบและลักษณะด้านต่าง ๆ ของพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรม	Active		Passive	
	ตรง	อ้อม	ตรง	อ้อม
ทางกาย	ชกต่อย	เล่นตลกยั่วเย้า	ขวางทางเดิน	แสดงท่าที่เฉยเมย ต่อคำสั่ง
ทางวาจา	พูดดูหมิ่น	นินทา	พูดต่อว่า	พูดปฏิเสธ

จากตารางจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมก้าวร้าวมีลักษณะซับซ้อนคือมีทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย วาจาที่มีลักษณะกระตือรือร้น (Active) เป็นลักษณะการกระทำเพื่อตอบสนองต่ออินทรีย์อื่นที่มามาเราเพื่อให้เกิดอันตราย และลักษณะยอมตาม (Passive) เป็นลักษณะความตั้งใจที่จะทำอันตรายผู้อื่น พฤติกรรมก้าวร้าวตามความหมายของบัสส์นี้จึงมีความรุนแรงในระดับที่ต่างกัน และการแสดงพฤติกรรมนั้นอาจเป็นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของพฤติกรรมก้าวร้าว ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นคุณสมบัติของบุคคล ที่แสดงการกระทำในลักษณะที่รุนแรงผิดปกติ เพื่อตอบสนองหรือปลดปล่อยความเครียด ความคับข้องใจ ความโกรธ และความรู้สึกที่ไม่ดีต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นได้

1 2 5 แนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

ความก้าวร้าว เป็นการกระทำที่นักจิตวิทยา และบุคคลทั่วไปสนใจกันมากจึงทำให้มีทฤษฎีที่นักจิตวิทยาได้ศึกษาความก้าวร้าวโดยอธิบายถึงการพัฒนาของความก้าวร้าวและแนวคิดด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังนี้

1 ทฤษฎีสัญชาตญาณที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว (Instinct Theories of Aggression) เป็นทฤษฎีที่ฟรอยด์ (Freud 1937) มีความเห็นว่า ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ไม่ได้เกี่ยวกับเหตุการณ์ภายนอก คือมนุษย์เป็นผู้ที่มีความก้าวร้าวเสมอโดยไม่เลือกสถานการณ์ ฟรอยด์กล่าวว่า สัญชาตญาณมี 2 ประเภท คือสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต (Life Instinct) และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Death Instinct)นอกจากนั้นยังกล่าวถึงเรื่องความพึงพอใจทางเพศจากการถูกร่วมเพศทำร้ายซึ่งจะให้เจ็บปวดทางร่างกายหรือจิตใจ (Masochism)ว่าเป็นแนวโน้มที่บุคคล

จะเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจจากการทำร้ายตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการทำร้ายหรือความก้าวร้าวผู้อื่น ทั้งนี้เป็นเพราะการก้าวร้าวต่อผู้อื่นไม่สามารถแสดงออกมาง่าย จึงหันมาทำร้ายตนเอง ฝอยต์ได้ให้ความเห็นว่า การที่บุคคลรู้สึกเช่นนี้ เป็นเพราะความรู้สึกผิด (Guilt Feeling) ติดอยู่ในจิตไร้สำนึก (Unconscious) เป็นต้นว่า เมื่อวัยเด็กเคยถูกทำร้ายตอบเพื่อเป็นการแก้แค้น แต่เด็กแสดงออกไม่ได้ความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจ (Sadism) นั้น เป็นแนวโน้มของพวกที่มีสัญชาตญาณในการทำลายหรือมีความก้าวร้าวที่ชอบแสดงออกต่อคนอื่น ดังนั้นฝอยต์จึงมีความเห็นว่าบุคคลไม่ควรเก็บความเครียด ความเก็บกดและความก้าวร้าวไว้ควรจะหาทางระบายออกไปในทางที่สังคมยอมรับและไม่เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น การวาดเขียน งานศิลปะ หรือการเล่นกีฬา

2 ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทฤษฎีที่เชื่อว่า ความก้าวร้าวมาจากความคับข้องใจ และทฤษฎีสัญชาตญาณความก้าวร้าว ดังนี้

2.1 สมมติฐานความก้าวร้าวที่มาจากความคับข้องใจ (Frustration Aggression Hypothesis) ทฤษฎีมาจากความเชื่อของดอลลาร์ดและมิลเลอร์ (Dollard and Miller 1939) ที่เชื่อว่าความก้าวร้าวของบุคคลมีสาเหตุมาจากความคับข้องใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย และการที่บุคคลคับข้องใจสะสมอยู่ตลอดเวลาจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความก้าวร้าวในที่สุด

2.2 ทฤษฎีสัญชาตญาณความก้าวร้าว (Aggression Cues Theory) มาจากแนวคิดของเบอร์โควิทซ์ (Berkowitz 1964 137- 142) ที่กล่าวว่า ความคับข้องใจเป็นตัวที่ก่อให้เกิดความก้าวร้าวแต่การแสดงความก้าวร้าว จะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม กล่าวคือ แรงขับภายในจะต้องสำคัญกับสถานการณ์ที่มากระตุ้นนั้นคือ ถ้าเกิดความคับข้องใจน้อย แต่มีสถานการณ์มากระตุ้นมากก็เกิดความก้าวร้าวได้ หรือถ้าเกิดความคับข้องใจมาก แต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อย ก็ไม่เกิดความก้าวร้าว

3 ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory of Aggression) ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ความก้าวร้าวเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล และเชื่อว่าองค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าวมี 2 ประการคือ แม่แบบ(Model)และการเสริมแรง(Reinforcement)ตามความเห็นของแบนดูรา(Bandura 1976) ที่เชื่อว่าเด็กไม่ได้เรียนรู้ความก้าวร้าวโดยตรงจากการให้รางวัลหรือการลงโทษจากผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะเลียนแบบผู้ที่มีอิทธิพลต่อตนเอง ถ้าเด็กได้เห็นตัวอย่างความก้าวร้าวและพฤติกรรมนั้นบ้าง แล้วได้รับรางวัล เด็กก็แสดงพฤติกรรมนั้นอีก ทฤษฎีนี้เน้นการเสริมแรง (Reinforcement)คือ ถ้าบุคคลนั้นได้รับการเสริมแรง จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไป แต่ถ้าได้รับการลงโทษบุคคลนั้นก็เลิกแสดงพฤติกรรมนั้น

แบนดูรา (สมพร สุทัศนีย์ 2529 15 – 18 , อ้างอิง Bandura 1976 *Analysis of Delinquency and Aggression* 203 - 227) ได้อธิบายความก้าวร้าวในทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางสังคม 3 ลักษณะ คือ

- 1 การเกิดความก้าวร้าว (Original of Aggression)
- 2 ตัวกระตุ้นเกิดความก้าวร้าว (Instigator of Aggression)
- 3 การเสริมทให้ความก้าวร้าวยังคงอยู่ (Reinforcement of Aggression)

1 การเกิดความก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมได้มาอย่างไร ได้มาในรูปแบบใด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากการเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ

1 1 การสังเกต เป็นการเรียนรู้จากตัวอย่าง โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น หรือเรียกว่า การสังเกตตัวแบบ การสังเกตตัวแบบนี้ผู้สังเกตจะเรียนรู้กลวิธีในการแสดงพฤติกรรมในเวลาต่อมาได้นอกจากพฤติกรรมตัวแบบ แบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้จากการสังเกตต้องรวมตัวแปรกระบวนการทางปัญญาด้วย การสังเกตจึงสอนให้บุคคลจึงสอนให้บุคคลคำนึงถึงผลกรรมที่เกิดขึ้น เช่น การสังเกตตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงทางอ้อม (Vicarious reinforcement) กระบวนการทางปัญญำทำให้บุคคลคาดหวังผลกรรมที่จะได้รับถ้าตนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นบ้าง ความคาดหวังจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ การสังเกตประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

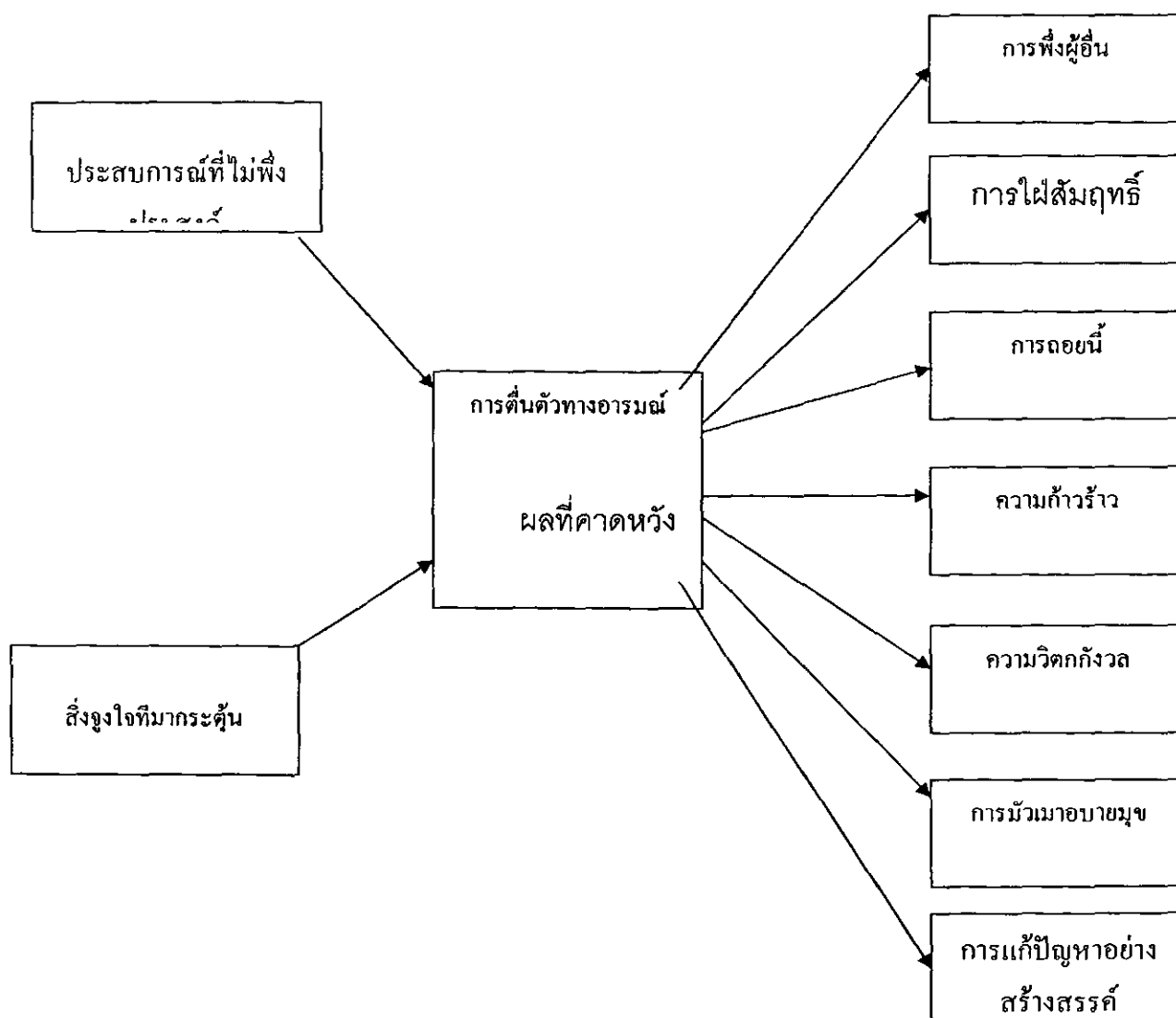
1 1 1 การสังเกตลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงบุคคลจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าเขาสนใจลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงการสนใจหรือไม่ใส่ใจย่อมเกิดจากความเด่นของตัวแบบ ความแจ่มชัดของพฤติกรรม รวมทั้งลักษณะเฉพาะดังของผู้สังเกตด้วย เช่น ความสามารถในการรับสัมผัสการรับรู้ ตลอดจนประสบการณ์การได้รับการเสริม

1 2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (รวมกระบวนการกระทำและกระบวนการ จูงใจ) ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและได้รับรางวัล แรงเสริม หรือการลงโทษ พฤติกรรมก้าวร้าว นั้นจะเกิดขึ้นอีกในโอกาสต่อไป โดยนัยนี้พฤติกรรมก้าวร้าวจะเกิดในลักษณะพฤติกรรมที่ต้องกระทำเอง จึงจะได้รับแรงเสริมหรือแรงจูงใจ

2 ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2 1 อิทธิพลของตัวแบบ ตัวแบบมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ทดลอง จากการทดลองของแบนดูราในปี ค. 1973 ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบก้าวร้าว โดยเฉพาะตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบไม่ก้าวร้าว

2.2 สิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การต่อสู้ การทำร้ายร่างกาย การดูถูกเหยียดหยาม หรือการทอดถอนแรงเสริม สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความคับข้องใจ หรือความโกรธ ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย

ภาพประกอบ 3 การเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวพฤติกรรมต่าง ๆ จากสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์

2.3 สิ่งจูงใจ ส่วนใหญ่พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการคาดหวังผลทางบวก ฉะนั้น ตัวกระตุ้นคือ แรงเสริมที่บุคคลคาดหวังมากกว่าการกระทำของคนอื่นเจ็บปวด

2 4 การควบคุมด้วยการสอน ในกระบวนการสังคมประกิต หรือกรอบมเลียงดูนั้น บุคคลจะถูกฝึกให้เชื่อฟังกฎและระเบียบต่าง ๆ ผู้ฝึกจะให้รางวัลแก่การเชื่อฟังและลงโทษแก่การไม่เชื่อฟัง วิธีการลงโทษที่รุนแรงยอมทำให้บุคคลเกิดความก้าวร้าว เพราะทำให้บุคคลคับข้องใจ และเห็นตัวแบบที่ก้าวร้าวด้วย

2 5 การควบคุมด้วยสิ่งที่เป็นมายา มายาเป็นสิ่งที่เร้าภายนอกที่เกิดจากการเชื่อถือที่ ผิดบางครั้งความเชื่อที่ผิดทำให้บุคคลก้าวร้าวได้

3 สิ่งที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ ได้แก่ แรงเสริม แบบดูรา (สมพร สุทัศนีย์ 2529 18 อ้างอิง, Bandura 1976 *Analysis of Delinquency and Aggression* 219) ได้แบ่งแรงเสริมออกเป็น 3 ชนิด

3 1 แรงเสริมภายนอก เมื่อบุคคลแสดงความก้าวร้าวแล้วได้รับแรงเสริมพฤติกรรม ก้าวร้าว นั้นจะคงอยู่

3 2 แรงเสริมที่ได้จากการสังเกต บุคคลจะสังเกตเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวของตัวแบบตัวแบบที่ได้รางวัลมากกว่าตัวแบบที่ไม่ได้รางวัล ฉะนั้น ตัวแบบก้าวร้าวที่ได้รับรางวัลจะเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพการใช้แรงเสริมที่ได้จากการสังเกตจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและแรงจูงใจให้บุคคล แสดงความก้าวร้าว

3 3 แรงเสริมที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ การลดค่าหรือศักดิ์ศรีของผู้อื่น เช่น การพูด นินทา หรือคำตำหนิผู้อื่น จะทำให้ตนเองรู้สึกตนเองมีค่ามากขึ้น รู้สึกพึงพอใจและได้ระบายความ คับข้องใจ

สวานเซียร์ (สุณีย์ ธีรอุฬ 2542 37 , อ้างอิงจาก Sears 1969 *The Learning Theory of Robert R. Sears in Three Theories of Child Development* 159-197) เชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากพ่อแม่ เซียร์ กล่าวว่า พ่อแม่มีอิทธิพลในการพัฒนาบุคลิกภาพของเกเป็นอย่างยิ่ง เพราะพ่อ แม่มีหน้าที่ในการฝึกวินัยและให้แรงเสริมพฤติกรรมเด็ก โดยปกติเซียร์เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากแรงขับภายใน ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐาน และสิ่งเร้าภายนอก เช่น การให้ความรัก การลงโทษ เป็นต้น การเกิดพฤติกรรมจึงเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องในลักษณะ เหตุผล คือพฤติกรรมหนึ่งจะเป็นสาเหตุของอีกพฤติกรรมหนึ่งในเวลาต่อมา

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวจะเห็นได้ว่า ความก้าวร้าวมีสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น ทฤษฎี สัญชาตญาณได้ให้แนวคิดที่ว่า ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากความคับข้องใจหรือมีสถานการณ์ที่มากระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และการเรียนรู้ก็ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ฉะนั้นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทฤษฎีต่าง ๆ ได้อธิบายลักษณะของพฤติกรรมที่เน้นลงไปที่บุคคล และสถานการณ์เฉพาะอย่างแต่ละพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ก็ยังเป็นผลที่เกิดจากบุคคลและสถานการณ์ที่แวดล้อมเขาอยู่เสมอ การที่จะเข้าใจลักษณะที่ซับซ้อนของพฤติกรรมของมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีต่างๆ เข้าช่วยประกอบกัน(สมชายเตียวตระกูล 2529 : 19)

1 2 6 ประเภทของพฤติกรรมก้าวร้าว

ประสาร ทิพย์ธารา (2521 : 63) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความก้าวร้าวว่า เป็นการปรับตัวประเภทต่อสู้ ที่ไม่คำนึงถึงอุปสรรคที่ขวางกั้น หรือไม่คำนึงถึงว่าสังคมจะยอมรับหรือไม่ บางทีก็เป็นการประชดประชังสังคมใช้พลังกำลังที่มีอยู่ทุ่มเทเพื่อเอาชนะอุปสรรคที่ขวางกั้นความก้าวร้าวแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1 ความก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) ได้แก่ การทะเลาะ ชกตอย อาละวาด ลักขโมย บางคนโกรธใครแล้วก็ชกตอย ทำร้ายร่างกายหรือทำร้ายลับหลัง บุคคลที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นับว่าเป็นภัยสังคมอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นบุคคลอันธพาลป่าเถื่อน เด็กที่มีนิสัยอันธพาลมักมีสาเหตุมาจาก ความไม่สมหวังทางจิตใจ ถูกพ่อ แม่ทิ้งขว้าง ขาดความอบอุ่น เอาชนะอุปสรรคไม่ได้

2 ความก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) เป็นพฤติกรรมเช่นเดียวกับความก้าวร้าวทางกาย แต่ไม่รุนแรงมากนัก เป็นแต่เพียงการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง ใช้วาจาหยาบคาย ขาดคุณสมบัติผู้ดี ชอบตั้งวงนิทาชาวบ้าน นำข้อบกพร่องของผู้อื่นมาวิจารณ์เป็นเรื่องขบขัน

นอกจากนี้ประสาร ทิพย์ธารา (2521 : 99-100) ยังได้กล่าวถึงอาการที่แสดงออกของเด็กก้าวร้าวไว้ ดังนี้

- 1 ชอบก่อเรื่องทำความยุ่งยากแก่ผู้อื่น
- 2 ต้องการแสดงออกในแบบฉบับของตนเองหรือต้องการอวดตนเอง
- 3 ชอบตำหนิติเตียนและกล่าวโทษผู้อื่น
- 4 ชอบทุบตี และรังแกผู้อื่น
- 5 ชอบทะเลาะวิวาท
- 6 ชอบทำลายความสงบของชั้นเรียน และก่อกวนการเรียนการสอนของครู
- 7 มักชอบขโมยและพูดปด

- 8 มักทำลายข้าวของที่เป็นทรัพย์สินส่วนตัวหรือส่วนรวมให้เสียหาย
- 9 มักมีอารมณ์ขุ่นเคือง หน้าบึ้งอยู่เสมอ ชอบท้าทาย และมีนิสัยหยาบคาย
- 10 มักพูดจาอวดดี และแสดงความไม่เคารพผู้ใหญ่

ในปีค ศ 1961 บัสส์ (พรทิพย์ ทรัพย์สิน 2532 17 อ้างอิง Buss 1961 The Psychology of Aggression 1-7) อธิบายความก้าวร้าวว่า ความก้าวร้าวเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นในรูปของการกระทำอย่างทันที โดยมีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด บัสส์ แบ่งความก้าวร้าวออกเป็น 2 ชนิด คือ

1 ความก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) เป็นความก้าวร้าวที่แสดงออกโดยการใช้อวัยวะทางกาย เช่น แขน ขา ฟัน หรืออวัยวะทางกายรวมทั้งอาวุธ เช่น มีด ปืน เพื่อทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

2 ความก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) เป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้น โดยใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1 การปฏิเสธ ในการปฏิเสธมักจะแสดงท่าทางประกอบด้วย เช่นหลบหน้า แสดงท่าทางรังเกียจไม่ยอมเข้ากลุ่มเพื่อน ส่วนคำพูดที่ใช้ในการปฏิเสธได้แก่ การพูดตรง ๆ เช่น “ออกไปเดี๋ยวนี้” หรือการพูดให้ร้าย เช่น “ฉันไม่ชอบคุณ” ร่วมกับแสดงอารมณ์เพื่อทำลายความรู้สึกของคนอื่น

2 การบังคับการพูดบังคับเป็นลักษณะของการทำให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวดสำหรับการบังคับนี้บุคคลเรียนรู้จากการสังเกต หรือการเลียนแบบจากกระทำของบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา ครู ผู้ปกครอง เป็นต้น

1 2 7 สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว

ความก้าวร้าวเกิดขึ้นด้วยปัจจัยหลายอย่าง บางปัจจัยอาจมีผลต่อการเกิดปัจจัยอื่น หรือการส่งเสริมปัจจัยอื่นให้มีอิทธิพลรุนแรงมากขึ้นจึงได้มีผู้ทำการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวหลายอย่าง ดังนี้

สมพร สุทัศนีย์ (2526 45) ได้กล่าวถึงความก้าวร้าวของเด็กว่า มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 1 เป็นเด็กที่พ่อแม่ไม่ต้องการและเกลียดชัง ถูกทอดทิ้งจนทำให้เด็กรู้สึกกลัวเหงา โดดเดี่ยวและน้อยเนื้อต่ำใจ จนในที่สุดก็เกิดความรู้สึกเคียดแค้นชิงชัง
- 2 เป็นเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งหรือโดนรังแกมาก่อน
- 3 ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่และคนข้างเคียง

4 พ่อแม่ เข้มงวดกวดขันเจ้าอารมณ์ ใช้อำนาจข่มขู่เด็กมากเกินไป ทำให้เด็กกลัวและเก็บอารมณ์นั้นไว้

5 เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อ แม่พี่น้องแตกสามัคคี

6 ครูชอบใช้อำนาจเกินเหตุกับเด็ก

7 ครูไม่ยุติธรรมกับเด็ก

8 เกิดจากการรบกวนหรือการต่อสู้อยู่

9 เกิดจากสัญญาณทางกาย

10 เกิดจากความไม่แน่ใจในเรื่องต่าง ๆ เข้าใจเรื่องราวที่ไม่แจ่มชัด จึงเกิดความคับข้องใจ ซึ่งนำไปสู่ความก้าวร้าว

11 เด็กมีนิสัยขี้ขลาด ไม่ใช่ขี้กลัว

12 มีปมด้อย เพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อปมเด่น

13 พ่อ แม่รักตามใจ และส่งเสริมให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวแก่ผู้อื่น

พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2528 203) ได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวได้เป็น 5 แนวคิดใหญ่ ๆ ดังนี้

1 พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นเรื่องสัญญาณ หรือธรรมชาติของมนุษย์

2 พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นผลของสิ่งแวดล้อมบางประการ

3 พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นผลของการเรียนรู้

4 พฤติกรรมก้าวร้าวในหลาย ๆ กรณี เป็นผลของการคับข้องใจ

5 พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นผลของความกดดันของกลุ่มหรือทำตามกลุ่ม

วรรณภา ชองดารากุล (2533 10-11) ได้สรุปสาเหตุของความก้าวร้าวของวัยรุ่นในมุมมองที่ต้องออกไป ดังนี้

1 เข้าใจว่าตนเองขาดความรัก ความอบอุ่นของครอบครัว บิดา มารดาขาดความยุติธรรม ถูกกล่าวหาตักเตือนด้วยคำพูดหยาบคาย ถูกลงโทษอย่างรุนแรงเกินสมควร

2 ถูกขัดขวางความต้องการที่จะให้ให้เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้รับอิสระในการตัดสินใจหรือถูกห้ามไม่ให้ทำในสิ่งสิ่งที่ตนคิดว่าตนทำได้

3 ความผิดหวัง ความกังวลเกี่ยวกับฐานะทางบ้าน ปมด้อย การทำงานผิดพลาดหรือความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

4 เรียกร้องความสนใจ ความรัก จากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน

5 ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

นอกจากนี้นักจิตวิทยาได้ศึกษาถึงสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความก้าวร้าว ซึ่งได้แก่ (วรรณ ช้องดารากุล 2533 10-11)

1 ความคับข้องใจ ซึ่งหมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลถูกขัดขวางทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย เช่น ทำงานไม่สำเร็จ เสียโอกาสทำคะแนนในวิชาที่ตนหวังไว้ เสียโอกาสที่จะชนะการแข่งขัน ถูกขัดขวางไม่ให้ทำอย่างที่เคยคาดหวัง ฯลฯ

2 การถูกรุกรานทางกาย ทางวาจา จะทำให้ผู้อื่นเกิดความกดดันภายในและโต้ตอบกลับด้วยความรุนแรง

3 การได้เห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมหรือคาดเดาว่าผู้อื่นจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

4 สื่อมวลชน ทางวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ ซึ่งเสนอข่าวสารหรือตัวอย่างของความก้าวร้าว

5 แอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด จากผลการศึกษาเชิงทดลองและศึกษาสถิติของคดีต่าง ๆ พบว่า แอลกอฮอล์และสิ่งเสพติดมีความสัมพันธ์กับสาเหตุของคดีต่าง

วรลักษณ์ ธีราโมกษ์ (2536 36-37) ได้แบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แบ่ง 2 ปัจจัย ดังนี้คือ

1 ปัจจัยทางชีวภาพ ได้แก่ การมีโครโมโซมผิดปกติ ระดับสติปัญญา สหรีมน

2 ปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ การเรียนรู้พฤติกรรมจากต้นแบบที่มีความก้าวร้าวรุนแรง เด็กที่เคยมีประวัติถูกทารุณกรรมมาก่อน วิธีการในการอบรมเลี้ยงดู (แบบปล่อยปละละเลย และแบบตามใจเด็กมากเกินไป) การกระเข้าเย้าแหย่ และสภาพแวดล้อมภายนอก (ความแออัดของสังคม การดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาของสังคม สื่อมวลชนต่าง ๆ)

โกลด์สไตน์ (เย็น ธีรพัฒน์ชัย 2541 16-17, อ้างอิงจาก Goldstien 1975 *Aggression and Crime of Violence* 130) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับความก้าวร้าวตามแนวคิดของนิวแมน (Newman) ดังนี้

1 อุปนิสัยของบุคคลที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่แล้ว มักขาดสติยังคิดที่จะควบคุมการกระทำของตนเอง ทำให้เป็นคนหุนหันพลันแล่น มีจริยธรรมต่ำ ไม่มีเป้าหมายที่แน่นอนในชีวิต ชอบอ้างเหตุผลและโทษผู้อื่นเสมอ เป็นคนที่เคยได้รับรางวัลเมื่อเคยแสดงออกถึงความก้าวร้าว

2 สิ่งแวดล้อมที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกให้กระทำความก้าวร้าวอยู่เสมอ ๆ มีพ่อ แม่หรือผู้ปกครองที่เป็นแบบที่ก้าวร้าวแก่เด็ก

ส่วนแลงก์ และจาคุโบวสกี (สุทธิพงษ์ ทองยิ่ง 2537 35-36 , อ้างอิงจาก Lange and Jakubowski 1978 Responsible Assertive Behavior Cognitive Behavior Procedures for Trainers 28-34) เชื่อว่าความก้าวร้าวเกิดเนื่องมาจากสาเหตุ 5 ประการดังนี้คือ

- 1 ความไร้อำนาจหรือถูกข่มขู่ เมื่อบุคคลรู้สึกว่าถูกข่มขู่หรือถูกโจมตีจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกที่ไม่มีอำนาจในการควบคุมสถานการณ์นั้น ๆ ได้บุคคลก็อาจแสดงความก้าวร้าวออกมา
 - 2 ความไม่กล้าแสดงออกในครั้งก่อน ๆ มีส่วนนำไปสู่ความก้าวร้าวได้ เนื่องจาก
 - 2 1 เมื่อบุคคลไม่กล้าแสดงออกนาน ๆ โดยปล่อยให้สิทธิความรู้สึกของตนเองถูกล่วงละเมิด ทำให้ต้องเก็บสะสมความโกรธ ความเจ็บปวด เมื่อถึงจุดหนึ่งที่ทนไม่ได้ก็ยอมแสดงความก้าวร้าวออกมา
 - 2 2 บุคคลมีพฤติกรรมก้าวร้าว ก็เพื่อให้เป็นแนวทางป้องกันตนเองที่จะกลายเป็นบุคคลไม่กล้าแสดงออก
 - 2 1 เมื่อบุคคลไม่กล้าแสดงออกต่อผู้ที่มีอำนาจที่เหนือกว่า ทำให้ต้องเก็บกดความรู้สึกที่ไม่พอใจเอาไว้ แล้วหาทางไประบายความก้าวร้าวกับบุคคลที่อ่อนแอกว่า
 - 2 2 ความเชื่อผิด ๆ ของบุคคลที่ว่า ผู้อื่นไม่มีสิทธิแสดงพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การขอร้อง การยืมสิ่งของ รวมทั้งเชื่อว่าสิทธิดังกล่าวนั้นตนเองก็ไม่มีสิทธิกระทำได้เช่นเดียวกัน ถ้าหากมีผู้อื่นมาใช้สิทธินั้นกับตนเอง บุคคลที่มีความเชื่อผิด ๆ เหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะตอบสนองออกไปด้วยความก้าวร้าว
 - 3 บุคคลก้าวร้าวอาจเนื่องมาจากได้รับประสบการณ์ทางอารมณ์ในอดีตที่ต้องแสดงความก้าวร้าว เพราะความพ่ายแพ้ตนเอง และประสบการณ์ในอดีตนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อมี เหตุการณ์ในปัจจุบันที่คล้ายคลึงกับในอดีต บุคคลนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะตอบสนองออกไปดัง เช่นที่ได้เคยกระทำไปแล้ว
 - 4 ความเชื่อเกี่ยวกับความก้าวร้าว คือบุคคลที่มีความเชื่อว่า การแสดงความก้าวร้าวเป็นวิธีการเดียวที่ใช้ได้ตอบบุคคลอื่น เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ
 - 5 บุคคลได้รับการเสริมแรงทางบวกจากบุคคลทางบ้านหรือชุมชน เมื่อแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนี้การที่บุคคลขาดการเรียนรู้ทักษะเพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่ออยู่ในสถานการณ์เฉพาะบางอย่าง อาจทำให้บุคคลแสดงความก้าวร้าวได้
- ดังนั้นพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดมาจากสาเหตุที่สำคัญคือ สัญชาตญาณของบุคคล บุคลิกภาพส่วนตัว การถูกข่มขู่รุกราน การอบรมเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อมในสังคม อันได้แก่ ตัว

แบบความก้าวร้าว สื่อต่าง ๆ ลักษณะของครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่แตกแยก และครอบครัวที่ขาดความรัก ความอบอุ่น เป็นต้น

1.2.8 ขั้นตอนของการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

แลงด์ และจาคูโบวสกี (สุทธิพงษ์ ทองยิ่ง 2535 35-36, อ้างอิงจาก Lange and Jakubowski 1978 Responsible Assertive Behavior Cognitive Behavior Procedures for Trainers 67-68) ได้เสนอขั้นตอนการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวของบุคคลตามแนวคิดของ

โจนส์ (Jones) และแบเนต (Banet) ดังนี้

1 ขั้นคุกคาม (Treat Stage) เป็นขั้นตอนเริ่มต้น คือ บุคคลรู้สึกว่าเขาเองถูกข่มขู่คุกคามทางด้านร่างกาย หรือจิตใจภายนอก ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือสิ่งของก็ได้ ทำให้เขาไม่สามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการ ก็จะนำไปสู่ขั้นที่ 2

2 ขั้นประเมินอันตราย (Assessment of Danger) ขั้นนี้บุคคลจะประเมินอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองอย่างทันทีทันใด

3 ขั้นประเมินพลังกำลัง (Assessment of Power) ขั้นนี้จะตามติดขั้นที่ 2 อย่างรวดเร็ว คือ บุคคลจะประเมินอำนาจทั้งของตนเองและของผู้อื่นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเขาประเมินว่าตนเองมีอำนาจควบคุมเพียงพอ หรือถ้าเห็นว่าการคุกคามนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญ บุคคลก็อาจวางเฉย แต่ถ้าประเมินแล้วตัดสินใจว่าตนเองไม่มีอำนาจควบคุมการคุกคามนั้นได้ บุคคลจะมีความโกรธเกิดขึ้น และหาวิธีป้องกันตนเอง ซึ่งนำไปสู่ขั้นสุดท้าย คือ

4 ขั้นแสดงความโกรธ (Anger Stage) ในขั้นนี้บุคคลเกิดความโกรธขึ้นมาแล้ว อาจแสดงออกด้วยความโกรธ โดยถ้าหากว่า (1) บุคคลนั้นไม่มีทักษะการพูดเพื่อควบคุมสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม (2) ปลดปล่อยระดับความโกรธเกิดขึ้น (3) มีความเชื่อว่าความก้าวร้าวเป็นวิธีการเดียวที่จะดำเนินการกับผู้อื่นได้ และ (4) บุคคลคิดมากเกินไปกับการกระทำผิดของผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นความไม่ยุติธรรมของผู้อื่นในสถานการณ์ดังที่เรียดนั้น ในอีกแง่หนึ่งถ้า ความรู้สึกโกรธกลายเป็นสิ่งที่คุกคามบุคคลนั้นอย่างรุนแรง หรือถ้าบุคคลนั้นรับรู้ว่าการแสดงความโกรธออกไป ทำให้เกิดอันตรายกับตนเองเป็นอย่างมาก เขาก็จะหันเหความโกรธเข้าสู่ตนเอง โดยอาจเก็บความรู้สึกและมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก แต่ก็อาจจะระเบิดออกมาอย่างก้าวร้าวในที่สุด ขั้นตอนต่าง ๆ นี้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปอย่างรวดเร็วมาก จนบุคคลอาจแสดงความก้าวร้าวโดยทันทีเมื่อมีเหตุการณ์มากระตุ้น

1 2 8 การวัดพฤติกรรมก้าวร้าว

ในการวัดพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น ได้มีผู้สร้างแบบสอบถาม ได้มีผู้สร้างแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวไว้มากมาย แต่แบบทดสอบที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในทางจิตวิทยาก็คือแบบสอบถามวัดการมุ่งร้ายหรือความก้าวร้าวของบัลล์และเดอร์กี (Carlson and Elaine 1992 367-369 , citing Buss and Durkey 1961 171-173) โดยใช้ชื่อว่าแบบสอบถามวัดการมุ่งร้าย (Buss Durkey Hostility Inventory BDHI) ซึ่งสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1961 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบถูกผิด จำนวน 75 ข้อ ซึ่งพิจารณาตามลักษณะการแสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้านดังนี้

1 การโกรธเคือง (Resentment) เป็นการวัดการแสดงออกด้านความอิจฉาริษยาและความเกลียดชังผู้อื่น โดยแสดงความรู้สึกโกรธอย่างรุนแรงหรือมีความคิดที่จะทำร้ายผู้อื่น

2 การมีอารมณ์ฉุนเฉียวหรือหงุดหงิด (Irritability) เป็นการวัดความพร้อมที่จะแสดงสิ่งที่ทำตนโกรธออกมาให้น้อยที่สุด ซึ่งรวมทั้งการไม่พอใจ หงุดหงิด ความขุ่นเคืองใจหรือรู้สึกเจ็บใจ และการแสดงความหยาบคายต่าง ๆ

3 ความเคลือบแคลงสงสัย (Suspicion) เป็นการวัดลักษณะของการแสดงความมุ่งร้ายที่มีต่อผู้อื่น โดยเป็นการแสดงความไม่ไว้วางใจผู้อื่นที่ตนคิดว่าที่จะทำร้ายตนเอง

4 การปฏิเสธ (Negativism) เป็นการวัดการแสดงการปฏิเสธที่จะยินยอมหรือให้ความร่วมมือ โดยแสดงการขัดขืนต่อข้อบังคับหรือข้อตกลงต่าง ๆ

5 ความก้าวร้าวทางวาจา (Verbal aggressiobn) เป็นการวัดการแสดงความก้าวร้าวทางวาจาทั้งในรูปของวิธีการพูดและคำตอบที่ใช้ ได้แก่ การโต้เถียง, การตะโกน, การกรีดร้อง, การข่มขู่ การสาปแช่ง และการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง

6 การแสดงความก้าวร้าวทางอ้อม (Indirect aggression) เป็นการวัดการแสดงความก้าวร้าวทางอ้อมหรือการไม่แสดงออกโดยตรง ซึ่งได้แก่ การนินทาแบบใส่ร้ายป้ายยาผู้อื่น, การปฏิเสธ, การระงับอารมณ์เอาไว้แต่ภายในใจมีเจตนาร้ายแก่ผู้อื่น รวมทั้งการก้าวร้าวที่ไม่แสดงออกโดยตรงต่อผู้อื่น เช่น การทำลายวัตถุหรือสิ่งของของผู้อื่นแทน การปิดประตูดัง เป็นต้น

7 การใช้กำลังกาย (Assault) เป็นการวัดการแสดงความรุนแรงทางร่างกายโดยตรงกับผู้อื่น โดยรวมถึงการทำร้ายผู้อื่น, การทำลายสิ่งของ และการต่อสู้เพื่อป้องกันตัวจากการถูกทำร้าย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 บัลล์และเพอร์รี่ (Buss and Perry 1992 452-459) ได้นำแบบสอบถามวัดความมุ่งร้ายหรือความก้าวร้าวบัลล์และเดอร์กี (Buss and Perry Durkey Hostility Inventory BDHI) มาพัฒนาโดยใช้ชื่อว่า แบบสอบถามวัดความก้าวร้าว (The Aggression Questionnaire AQ) โดยยังคงใช้ข้อคำถามเดิมบางข้อ แต่มีการแก้ไขและตัดข้อคำถามบางข้อทิ้ง

โดยเพิ่มข้อคำถามใหม่เข้าไป เพื่อลดความคลุมเครือของข้อคำถามเดิมลงและแก้ไขปัญหาเรื่องรูปแบบของแบบสอบถามที่เป็นแบบถูกผิด แบบสอบถามนี้พัฒนาขึ้น เพื่อใช้กับเด็กในระดับมหาวิทยาลัยมีอายุระหว่าง 18-20 ปี มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวน 9 ข้อ การให้คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 (ไม่มีลักษณะอย่างนี้เลย) ไปจนถึง 5 (มีลักษณะอย่างนี้มากที่สุด) ซึ่งแบบสอบถามนี้จะวัดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความก้าวร้าวทางกาย (Physical aggression) ความก้าวร้าวทางวาจา (Verbal aggression) ความโกรธ (Anger) และการมุ่งร้าย (hostility)

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

สก๊อต และคนอื่นๆ (Scott and others 1967 73-76) ได้ศึกษาวิธีลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยใช้แรงเสริมทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีปรับพฤติกรรม เพื่อให้เด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น ในระยะแรก ครูเพียงแต่สังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะที่สองครูได้รับคำแนะนำให้ใช้แรงเสริมทางสังคม คือคำชมเชย และให้ความสนใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น สนใจผู้อื่น พูดคุยกับผู้อื่นอย่างเป็นมิตร ตลอดจนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในขณะเดียวกัน ครูจะไม่ให้แรงเสริมทางสังคม เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น การทำร้ายร่างกาย ช่มชู้และเรียกร้อง ผลการวิจัยพบว่าความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น

ฮาร์ต และคนอื่นๆ (สัมฤทธิ์ แก้วพูลศรี 2534 16 , อ้างอิงจาก Hart and othes 1968) ได้ศึกษาวิธีการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง โดยใช้ แรงเสริมทางสังคม ผู้รับการทดลองเป็นเด็กหญิง อายุ 5 ปี ซึ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวคือ ปากร้ายใช้คำพูดสบประมาทและแกล้งเพื่อน ผู้วิจัยได้เริ่มแก้ไขให้เขามีพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ในช่วงระยะแรกพบว่าเข้าอยู่ใกล้เด็กอื่นๆ ร้อยละ 50 ของเวลาทั้งหมด เล่นร่วมกับเด็กอื่นน้อยกว่าร้อยละ 5 ของเวลาทั้งหมด และในระยะนี้ ครูให้ความสนใจใกล้ชิดกับเด็กร้อยละ 10 ต่อมาในช่วงเวลา 7 วัน หลังจากระยะแรกครูได้ให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งได้ให้ของเล่นที่ต้องการ เมื่อเขาเล่นร่วมกับเพื่อนและไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ครูจะไม่ให้ความสนใจเมื่อเขาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผลปรากฏว่า การเล่นรวมกับเด็กอื่นเพิ่มเป็นร้อยละ 40 และในระยะต่อมาเมื่อครูไม่ให้แรงเสริมทางสังคมพฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนและการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวพบว่า พฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนน้อยลง และพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มขึ้น ระยะต่อมาครูกลับไปใช้วิธีการเดิม คือ ให้แรงเสริมทางสังคมกับพฤติกรรมการเล่นกับ

เพื่อน และการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า พฤติกรรมการเล่นกับเพื่อนเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมก้าวร้าวก็ลดลงด้วย จากการวิจัยพบว่า แรงเสริมทางสังคมสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวได้

แคมป์ และคนอื่นๆ (สุพล ชัดเชื้อ 2535 3, อ้างอิงจาก Camp and others 1977) ทดลองให้เด็กชายในชั้นเรียนระดับสอง ที่มีความก้าวร้าวสูง 6 คน ฝึกควบคุมตนเอง ทั้งนี้โดยยึดตามแนวคิดพื้นฐานว่า เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นมีความสามารถในการใช้ถ้อยคำและเหตุผล เช่น เด็กปกติ หากเด็กมีโอกาสได้ฝึกพูด ก็จะช่วยให้เด็กมองเห็นวิธีแก้ปัญหาอย่างชัดเจน และระงับความก้าวร้าว ความลงได้ จากการติดตามผลการฝึกนี้ ปรากฏว่า เด็กที่เคยมีพฤติกรรมก้าวร้าวสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวลงได้

นอกจากนี้ นาดัน (คมคาย อนุจันทร์ 2538 27 , อ้างอิงมาจาก Nadone 1982) ได้ทำการวิจัยและได้จัดโปรแกรมบำบัดแบบกลุ่ม (Group Therapy Program) เพื่อสอนให้เด็กชายควบคุมอารมณ์ ความโกรธ ความก้าวร้าว ใจร้อน โดยทดลองกับนักเรียนในสถานสงเคราะห์ จำนวน 20 คน ในโปรแกรมมีการฝึกใช้สติควบคุมตนเอง การฝึกแก้ปัญหา การฝึกกำหนดพฤติกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และการฝึกการผ่อนคลาย ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมก้าวร้าว และอารมณ์โกรธของเด็กชายทั้งหมดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเด็กชายเหล่านั้นสามารถแก้ปัญหาความคับข้องใจของตนได้มากขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

ในประเทศไทย มีผู้ศึกษาวิจัย เพื่อหาวิธีลดพฤติกรรมก้าวร้าวดังต่อไปนี้

เรณู ผดุงถิ่น (2517 16-17) ได้ศึกษาการให้แรงเสริมทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ของโรงเรียนประตูลี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยคัดเลือกนักเรียนจากการเสนอแนะของครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวนนักเรียน 4 คน ซึ่งใช้หลักการปรับพฤติกรรมคือ ให้ความสนใจและชมเชยกับพฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่ให้คำชมเชย ไม่ให้ความสนใจ หรือไม่เอาใจใส่กับพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการศึกษา พบว่า ความสนใจและคำชมเชยจากครูจะลดพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กลงได้

เพชรสุดา เพชรใส (2525 65-67) ได้ศึกษาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน โดยเลือกนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงจากแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

อัมพร ทศนาญชลี (2528 9-15) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กวัยเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเด็กในทางที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสอบถามของ กันน์ (Gunn 1973) ที่สร้างขึ้นและดัดแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชายและหญิง จำนวน 687 คนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น ม 2 – ม 6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ 3 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานครและนครปฐม โดยมีความแตกต่างของพื้นที่ชั้นในและชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมแสดงออกที่รุนแรงโดยการทำร้ายตนเอง สัตว์เลี้ยงหรือบุคคลอื่น เป็นการแสดงออกที่รุนแรงกว่าปกติ

พรทิพย์ ทรัพย์สิน (2532 73-74) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่าการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมทำให้พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

สัมฤทธิ์ แก้วพูลศรี (2534 59-60) ได้ศึกษาผลของการเปรียบเทียบการใช้แรงเสริมทางบวกกับการปรับสินไหมที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดทับกฤชกลาง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 14 คน ผลการวิจัยพบว่าการเสริมแรงทางบวกและการปรับสินไหมสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

สุพล ชัดเชื้อ (2535 47-48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการปรับสินไหม ที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้การควบคุมตนเอง 8 คน และกลุ่มที่ใช้การปรับสินไหมจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้การควบคุมตนเองจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงมากกว่ากลุ่มที่ใช้การปรับสินไหม

คมคาย อนุจันทร์ (2538 54-56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันเพื่อลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้การควบคุมตนเองจำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า การควบคุมตนเอง และการเสริมแรงพฤติกรรมที่ขัดกันสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

นุชนาฏ หงษ์ไกรเลิศ (2539 67) ได้ทำการวิจัยผลของการให้คำปรึกษาแบบยืดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองจ้ำซาก อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวน 16 คน แบ่งเป็น

กลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน ผลการวิจัยพบว่า การให้คำปรึกษาแบบยืดบุคคลเป็นศูนย์กลางสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งงานวิจัยในต่างประเทศ และงานวิจัยในประเทศ แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น ล้วนแต่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งส่วนตัว และส่วนรวมซึ่งขึ้นอยู่กับความรุนแรง เป็นพฤติกรรมที่บุคคลทั่วไปไม่ต้องการให้เกิดขึ้น จึงมีผู้ศึกษาหาแนวทางในการลดพฤติกรรมก้าวร้าว ด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม การให้แรงเสริมทางบวก การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม การควบคุมตนเอง การปรับสัณนิษฐาน และ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เป็นต้น

1 2 2 งานวิจัยต่างประเทศ

เซียร์ (Sears 1957 24 – 187) ซึ่งศึกษาจากคำรายงานของพ่อแม่ของเด็กที่มีฐานะทางสังคมระดับกลางและต่ำ จำนวน 379 คน ผลจากการสัมภาษณ์แม่ของเด็ก พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากพ่อแม่รักตามใจ และลงโทษในระดับสูง

แบนดูราและ รอส (Bandura, and Ross 1961 575 – 582) ได้ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กอนุบาล 96 คน แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะสังเกตตัวแบบก้าวร้าวที่มีชีวิต ตัวแบบก้าวร้าวที่เป็นภาพยนตร์ และตัวแบบก้าวร้าวที่เป็นภาพยนตร์การ์ตูน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม หลังจากให้สังเกตตัวแบบลักษณะต่างๆ แล้วเปิดโอกาสให้เด็กทุกกลุ่มเล่นตุ๊กตาอย่างเสรี ผลปรากฏว่าจากการสังเกตตัวแบบ ก้าวร้าวทั้งสามลักษณะแรกทำให้เด็กผู้ชายก้าวร้าวกว่าเด็กผู้หญิง

คาแกนและมอสส์ (Kagan and Moss 1962 207) รายงานว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันมีความสัมพันธ์กับเจตนาร้ายเท่ากับ 54 เมื่อเด็กไม่ทำตาม กฎเกณฑ์จึงถูกลงโทษ การฝึกวินัย เช่นนี้ย่อมทำให้เด็กวิตกกังวล เมื่อทำตามกฎเกณฑ์ไม่ได้ และจะโกรธแค้นเมื่อถูกลงโทษ ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูง

กลูค (Glueck 1964 126 – 130) ในส่วนที่เป็นคำรายงานของเด็กพบว่า เด็กกระทำผิดที่เป็นผู้ชายรู้ดีกว่าตนมีความสัมพันธ์กับพ่อน้อยกว่ากลุ่มเด็กชายที่ไม่กระทำผิด ขณะเดียวกันเหล่านี้ รายงานว่า พ่อแม่เห็นแก่ตัว มีอคติ ปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง ในสภาพที่เป็นจริง เด็กเหล่านี้ถูกทอดทิ้งมาแต่กำเนิด นอกจากนี้เด็กยังรายงานว่าพ่อแม่ใช้ระเบียบไม่คงเส้นคงวา ระเบียบหย่อนยานอันเป็นลักษณะหนึ่งของการรักตามใจ บางครั้งก็ให้ความคุ้มครองมากเกินไป

ฮิคส์ (Hicks 1965 7 – 100) ได้ทำการทดลองให้ผู้รับการทดลองสังเกตตัวแบบก้าวร้าว แล้ววัดพฤติกรรมก้าวร้าวจากคำรายงานของผู้รับการทดลองหลังจากสังเกตตัวแบบไปแล้วเป็นเวลา 6 เดือน จากคำรายงานพบว่าเด็กผู้ชายจะก้าวร้าวกว่าเด็กผู้หญิง

มัวร์ (Moore 1966 685 - 688) ศึกษาความแตกต่างของการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจากการรับรู้ความรุนแรง โดยให้ผู้รับทดลองดูภาพที่แสดงความรุนแรงด้วยตาข้างหนึ่ง และดูภาพที่ไม่แสดงความรุนแรงด้วยตาอีกข้างหนึ่ง ผลปรากฏว่าเด็กผู้ชายรับรู้ความรุนแรงได้มากกว่าผู้หญิงและจะแสดงพฤติกรรมรุนแรงในเวลาต่อมา

นาดอน (Nardone 1982 1251A) ได้วิจัยโดยจัดโปรแกรมแบบกลุ่ม (Group therapy program) เพื่อสอนเด็กชายควบคุมอารมณ์ ความโกรธ ความปวดร้าว ใจร้อน โดยทดลองกับเด็กในสถานสงเคราะห์ จำนวน 20 คน ในโปรแกรมมีการฝึกใช้สติควบคุมตัวเอง การฝึกแก้ปัญหา การฝึกกำหนดพฤติกรรมกลุ่มสัมพันธ์และการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ จากการศึกษาพบว่า หลังการฝึก ความก้าวร้าว และอารมณ์โกรธของเด็กชายทั้งหมดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และเด็กเหล่านั้นสามารถแก้ปัญหาด้วยข้อใจของตนได้มากขึ้น

ฮิลล์แมน และ กรีนแบลนด์ (Huesman, et al 1984 120 – 134 and Greenberg 1984 148) ที่ศึกษาเด็กอายุ 8 ปี พบผลที่สอดคล้องกันว่า พฤติกรรมก้าวร้าวในวัยเด็กจะพัฒนาเป็นพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่

บูลล็อก และบราวน์ (เบญจกุล จินาพันธุ์ 2517 8 , อ้างอิงจาก Bullock and Brown n d) ได้วิจัยเพื่อสำรวจความเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาประเภทต่างๆ โดยให้ครู 112 คน ซึ่งสอนเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ ทำแบบสำรวจความคิดเห็นชื่อ Behavioral Dimension Scale ซึ่งแบบสำรวจนี้ได้แบ่งประเภทของเด็กตามลักษณะพฤติกรรม ซึ่งสังเกตได้เป็น 4 ประเภท คือ พวกชอบแสดงออกและก้าวร้าว พวกชอบเกรงอยู่ไม่สุข ประเภทที่สอง ได้แก่ พวกที่ชอบเก็บตัว ประเภทที่สาม ได้แก่ พวกที่มีความวิตกกังวล และประเภทที่สี่ ได้แก่ พวกที่ชอบสนใจสั้น ขาดความรับผิดชอบ ผลปรากฏว่า ร้อยละ 95 ของครูทั้งหมดลงความเห็นว่าการก้าวร้าวชอบแสดงออกพฤติกรรมชกเถียง อยู่ไม่สุข เป็นปัญหาร้ายแรงอันดับแรก สำหรับประเภทที่ชอบเก็บตัวและประเภทที่มีช่วงความสนใจสั้น ความความรับผิดชอบ เป็นปัญหาอันดับรองลงมาตามลำดับ

จากการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความก้าวร้าวของบุคคลโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก หรือในวัยเรียนนั้น เป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งครูจะต้องหาทางแก้ไขให้เหมาะสม วิธีการลดความก้าวร้าว และแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากความก้าวร้าวในเด็กและวัยรุ่นนั้น มีอยู่หลายวิธี ดังเช่น การปรับพฤติกรรมการให้แรงเสริมทางสังคม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม การฝึกผ่อนคลาย และการจัดทำโปรแกรมบำบัดแบบกลุ่ม เป็นต้น

ประพันธ์ สุทธาวาส (2519 38) ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาครูจำนวน 60 คน โดยให้นักศึกษาแยก

บัตรออกเป็นชุดๆ ละ 5 บัตร ไม่ให้รูปในบัตรซ้ำกัน ให้ผู้สมัครตรวจสอบและวิจารณ์ผลงาน ต่อจากนั้นให้ผู้สมัครเรียนรู้ และจำคำที่ไร้ความหมายคู่กับตัวเลขที่กำหนดไว้ ถ้าผู้สมัครทำผิดจะถูกนักศึกษาลงโทษด้วยการกดปุ่มไฟฟ้าที่มีความรุนแรง 3 – 30 โวลท์ ให้ข้อตผู้สมัครที่เคยทำผิด และวิจารณ์ผลงานของเขา จากการทดลอง พบว่า นักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง และแบบทอดทิ้งมีความก้าวร้าวมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และคนอื่นๆ (2520 9 – 23) ได้วิจัยเรื่องความก้าวร้าว เป็นกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่มาจากโรงเรียนที่มีประวัติในการแสดงความก้าวร้าวเป็นกลุ่มบ่อยครั้ง โดยแบ่งอายุของกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ต่ำกว่า 15 ปี ระหว่าง 16 – 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป โดยเป็นนักศึกษาแผนกช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างยนต์ ช่างวิทยุ – โทรทัศน์ ช่างก่อสร้าง ช่างโลหะ บริหารธุรกิจ และช่างภาพ ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ทั้งภาคปกติ และภาคค่ำ ของโรงเรียนอาชีวศึกษา 7 แห่ง จำนวน 1,600 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กอายุน้อยที่สุดก้าวร้าวมากที่สุด และมีความคับข้องใจสูงทุกด้าน มีความรู้สึกในความเป็นหมู่พวกสูงสุด เด็กที่ก้าวร้าวมากที่สุดเป็นเด็กที่เรียนในวิชาชีพที่ต้องใช้สมองและไม่มีโอกาสออกกำลังกายเพื่อลดความคับข้องใจ เด็กที่พ่อแม่มีฐานะดีมีความก้าวร้าวและความคับข้องใจสูงกว่าเด็กที่มีพ่อแม่ฐานะต่ำกว่า

เพชรสุดา เพชรใส (2525 65 – 67) ได้ศึกษาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มในการปรับความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน โดยเลือกนักเรียนที่มีความก้าวร้าวสูงจากแบบสอบถามวัดความก้าวร้าว ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มพบว่า สามารถลดความก้าวร้าวของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

อุสา ศิริโรตม์สกุล (2527 บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออก พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก พฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมก้าวร้าวทางอ้อมของเด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีสุขภาพจิตแตกต่างกัน ที่อาศัยอยู่หอพักในกรุงเทพมหานคร จำนวน 198 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีสุขภาพจิตแตกต่างกันมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน เด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีสุขภาพจิตไม่ดีมีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกสูงกว่าเด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีสุขภาพจิตดี เด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีสุขภาพจิตไม่ดีมีพฤติกรรมก้าวร้าวทางอ้อมสูงกว่าเด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีสุขภาพจิตดี นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวไม่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิต พฤติกรรมก้าวร้าวทางอ้อมมีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพจิตและเด็กวัยรุ่นตอนปลายเพศชายมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่าเด็กวัยรุ่นตอนปลายเพศหญิง

สมชาย เดียวตระกูล (2529 10-13) ศึกษาผลของการฝึกผ่อนคลายแบบจิตคลุมภายในการลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจะได้รับการฝึก

ผ่อนคลายแบบจิตคลุมกาย กลุ่มควบคุมจะได้รับข้อเสนอแนะเรื่องการลดความก้าวร้าว พบว่า การฝึกผ่อนคลายแบบจิตคลุมกายมีผลให้ความก้าวร้าวของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

สัมฤทธิ์ แก้วพูลศรี (2534 : 59 – 60) ได้ศึกษาผลการใช้แรงเสริมทางบวกกับการปรับเปลี่ยนที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 14 คน ผลการวิจัยพบว่า การเสริมแรงทางบวกและการปรับเปลี่ยนสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

สุรชนี เปี่ยมญาติ (2535 : 17-19) ได้ทำการศึกษาการใช้หนังสือบำบัดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีความก้าวร้าวลดลงกว่าก่อนกระทำการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีความก้าวร้าวก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มที่ 1 มีความก้าวร้าวลดลงมากกว่ากลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว สรุปได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และสามารถก่อตัวขึ้น กลายเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวที่รุนแรงสร้างความเดือดร้อนเสียหายทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยส่วนรวม ซึ่งในสภาพสังคมในปัจจุบันความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย และทรัพย์สินนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะให้ความสนใจต่อพฤติกรรมก้าวร้าว รีบเร่งหาทางป้องกันและแก้ไขอย่างใกล้ชิด หนทางหนึ่ง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าจะสามารถป้องกันและแก้ไขได้อย่างเห็นผลก็คือ การศึกษารายกรณี (Case Study) อันเป็นการศึกษาที่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังสามารถป้องกันและแก้ไขได้อย่างตรงจุดที่สุด เนื่องจากการศึกษารายกรณีเป็น การศึกษาที่เจาะลึกถึงชีวิตได้อย่างครอบคลุมมากที่สุด และมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเข้ามาร่วมกันแก้ไขได้มากที่สุด ทั้งทางครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ตลอดจน นักจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ซึ่งการศึกษารายกรณีนี้เป็นการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุอย่างแท้จริง

2 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

2 2 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพ

2 2 1 1 ความหมายและความสำคัญของบุคลิกภาพ

เบอร์นาร์ด (Bernard 1970 417) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นภาพรวมทั้งหมดของลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรม แนวโน้มการกระทำ ความสามารถซึ่งอยู่ภายในและสิ่งที่แสดงออกให้เห็น

รูช (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 41 , อ้างอิงจาก Ruch 1953) กล่าวว่า บุคลิกภาพคือตัวเราทั้งตัว หรืออัตราที่แสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาและพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมานั้นเป็นกระจกเงาที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคลนั้นๆ

ดิงค์เมเยอร์ (นิภา นิธยานน 2530 26, อ้างอิงจาก Dinkmeyer 1965) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพ คือสภาวะทุกอย่างอันประกอบขึ้นเป็นตัวบุคคลนับตั้งแต่สภาวะทางกาย อารมณ์ ทักษะ ความสนใจ ความคิด ลักษณะท่าทาง ความรู้สึก นิสัยความสามารถทางปัญญา

เชดคักดี โฆวาสินธุ์ (2530 3) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลและเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้น

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2539 19) กล่าวว่า บุคลิกหรือคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์แต่ละบุคคล แสดงออกโดยพฤติกรรมที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งแวดล้อมที่ตนกำลังเผชิญอยู่ และพฤติกรรมนี้จะคงเส้นคงวาพอสมควรความหมายของบุคลิกภาพดังกล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมภายนอกและภายในด้วย

2 2 1 2 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

กันยา สุวรรณแสง (2533 4 - 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ ดังนี้

1 ความมั่นใจ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดี จะมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น ทำให้กล้าแสดงออก เพราะคนอื่นๆ ที่พบเห็นจะให้ความสนใจและเชื่อมั่น ดังนั้นโอกาสที่จะประสบความสำเร็จจึงมีมากขึ้น

2 การคาดหมายพฤติกรรม ถ้ารู้ว่าคุณคนนั้นมีบุคลิกภาพอย่างไร จะทำนายได้ว่าในสถานการณ์ใดจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร

3 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถบอกได้ว่าบุคคลหนึ่งแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่งได้โดยก็โดยอาศัยสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอแก่ตัวบุคคลนั้นๆ

4 การตระหนักในเอกลักษณ์ของบุคคล บุคลิกภาพ ทำให้คนมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นของตนเอง เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน

5 การปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ การที่รู้บุคลิกภาพของบุคคลอื่น ทำให้ปรับตัวเข้ากับเขาได้ง่าย เอาชนะศัตรูได้ แก้ปัญหาได้ บุคลิกภาพมีส่วนสำคัญช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น

6 ความสำเร็จ คนที่มีบุคลิกภาพดี ได้เปรียบคนอื่นเสมอ เป็นพื้นฐานแห่งความศรัทธา เชื่อถือแก่ผู้พบเห็น ช่วยให้การทำงานสำเร็จง่ายขึ้น ได้รับความร่วมมือ และการติดต่อด้วยดี ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

7 การยอมรับ คนที่มีบุคลิกภาพดีย่อมเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ใครๆ ก็เรียกร้องการ ชอบให้ร่วมอยู่ในกลุ่มทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ

2.2.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

อิริคสัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 42 , อ้างอิงจาก Erikson 1959) เชื่อว่า การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์นั้นมิได้หยุดอยู่แต่ในวัยเด็ก แต่จะมีการพัฒนาลักษณะต่างๆ ของบุคลิกภาพอย่างเป็นลำดับตลอดช่วงชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 44) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพประกอบด้วยพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล กล่าวคือ

1 พันธุกรรม สิ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรมส่วนมากเป็นลักษณะทางกาย เช่น ความสูงต่ำ ลักษณะเส้นผม สีผิว ชนิดของโลหิต โรคภัยไข้เจ็บบางชนิด และข้อบกพร่องทางร่างกายบางชนิด เช่นตาบอดสี ศีรษะล้าน นิ้วเกิน มือติดกัน ฯลฯ ซึ่งลักษณะทางกายเหล่านี้เป็นอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น

2 สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ ทั้งพัฒนาการทางกาย ทางจิต และบุคลิกภาพ คือบุคคลอื่นๆ รอบตัวเรา ครอบครัว กลุ่มคน และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์คนอื่นๆ นี้ จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะ พฤติกรรมทางสังคมมนุษย์

3 ช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล แสดงถึง ระดับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากอิทธิพลร่วมระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแม้ระยะสำคัญของพัฒนาการของมนุษย์ส่วนมากจะอยู่ในช่วงชีวิตเด็กเป็นส่วนมาก

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า อิทธิพลของพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้มีลักษณะที่แตกต่างกันไป

2 2 1 4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพเก็บตัว - แสดงตัว

ไอแซก (Eysenck 1969 253) กล่าวว่า การพิจารณาบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว ได้จากการมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม การเข้าสังคมหรือการแยกตัว การเข้าใกล้ หรือการถอยหนี การกระตือรือร้นหรือเฉื่อยชา ความมั่นคงทางอารมณ์

บุคลิกภาพแบบแสดงตัว - การเก็บตัว (ทศพร ประเสริฐสุข 2508 67, อ้างอิงจาก Jung 1967) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพว่า โดยทั่วไปบุคลิกภาพของคนเรามีอยู่ 2 ลักษณะ คือ หันเข้าหาตัวเอง ซึ่งเป็นพวกที่เก็บตัว และอีกลักษณะหนึ่ง คือ หันออกจากตัวเอง หรือเรียกว่า พวกแสดงตัว ลักษณะของพวกแสดงตัวจะเป็นบุคคลที่สนใจโลกภายนอกและความเป็นจริงทางสังคมเป็นสำคัญ เป็นพวกปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ ไม่ค่อยวิจารณ์ตนเอง ทำอะไรขึ้นอยู่กับโลกภายนอก คือ ฝึกหัดปฏิบัติจริงเป็นหลัก ส่วนพวกเก็บตัวก็จะสนใจแต่เรื่องของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ หรือการทำงาน จึงเป็นคนที่มักฎเกณฑ์ ตายตัว ไม่ยืดหยุ่น ชอบวิจารณ์ลงโทษตัวเอง แต่ก็มี ความละเอียดอ่อน

จุง (Hall And Lindzey 1975 89 – 91, อ้างอิงจาก Jung 1971) ให้ความเห็นว่า บุคลิกภาพแบ่งได้เป็น 2 มิติ (Dimension) คือ มิติที่มักแยกตัวเอง เมื่อเกิดความกดดันทางอารมณ์ หรือที่เรียกว่า การเก็บตัว (Introversion) และมิติที่ชอบเข้าสังคม และชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ที่เรียกว่า การแสดงออก (Extroversion) นอกจากนี้ จุง (Jung 19 68) ก็ได้พยายามแยกแยะรายละเอียดของบุคลิกภาพแสดงตัว และเก็บตัว เพื่อจะได้มองเห็นภาพความชัดเจนดังต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงบุคลิกภาพแสดงตัว – เก็บตัว

บุคลิกภาพแสดงตัว (Extroversion) บุคคลที่มีลักษณะเด่นดังนี้	บุคลิกภาพเก็บตัว (Introversion) บุคคลที่มีลักษณะเด่นดังนี้
1 มีความเชื่ออยู่บนรากฐานของความจริง ข้อมูลที่ได้นั้นต้องยุติธรรม	การตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับตนเองเป็นใหญ่ มีมาตรฐานและกฎเกณฑ์แน่นอนควบคุม
2 มีอุปนิสัยที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตาม ความเหมาะสม	อุปนิสัยของตน ไม่มีการยืดหยุ่นอะลุ่มอลวย พะวงถึงตนเองมากเป็นพิเศษ การปรับตัว
3 พร้อมที่จะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ	มักจะเป็นในรูปการหลบหนี ถ้าจะเกิดวิปริต ทางใจก็มักจะเป็นประเภท Anxiety
4 ไม่เป็นผู้พะวงถึงตัวเองมากนัก	
5 การปรับตัวมักเป็นในรูปการขดเขย	
6 ถ้าจะเกิดวิปริตทางใจก็มักจะเป็นประเภท Hysteria	

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และแบบเก็บตัว จะเห็นได้ว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัว เป็นบุคลิกภาพที่ชอบเข้าสังคม เปิดเผยสามารถปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ ส่วนบุคลิกภาพแบบเก็บตัวเป็นบุคลิกภาพที่ไม่ชอบสมาคมกับบุคคลอื่น ขาดความยืดหยุ่นและตัดสินใจโดยใช้ตนเองเป็นหลัก ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าว จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน

2 2 1 5 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ทฤษฎีบุคลิกภาพ คือ ความพยายามที่จะอธิบายและสรุปลักษณะโครงสร้าง และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นระบบมีระเบียบรัดกุมเข้าใจได้ ในแต่ละทฤษฎีจะมีหลักการที่แตกต่างกันในรายละเอียดที่เน้นหนักลึกลงไปในด้านต่างๆ นักทฤษฎีแต่ละคนมีหลักการ เหตุผลและความเชื่อมั่นเป็นของตนเอง ทฤษฎีของผู้ใดจะแพร่หลายมากไปมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความชัดเจนและความยากง่ายในการอธิบาย ตลอดจนการตีพิมพ์เผยแพร่ให้ไปสู่แหล่งต่างๆ ได้กว้างขวางมากน้อยเพียงใด

ทฤษฎีบุคลิกภาพที่ใช้ประโยชน์ได้ดีจึงต้องสามารถอธิบายลักษณะต่างๆ ของบุคคลได้อย่างกว้างขวางและมีบูรณาการพอที่จะอำนวยให้พิจารณามนุษย์ได้ ในปัจจุบันมีทฤษฎีบุคลิกภาพหลายทฤษฎี ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่กว้างขวางซับซ้อน จนกระทั่งทฤษฎีหนึ่งไม่สามารถอธิบายลักษณะบุคลิกภาพได้ครอบคลุมชัดเจน ทุกทฤษฎียังมีจุดอ่อนซึ่งได้แก่ได้

เพอร์วิน (Pervin 1980 : 8) ได้แบ่งทฤษฎีบุคลิกภาพออกเป็นกลุ่มตามพื้นฐานความเชื่อของผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1 ทฤษฎีแรงขับ (Dynamic Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์มีรากฐานมาจากแรงขับภายในตัวบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลจะแตกต่างกันเพราะแรงผลักดันภายในที่ต่างกัน นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ Freud เป็นต้น

2 ทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ (Phenomenological Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า การศึกษาบุคลิกภาพต้องศึกษาโดยรวมแยกส่วนไม่ได้ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ผู้นำทฤษฎีบุคลิกภาพตามลักษณะปรากฏการณ์ได้แก่ Abraham Maslow , Carl Rogers เป็นต้น

3 ทฤษฎีความเข้าใจ (Cognitive Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การรับรู้จากประสบการณ์ทางตรงต่างๆ ของบุคคล ทำให้เกิดความคิดเห็นและความเข้าใจรวมทั้งทัศนคติในตัวเองของเขาเอง นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ George A Kelly เป็นต้น

4 ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Approaches of Personality) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การศึกษาบุคลิกภาพต้องศึกษาจากพฤติกรรม เพราะเป็นสิ่งที่สามารถศึกษาและตรวจสอบได้ โดเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติการในห้องทดลอง เพื่อดูว่าอะไรเป็นสิ่งที่กระตุ้นพฤติกรรมของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ในนัยหนึ่งเชื่อว่าสิ่งเร้าภายนอกเป็นสาเหตุของพฤติกรรม นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ J B Watson , Ivan P Pavlov และ Skinner เป็นต้น

5 ทฤษฎีลักษณะนิสัย (Trait Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนามาจากทฤษฎีแบ่งประเภท (Type) โดยวิเคราะห์ถึงลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลในการโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ Gardon W Allport , Hans J Eysenck , Raymond B Cattell เป็นต้น

6 ทฤษฎีการเรียนรู้ในสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า บุคลิกภาพเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้และบางครั้งถูกกำหนดด้วยการได้รับแรงเสริมในกรณีที่บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง นักทฤษฎีในกลุ่มนี้ได้แก่ Albert Bandura , Walter Mischel เป็นต้น

เพอร์วิน (สุริย์ ห้วยธาร 2535 : 18, อ้างอิงจาก Pervin 1990) กล่าวว่า Hall และ Lindzey ทำการศึกษารวบรวมทฤษฎีบุคลิกภาพไว้ 4 แนว คือ

1 กลุ่ม Clinical Observation จะเน้นที่ Psychodynamic Process เช่น Freud , Erikson , Jung , Adler , Sullivan เป็นต้น

2 กลุ่ม Gestalt Psychology จะเน้นที่ประสบการณ์ของตนเองและสิ่งแวดล้อม เช่น Maslow , Rogers , Levin และ Kelly เป็นต้น

3 กลุ่มของ Experimental Psychology จะเน้นที่ลักษณะคงที่ของคนที่สามารถวัดได้จากวิธีการทางจิตวิทยา ซึ่งเกิดจากการทำวิจัยเพื่อให้เข้าใจโครงสร้างบุคลิกภาพและการประเมินพฤติกรรม เช่น Cattell , Eysenck , Allport และ Sheldon เป็นต้น

4 กลุ่มที่เน้นถึงการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม เช่นทฤษฎีของ Skinner , Miller และ Bandura เป็นต้น

จากการแบ่งกลุ่มทฤษฎีดังกล่าวในข้างต้น พบว่ามีการแบ่งกลุ่มทฤษฎีในลักษณะแตกต่างกันมากบางกลุ่มแบ่งตามลักษณะเชื้อพื้นฐานของทฤษฎี บางกลุ่มก็แบ่งตามลักษณะการศึกษาถึงโครงสร้างบุคลิกภาพนอกจากนี้แต่ละทฤษฎีจะพูดถึงบุคคลในแง่ที่ต่างกันเช่นความคิด อารมณ์ ความต้องการ การกระทำ การแสดงออกและปฏิกิริยาต่างๆ เพราะทุกทฤษฎีพยายามกล่าวถึงบุคคลในทุกๆ ด้าน ดังนั้นจึงไม่น่าสงสัยว่า ทำไมทฤษฎีบุคลิกภาพเหล่านี้จึงมีการแบ่งกลุ่มต่างกัน และมีความแตกต่างกันในลักษณะโครงสร้างบุคลิกภาพ แม้ว่าบางทฤษฎีจะมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันแต่ละทฤษฎีจะมีจุดเด่นจุดด้อยอยู่ในตัวในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะของกล่าวถึงทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างแบบทดสอบบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของตำราเท่านั้น

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ กอร์ดอน วิลลาร์ด ออลพอร์ท (Gordon Willard Allport) กอร์ดอน วิลลาร์ด ออลพอร์ท (Gordon Willard Allport) เกิดที่อินเดียนนาในปี 1897 เขาเป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้เสนอทฤษฎีลักษณะนิสัยเป็นคนแรกออลพอร์ท กล่าวว่า ไม่มีที่สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของคนได้ดีเท่ากับลักษณะนิสัย(Traits)เขาเชื่อว่าลักษณะนิสัยเป็นตัวกำหนดให้พฤติกรรมของมนุษย์มีความคงที่สม่ำเสมอ (Consistency) และเป็นแนวโน้ม (Predisposition) ต่อการตอบสนองและยังเป็นGeneralized และFocalized ของระบบประสาทที่สามารถตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น และเป็นแนวทางของการปรับตัวและการแสดงพฤติกรรมออลพอร์ท เชื่อว่า ไม่มีคนสองคนที่จะเหมือนกันทุกอย่าง และไม่มีคนสองคนที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อเหตุการณ์เดียวกันได้เหมือนกันพฤติกรรมของแต่ละคนสามารถตัดสินใจได้ด้วยโครงสร้างลักษณะนิสัย (สุริย์ ห้วยธาร 2535 24 -25) ออลพอร์ท ได้กล่าวว่า ลักษณะนิสัยเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพเป็นตัวจูงใจหรือก่อให้เกิดพฤติกรรม ออลพอร์ทและออตเบิร์ต (กุลธิดา รังคจิต ประภัสร 2535 23 – 25 , อ้างอิงจาก Allport and Odbert 1936) ได้ทำการเลือกคำจากพจนานุกรมอังกฤษ ซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลทั่วไปและพฤติกรรมเฉพาะที่แตกต่าง

จากพฤติกรรมของผู้อื่นจำนวน 17,953 คำ จากคำที่แดงถึงพฤติกรรมทั้งหมด 400,00 คำส่วนใหญ่เป็น คำคุณศัพท์เกี่ยวกับพฤติกรรม การแสดงออกความคิด การรับรู้ ความรู้สึก

ออลพอร์ต ได้แบ่งลักษณะบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1 ลักษณะสามัญ (Common Traits) คือ ลักษณะที่สามารถเปรียบเทียบบุคคลอื่นได้ทุกคน เช่น ค่านิยมทางสังคม ศาสนา เศรษฐกิจและการเมือง

2 ลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Disposition) คือ ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ และทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ออลพอร์ตยังได้แบ่งลักษณะเฉพาะบุคคลออกเป็นส่วนย่อยๆ 3 ส่วน คือ

2.1 Cardinal Trait หมายถึง ลักษณะเด่นของบุคคล ที่ผู้อื่นนึกถึงและมีอิทธิพลเหนือลักษณะอื่นของเขาหมด ทำให้บุคลิกภาพนี้เป็นที่อ้างอิงกับบุคคลอื่น

2.2 Central Traits หมายถึง ลักษณะที่มีร่วมกับคนอื่น แต่เมื่อนับจำนวนรวมนี้้น้อยมากเพียงแค่ 3-4 ลักษณะเท่านั้น

2.3 Secondary Trait คือ เจตคติของบุคคลที่มีในการตอบโต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันทุกคนมีลักษณะที่แตกต่างกัน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเกิดขึ้นและสร้างความหมายให้กับตัวมันเองโดยไม่เกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตและไม่ได้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการทางร่างกายหรือสังคม

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ คาร์ล จุง (Carl Jung)

คาร์ล จุง (Carl Jung) เป็นจิตแพทย์ชาวสวิส เกิดในปี ค.ศ. 1875 เขาได้เสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่อธิบายถึงลักษณะนิสัย และประเภท ใจ โดยเขากล่าวว่า ลักษณะนิสัย หมายถึง การกระทำเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นเช่นนั้นทุกครั้งเมื่อมีสิ่งกระตุ้นชนิดใดชนิดหนึ่งที่คงที่แน่นอนมาเร้า

ส่วนในเรื่องของ ประเภท นั้นเขาเป็นคนแรกที่อธิบายบุคลิกภาพโดยแบ่งเป็น 2 มิติ คือ Introversion – Extroversion เขากล่าวว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างทางจิตใจเป็นสิ่งที่ลึกลับซับซ้อนอย่างมากและอยู่ตรงข้ามกันอย่างมีความเกี่ยวข้องกันในตัวของมันเอง” ซึ่งสิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นพื้นฐานทฤษฎีบุคลิกภาพที่จุงใช้อธิบายบุคลิกภาพ คือ Introversion – Extroversion ว่ามีความแตกต่างกัน เพราะ Libido Movement คือ แนวโน้มของพลังทางสัญชาตญาณของบุคคลที่ถูกผลักดันออกมาตรงๆ ต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก หรือต่อสภาวะทางจิตของตนเอง (ประจิตต์ ประจักษ์จิตต์ 2525 : 11) จุงได้อธิบายลักษณะของ Introversion และ Extroversion มีลักษณะดังนี้

บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert Type) มีลักษณะดังนี้

- 1 ชอบอยู่คนเดียวเงียบๆ มักจะหวาดระแวง
- 2 เก็บความรู้สึกไม่ค่อยแสดงออก
- 3 ชอบคิดในใจแบบเพ้อฝัน
- 4 ตัวเองมีความสำคัญยึดตัวเองเป็นใหญ่
- 5 มีการวางแผนในการทำงาน
- 6 อารมณ์ค่อนข้างคงที่
- 7 ปรับตัวไม่ค่อยได้ เปลี่ยนแปลงยาก
- 8 มักจะปรับตัวแบบหลบหนีสังคม

จึง ได้แบ่ง Introvert Type ออกเป็น 4 แบบ ตามความรู้สึกนึกคิด คือ

ก Introverted Thinking Type พวกนี้ได้รับอิทธิพลจากความคิด และความคิดนั้นมาจากภายในตัวเขาเอง ไม่ได้มาจากความเป็นจริงในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในธรรมชาติ ไม่ชอบเสี่ยงในการทำอะไรมาก พวกนี้เป็นนักคิดและนักปรัชญา

ข Introverted Feeling Type พวกนี้มีลักษณะเงียบขรึม ไม่ชอบการสื่อสารติดต่อกับใคร ไม่สามารถเข้าใจพฤติกรรมของเขาได้ เพราะว่าเก็บอารมณ์ ความรู้สึกได้เก่งมาก

ค Introverted Sensation Type พวกนี้เป็นพวกที่บุคคลอื่นไม่สามารถจะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดการตัดสินใจ หรือการยึดอะไรเป็นมาตรฐาน

ง Introverted Intuitive Type พวกนี้ไม่ค่อยก้าวหน้า เป็นศิลปินที่ขาดความเพ้อฝัน เป็นนักประพันธ์ที่มีแต่ความคิดเพ้อฝันแต่ไม่ได้เขียนเรื่องราวออกมา เป็นพวกทำนายโชคชะตาทนอดู

บุคลิกภาพของคนประเภทเก็บตัว ส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้ คือ เป็นคนชอบแยกตัวเองออกจากสังคม อยู่โดดเดี่ยว สำรวจตัวเองโดยใช้ความคิดของตนเองเป็นหลัก วิพากษ์วิจารณ์และควบคุมตนเองบุคลิกภาพภายนอกที่ปรากฏแก่สายตาบุคคลอื่นๆ ในสังคมเป็นแบบเย็นชา บุคคลมีบุคลิกภาพแบบนี้ จงว่าเป็นพวกที่ชอบเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามแนวความคิดของตนเองมากกว่าที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก

บุคลิกภาพประเภทกล้าแสดงออก (Extrovert Type) มีลักษณะดังนี้

- 1 ชอบคบค้าสมาคมพูดคุยกับผู้อื่น
- 2 คล่องตัวพูดเสียงดังชัดเจน
- 3 ชอบกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว

- 4 ทำงานโดยไม่ต้องวางแผนล่วงหน้า
- 5 ปรับตัวได้รวดเร็ว
- 6 ชอบเป็นผู้นำ เข้ากับผู้อื่นได้ดี
- 7 อารมณ์ไม่คงที่เปลี่ยนแปลงได้บ่อย
- 8 ชอบปรับตัวด้วยการชดเชย

บุคคลที่มีบุคลิกภาพกล้าแสดงออกมักจะเป็นบุคคลที่สนใจในการนำตัวเข้าไปพัวพันกับสิ่งแวดล้อมและคนอื่น เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

จุง ได้แบ่งพวก Extrovert Type ตามลักษณะของความรู้สึกนึกคิด การกระทำและการสัมผัส โดยแบ่งเป็น 4 แบบ

ก Extroverted Thinking Type เป็นพวกที่มีแนวโน้มที่จะกระทำตามข้อมูลที่ได้อศึกษามาใช้เป็นเครื่องตัดสินใจ จัดการกับสิ่งต่างๆ ที่เขาสามารถจะกระทำได้ แต่ถ้าใช้ทฤษฎีนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ บางคนเชื่อมั่น ยึดมั่นกับการตั้งวัตถุประสงค์จนขาดความยืดหยุ่นได้เหมือนกัน

ข Extroverted Feeling Type เป็นพวกที่มีวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกรอบๆ ตัว ซึ่งมีอิทธิพลต่อเขาได้ง่าย ทำให้อารมณ์โน้มเอียงไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีเจตคติว่าถ้าสิ่งใดทำให้มีความรู้สึกที่ดี มีอารมณ์ที่ดีสิ่งนั้นย่อมจะดีด้วย

ค Extroverted Sensation Type พวกนี้ชอบความเจริญมากเกินไป ยึดแน่นกับวัตถุประสงค์และประสบการณ์ที่เป็นจริง สนใจในรูปธรรม ชอบหาความสุขในสังคม เช่น ชอบดื่มเหล้าดี อาหารอร่อย ผู้หญิงสวย คดีอยู่กับการรับประทาน ดื่มและสนุกสนาน

ง Extroverted Intuitive Type การที่เขาสนใจสิ่งแวดล้อมและปฏิเสณในบางครั้ง ทำให้เขาเกิดความคิด ความรู้สึก สามารถแยกความแตกต่างของกลุ่มสังคมที่ซับซ้อนได้ รู้จักหลีกเลี่ยงได้ว่องไว พวกนี้มักเป็นพ่อค้า นักการเมือง

สรุปได้ว่าบุคลิกภาพแบบกล้าแสดงออก มีลักษณะดังนี้คือ เป็นคนที่แสวงหาและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ชอบการสังสรรค์และเข้าสังคม มีการยอมรับและปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้ เป็นคนที่พูดคุยสนุกสนานเป็นกันเอง คบคนง่าย บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบนี้ ชอบที่จะแสวงหาประสบการณ์ชีวิต โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมจริงๆ มากกว่าการอ่านจากหนังสือหรือนั่งคิดเอาเอง

จุงเสนอว่า Introversion กับ Extroversion มีความสัมพันธ์กับ Mental illness ที่แตกต่างกันกล่าวคือ คน Introvert ถ้าป่วยทาง Mental illness จะป่วยเป็น Psychasthenia ซึ่ง

เป็นกลุ่มอาการทางจิตที่ประกอบด้วยความวิตกกังวล ความเหนื่อยหน่าย ความกลัว ความย่ำคิด ย้ำทำ นอกจากนี้ จุง ยังกล่าวอีกว่า คนแบบ Extrovert ถ้าป่วยทาง Mental illness จะเป็นพวก Hysterical Disorder เช่น หมดสติ ตาบอด การมองภาพที่แคบลง อัมพาต ซึ่งเป็นอาการป่วยไม่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องของอวัยวะ (สุริย์ ห้วยธาร 2535 : 31 , อ้างอิงจาก Jung 1921)

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ เจ พี กิลล์ฟอร์ด (J P Guilford)

เจ พี กิลล์ฟอร์ด (J P Guilford) เกิดในปี ค.ศ. 1940 เป็นนักทฤษฎีบุคลิกภาพคนแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ มาใช้ในการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพ เขาได้แบ่งลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลตามคุณลักษณะได้ 7 ลักษณะ (สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์ 2536 : 16 - 18) คือ

- 1 ด้านความสนใจ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมต่างๆ เช่นการทำงานด้วยมือ
- 2 ด้านความต้องการ เป็นความปรารถนาที่มีอยู่ชั่วชีวิตของมนุษย์ เช่น ความต้องการยกย่องนับถือ
- 3 ด้านทัศนคติ เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ และความคิดเห็น เช่น ทัศนคติทางการเมือง
- 4 ด้านความถนัดตามธรรมชาติ เป็นเรื่องความสามารถของบุคคลที่ปฏิบัติงานต่างๆ
- 5 ด้านสภาพของอารมณ์ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกเช่นความเชื่อมั่นในตนเอง
- 6 ด้านสรีระวิทยา เป็นเรื่องการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ
- 7 ด้านรูปร่างภายนอกเป็นเรื่องของโครงสร้างหรือรูปร่างของร่างกายเช่นความสูง น้ำหนัก

ทฤษฎีบุคลิกภาพของ ฮานส์ เจอร์เจน ไอแซกซ์ (Hans Jurgen Eysenck)

ฮานส์ เจอร์เจน ไอแซกซ์ (Hans Jurgen Eysenck) เป็นนักจิตวิทยาชาวอังกฤษ เกิดที่เยอรมันในปี ค.ศ. 1916 แล้วไปอยู่ที่อังกฤษ เขาศึกษาบุคลิกภาพโดยใช้ทฤษฎีและการทดลอง เขามีงานวิจัยมากมายซึ่งทำการศึกษาทั้งคนปกติและคนป่วย ส่วนมากจะทำการศึกษาที่ Maudsley Hospital ซึ่งเป็นสถาบันจิตแพทย์ในประเทศอังกฤษ

ไอแซกซ์ เชื่อว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพส่วนมากมีความซับซ้อนและขาดรูปแบบอย่างมากเขาจึงพยายามสร้างแนวคิดที่ง่ายและชัดเจนตามหลักของวิทยาศาสตร์ เขากล่าวว่า Taxonomy หรือ

การแบ่งพฤติกรรมแบบหยาบๆ เป็นขั้นแรกในการแบ่งบุคลิกภาพ แต่การใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเครื่องมือในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นวิธีการทางสถิติซึ่งใช้วิเคราะห์ตัวแปรทางจิตวิทยา การศึกษาหรือตัวแปรใดๆ ก็ตามที่เราสามารถวัดหรือสังเกตมาจากการศึกษาหลายๆ ครั้ง หลายๆ ด้าน ในคนจำนวนมาก แล้วนำมาหาความสัมพันธ์จะพบว่า ตัวแปรบางตัวมีสหสัมพันธ์กันสูง บางตัวแปรก็ไม่มีสหสัมพันธ์กัน การที่ตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันสูงย่อมแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวแปรเหล่านั้นมีบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่นักวิเคราะห์องค์ประกอบต้องการทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถเลือกเอาเฉพาะบางตัวไปอธิบายหรือพยากรณ์สิ่งต่างๆ ได้

ไอแซกส์ กล่าวว่า บุคลิกภาพประกอบแสดงและข้อกำหนดองค์ประกอบที่มีอยู่ในคนทั่วไป โดยแบ่งเป็น 4 ระดับคือ

1 ระดับต่ำสุด คือ การตอบสนองเชิงพฤติกรรม หรือระดับการตอบสนองเฉพาะอย่าง (Specific Responses) ใช้สัญลักษณ์ $SR_1, SR_2, \dots, SR_{30}$ พฤติกรรมระดับนี้ คือ การแสดงออกต่างๆ เช่น การตอบสนองต่อการทดลองต่างๆ การตอบสนองต่อประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมนี้สามารถสังเกตเห็นได้ชัดหรือไม่ชัดเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลก็ได้

2 ระดับที่สอง คือ การกระทำอันเป็นนิสัย หรือระดับการตอบสนองที่เป็นนิสัย (Habitual Responses) ใช้สัญลักษณ์ $HR_1, HR_2, \dots, HR_{15}$ พฤติกรรมในระดับนี้คือ การตอบสนองเฉพาะอย่างซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำภายใต้เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น เมื่อทำการทดสอบซ้ำการตอบสนองของบุคคลจะคล้ายคลึงกับการตอบสนองเดิม พฤติกรรมเหล่านี้สามารถวัดเพื่อค่าสหสัมพันธ์ ความเชื่อถือได้ เช่น โอกาสที่พฤติกรรมเดิมจะเกิดขึ้นซ้ำในสถานการณ์นั้นอย่างสม่ำเสมอ

3 ระดับที่สาม คือ ลักษณะบุคลิกภาพ หรือระดับลักษณะนิสัย เป็นการรวมพฤติกรรมในระดับการกระทำอันเป็นนิสัยขึ้น เป็นลักษณะบุคลิกภาพและเป็นกลุ่มะพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันและกัน ลักษณะนิสัยจะมีระเบียบระบบการตอบสนองในแบบเดียวกันและมีความคงเส้นคงวากว่าระดับแรกๆ

4 ระดับสูงสุด คือ แบบของบุคลิกภาพ หรือระดับ รูปแบบของบุคลิกภาพ เป็นการรวมลักษณะบุคลิกภาพขึ้นเป็นแบบบุคลิกภาพ การจัดขึ้นอยู่กับค่าสหสัมพันธ์ภายในที่สังเกตเห็นได้ของลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันกลุ่มหนึ่ง

ลาเซอรัน (สุริย์ ห้วยธาร 2535 : 28 , อ้างอิงจาก Lazerson 1975) กล่าวว่า ไอเซนค์ ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบจากแบบสอบถามบุคลิกภาพในประชาชนทั่วไป พบลักษณะใหญ่ ๆ 3 แบบ คือ

- 1 Introversion - Extroversion
- 2 Neuroticism - Stability
- 3 Psychoticism

สำหรับกลุ่มปกติแล้ว ใน 2 แบบแรก เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพ และเป็นตัวชี้ให้เข้าใจถึงพฤติกรรมได้อย่างกว้างขวาง (Dimension) ทั้ง 2 แบบ เป็นอิสระต่อกัน

ไอเซนค์ ได้บรรยายลักษณะบุคลิกภาพ ไว้ดังนี้

บุคลิกภาพแบบชอบเก็บตัว (Introversion) คือ บุคลิกภาพที่มีลักษณะเงียบเฉยเก็บตัว เมื่อไม่ชอบสังคมกับคนอื่น ๆ มองเข้าสู่ตนเอง ชอบอ่านหนังสือ และค้นความตามลำพังมากกว่าที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ สนุกกับคนยาก มีการเตรียมก่อนทำ ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวังเกินไป ไม่ชอบกิจกรรมที่ตื่นเต้น โดดเดี่ยว ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความเคร่งขรึม ชอบความเป็นเจ้าระเบียบเรียบร้อย ความคุมความรู้สึกพอใจไม่พอใจไม่ได้มาก มีพื้นอารมณ์ไม่เปลี่ยนแปลงง่ายดูน่าเชื่อถือ บางครั้งมองแต่ในแง่ร้ายยึดถือแบบมาตรฐานจรรยาบรรณของสังคมมาก

บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extroversion) คือ บุคลิกภาพที่มีลักษณะการแสดงออกที่มีอหยาศัยไมตรี ชอบเข้าสังคม มีเพื่อนมาก ชอบพูดคุยกับคนอื่น ไม่ชอบทำงานตามลำพัง ชอบทำกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น ชอบเสี่ยงทำอะไรทันพลัน ค่อนข้างผลุนผลัน ชอบทำตลกขบขัน ไม่ชอบความจำเจ ไม่กังวล ชอบทำตามตามสบาย เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ชอบสนุกเร้าใจ มีแนวโน้มที่จะแสดงความก้าวร้าวและความรู้สึกออกมาตรง ๆ ไม่ค่อยน่าเชื่อถือ

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และ แบบเก็บตัวแล้ว จะเห็นได้ว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัวเป็นบุคลิกภาพที่ชอบเข้าสังคม เปิดเผย สามารถปรับตัวให้เข้าได้กับทุกสถานการณ์ ส่วนบุคลิกภาพแบบเก็บตัว เป็นบุคคลที่ไม่ชอบสมาคมกับคนอื่น ขาดความยืดหยุ่น และตัดสินใจอะไรโดยใช้ตนเองเป็นหลัก ซึ่งบุคลิกภาพทั้งสองแบบ ดังที่กล่าวมาแล้วน่าจะมีผลต่อทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นที่ 3

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพ

งานวิจัยในต่างประเทศ

บากเลย์ และอีวาน (Bagley and Evan 1975 117-119) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีลักษณะแสดงตัว – เก็บตัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่มีอายุ 14 – 15 ปี เครื่องที่ใช้ คือ แบบสำรวจบุคลิกภาพของไอแซกซ์ พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะแสดงตัวและเก็บตัว มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า นักเรียนที่มีลักษณะเก็บตัว

งานวิจัยในประเทศ

สมทรง สุวรรณเลิศ และคณะ (2512 17-29) ได้ทำการศึกษาบุคลิกภาพแบบเก็บตัว – แสดงตัว โดยใช้แบบทดสอบ (The Minnesota Multiphasic Personality Inventory) ศึกษาในกลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน นักศึกษาฝึกหัดครู 300 คน และนักศึกษาแพทย์ 300 คน จากการเปรียบเทียบผลที่ได้จากคนไทยทั้ง 3 กลุ่ม กับกลุ่มชาวอเมริกันและอังกฤษ พบว่า คนไทยมีบุคลิกภาพเก็บตัวมากกว่าชาวอเมริกันและคล้ายกับคนอังกฤษซึ่งมีลักษณะบุคลิกภาพเก็บตัวมากกว่าชาวอเมริกัน

2.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้น ได้มีผู้เสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้

ซาริโอ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย 2542 156 – 164, อ้างอิงจาก Sharino 1970) ได้เสนอข้อคิดในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไว้ดังนี้

1 ให้เด็กซึมซับมาตรฐานทางศีลธรรมของศาสนา เช่น ในศาสนาคริสต์ อาจให้เด็กท่องและทำความเข้าใจกับบัญญัติ 10 ประการ ศาสนาพุทธ ศีล 5 และศาสนาอิสลาม หลักบัญญัติ 5 ประการ เป็นต้น

2 ฝึกให้เด็กแสดงออกซึ่งความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกโอกาส การมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีย่อมสามารถทำให้ผู้อื่นเป็นสุขได้โดยไม่เลือกกาลและเวลา

3 ให้ปฏิบัติงานที่เป็นการบริการชุมชน (Community Service) ทั้งนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียน อาจในระดับมัธยมศึกษาหรือปริญญาตรี ทำกิจกรรม สาธารณกุศล

แก่องค์การที่มีได้มุ่งหวังผลกำไรเป็นการเรียนรู้ชีวิตในแง่มุมต่างๆ และกฎกติกาของสังคม ไม่แปลกแยกจากผู้คนและธรรมชาติของชีวิต

4 ฝึกการพูดตามความสัตย์จริง (Honesty) และการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับคำพูด (Integrity) ด้วยการสร้างความไว้วางใจด้วยคุณความดี ความตรงไปตรงมา ไม่พูดโกหก การเคารพความเป็นส่วนตัวของเด็ก การพูดคุยกันเกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรมของสมาชิกในครอบครัว

5 นำเอาอารมณ์ทางลบมาเป็นอุทาหรณ์ เช่น ความละอาย หรือความ รู้สึกผิด ต่อพฤติกรรมบางอย่างในอดีตของตนบางอย่าง เพื่อการยับยั้งชั่งใจ ไม่ประพฤติปฏิบัติซ้ำ

6 ฝึกให้เด็กคิดและตีความต่างๆ ตามความเป็นจริง เกี่ยวกับปัญหาห่วยๆ ต่างๆ เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นตัวอย่างของการเป็นผู้เผชิญกับความจริงได้ดี อาจจะนำตัวอย่างจากนิยาย นิทาน บทภาพยนตร์ หรือละครในชีวิตจริงมาอธิบายประกอบด้วยก็ได้

7 ฝึกเด็กให้มองโลกในแง่ดี เปิดตัวเองต่อประสบการณ์ใหม่ๆ ในชีวิตจากความเป็นต้นแบบของพ่อแม่ในการเกี่ยวข้องกับเด็ก การมองโลกในแง่ดี เป็นการพัฒนาสุขภาพจิต ลดการสร้างปัญหา

8 เพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการเตือนตนด้วยตนเอง แก่การแสดงออกโดยการแก้ที่ความคิด ใช้ความคิดแก้ความรู้สึก เช่น การพูดคุยกับตนเอง พูดคุยให้สติเตือนตนอยู่ภายในตน เป็นการสร้างสติที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเอง

9 การให้ฟังดนตรีเบาๆ หรือเพลงคลาสสิกทั้งของไทยและต่างประเทศ ที่มีจังหวะที่น้อยกว่า 60 ครั้งต่อนาที ให้ดูภาพเขียนนามธรรม (Abstract Art) และสอบถามว่าภาพนี้ทำให้เขารู้สึกเช่นไร หรือในนั้นมีรายละเอียดใดบ้างหรือให้เด็กเขามือปิดตา ตมกลืนต่างๆ ในห้องว่าได้กลิ่นอะไรบ้าง

10 ฝึกให้เด็กรู้จักวิธีการแก้ไขปัญหา มองเห็นสภาพทั้ง 2 ด้านของปัญหา ไม่มองอะไรด้านเดียวฝึกเด็กให้รู้จักคำศัพท์ต่างๆ มากมายที่เลือกใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ สอนเด็กให้รู้จักภาษาที่ใช้ในการแก้ปัญหา สร้างสายสัมพันธ์ เช่น ขอโทษ ขออภัย ขอขอบคุณ เป็นต้น เมื่อเด็กเติบโตขึ้นควรฝึกในการคิดแก้ปัญหาด้วยทางเลือกหลายๆ ทาง ต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งสามารถเลือกตัดสินใจแนวทางที่เหมาะสมและดีที่สุด

รีเบคกา (Rebecca 1998 200 – 204) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในห้องเรียนของเด็กในระดับประถมศึกษา โดยการจัดมุมห้องเรียน (The Comfort Corner) ไว้เพื่อ

1 ให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกของตนเองในการบอกเล่าความรู้สึกให้เพื่อน ฟัง การแสดงท่าทางที่บอกถึงความรู้สึกของตนเอง การร้องเพลง การวาดรูประบายสีเพื่อแสดงอารมณ์

2 การใช้ดนตรีและการเต้นรำ โดยใช้เด็กได้แสดงออกพร้อมกับเพื่อนๆ เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตาม

3 การให้เด็กได้อ่านหนังสือที่ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการที่จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต และการมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข

4 การให้เด็กสร้างจินตนาการถึงสิ่งที่หวังไว้ หรือการตั้งคำถามว่าพวกเขารู้สึกอย่างไรถ้าหากว่าเขาได้เป็นในสิ่งที่หวังไว้

5 ให้เด็กเขียนเล่าถึงการเกิดความรู้สึกกังวลของตนเอง ว่าตนรู้สึกอย่างไรและจัดการกับความรู้สึกนั้นได้อย่างไร

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้น ทศพร ประเสริฐสุข (2542 31 – 33) ได้กล่าวว่า สถาบันการศึกษา สังคม ครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของคนในสังคมได้ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย

1 เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชน เป็นผู้มีบุคลิกภาพดีมีวุฒิภาวะทางอารมณ์

2 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

3 พัฒนาการมองโลกในแง่ดี อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความคิด ความรู้สึก และทัศนคติในการทำงานร่วมกับคนอื่น

4 พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสื่อความหมาย (Communication) เพื่อเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

5 พัฒนาความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนได้ เป็นคนที่มีสติ สามารถตระหนักรู้ตนและอารมณ์ของตน

6 พัฒนาความซื่อตรง (Integrity) ซื่อสัตย์ รักษาความสัตย์ตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมปรารถนา

7 พัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สามารถจัดการทางอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่างๆ ได้

8 พัฒนาแรงจูงใจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

9 พัฒนาความสามารถในการเข้าใจ รู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นเอาใจเขามาใส่ใจเรา

10 พัฒนาการควบคุมตนเอง (Self – Control) ซึ่งเป็นการปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม

11 พัฒนาจิตใจใฝ่บริการ (Service Minded) อันเป็นรากฐานสันติสุขในสังคม

12 พัฒนาความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management)

13 พัฒนาความรู้สึกเข้าถึงมนุษย์ และความเป็นมนุษย์รู้จักชื่นชมงานดนตรี ศิลปะ มีความละเอียดอ่อน เพื่อสร้างสภาวะทางอารมณ์ ให้เป็นคนที่มามีอารมณ์ดี

14 พัฒนาความมีคุณธรรม

แนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทำได้โดย

1 ฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนตามเป็นจริงให้มองตนเองอย่างตระหนักรู้ของตนในแง่ดี รู้สึกดีกับชีวิต สามารถชื่นชมตัวเองได้ เป็นการฝึกให้รู้จักอารมณ์ตนเอง

1 1 ฝึกการตระหนักรู้ (Self – Awareness) สำรวจตนเองโดยวิธีการต่างๆ เช่น อาจใช้การนั่งสมาธิ

1 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจคนอื่น อาจใช้กิจกรรมกลุ่ม และเทคนิคอื่นๆ

2 รู้จักแยกแยะอารมณ์ของตนว่าชนิดใดดี ชนิดใดไม่ดี และเลือกแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

2 1 ฝึกการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertive Training)

2 2 ฝึกการสื่อสารที่เหมาะสม อาจใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3 รู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ ซึ่งครู พ่อแม่ คงต้องเป็นผู้นำในการฝึกและทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ (Modeling) และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำตามระเบียบ เป็นต้น

4 รู้จักและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของตนเอง จำแนกแยกแยะได้ว่า อารมณ์ใดที่เป็นคุณแก่ตนเองและอารมณ์ใดที่จะเป็นโทษแก่ตนเอง โรงเรียนและสถานศึกษาควรมีอาจารย์ผู้ทำหน้าที่แนะแนวที่จะให้คำปรึกษา (Counseling) แก่เด็ก

5 การรู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เพื่อให้รู้ว่า อารมณ์เกิดได้ทุกอย่าง แต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่างได้ ฝึกความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดี และระบายอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ฝึกความสามารถในการผ่อนคลายความเครียด

6 การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสีหน้า ท่าทางและคำพูด เด็กจึงต้องได้รับการฝึก อาจจะเป็นในชั่วโมงโฮมรูมหรือกิจกรรมคาบแนะแนว

7 รู้จักหยุดแสดงอารมณ์ที่ไม่ดี ความสามารถในการไตร่ตรองก่อนการแสดงออก และสามารถที่จะอดทนรอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมได้

8 ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับตน แรงจูงใจที่สำคัญคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive)

9 ฝึกความสามารถในการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จะต้องฝึกให้นึกถึงผู้อื่น การตรวจสอบอารมณ์

10 ฝึกทางด้านมนุษยสัมพันธ์ การแสดงน้ำใจ เอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นได้ด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชอบ และให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้ในวาระที่เหมาะสม

สรุปคดี หลาบมาลา (2541 14 – 20) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1 การสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียน (Classroom Culture) เพื่อให้เป็นสถานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนและการฝึกอบรมความฉลาดทางอารมณ์ให้ห้องเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีความร่วมมือกัน นักเรียนจะสามารถพัฒนาทักษะความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ (Interpersonal Skill) ต้องมีข้อตกลงที่จะปฏิบัติในห้องเรียนโดยมีหลักการง่ายๆ คือ ต้องฟังเพื่อนพูดอย่างเอาใจใส่ แสดงความชื่นชมเมื่อเพื่อนทำดี หลีกเลี่ยงทำให้เพื่อนเสียหน้าหรือเสียใจ ถ้าไม่มีอะไรจะแสดงก็บอกผ่าน ต้องให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการฝึกและสร้างวัฒนธรรมในห้องเรียนมีดังนี้

1.1 การรู้จักตนเอง (Intrapersonal) รู้จักเพื่อน (Interpersonal) และยอมรับในความแตกต่างว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา (O K)

1.2 การสร้างบรรยากาศการสนับสนุนเพื่อให้เกิดความกล้าในการแสดงออกแสดงกล้าเสี่ยง (Creating a Climate of Supportp)

1.3 สร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนเชื้อเชิญการชื่นชอบ (Creating a Supportive Culture, Inviting, Appreciation)

2 หลักสูตรฝึกอบรมความฉลาดทางอารมณ์

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จะมีผลดีที่สุดเมื่อนักเรียนมีโอกาสปฏิบัติสร้างประสบการณ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจจากฐานความรู้เดิมของตนเอง ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องให้โอกาสนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายส่วนตัวของกลุ่ม การตัดสินใจ การ

แก้ปัญหา และการใกล้เคียงข้อพิพาท นักเรียนต้องเรียนรู้วิธีการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองออกมา และพัฒนาความเข้าใจโดยวิธีการคิดทบทวน ในเนื้อหามุมมองของสังคม และมุมมองส่วนตัวของกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

2.1 ให้นักเรียนมีโอกาสกำหนดและดำเนินการไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งความคาดหวังทางวิชาการ และเป้าหมายทางวิชาการ ทั้งส่วนตัวและของกลุ่ม

2.2 การช่วยให้นักเรียนตระหนักว่าคนอื่นมองพฤติกรรมของนักเรียนอย่างไร พฤติกรรมนักเรียนมีผลกระทบต่อคนอื่น ๆ อย่างไร และเรียนรู้วิธีการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนอื่น ๆ ออกมาอย่างไร ไม่ก้าวร้าว หรือทะเลาะ

2.3 การช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเห็นอกเห็นใจและพัฒนาทักษะการเจรจา เพื่อให้ให้น้ำหนักการตัดสินใจและแก้ไขข้อขัดแย้ง และนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียนและเพื่อน ๆ

กล่าวโดยสรุป ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนให้เกิดในตัวเด็กได้ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องฝึกให้เด็กรู้จักตนเอง มีความเข้าใจตนเอง สามารถควบคุมและแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีทักษะในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความฉลาดทางอารมณ์

ประพันธ์ สุทธาวาส (2519 : 48 – 50) ศึกษาความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความก้าวร่ววน้อยกว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นพ่อแม่ให้ความยุติธรรมและมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กมีพฤติกรรมไม่เป็นปัญหา

สุกัญญา กุลอึ้ง (2522 ง – จ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและการอบรมเลี้ยงดูตามรายงานของตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยศรี ปทุมธานี ปีที่ 1 ใช้เครื่องมือวัดการกล้าแสดงออกระดับวิทยาลัยของกาแล็กซี่ และคนอื่น ๆ และแบบสอบถามของการอบรมเลี้ยงดู กัน แพรวเพชร ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่าแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีปฏิภาณไหวพริบดีส่งผลให้เด็กมีลักษณะแตกต่างกันในด้าน ของพฤติกรรม การแสดงออก และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่ผลเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้น ความฉลาดทางอารมณ์ คาดว่าน่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2 2 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสถานภาพสมรสของบิดามารดา

2 2 3 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา

จรรยา สุวรรณทัต (2510 : 19) กล่าวว่า ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อการเกิดทัศนคติ การมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กที่ประสบปัญหาจากการหย่าร้างของบิดามารดา มักมีปัญหามากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

วิชา มหาคุณ (2538 : 20) นอกจากนี้แล้วลักษณะของวัยรุ่นที่ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยว ต้องใช้ชีวิตตามลำพังเนื่องจากบิดามารดา หย่าร้างกัน แยกกันอยู่หรือวัยรุ่นต้องดิ้นรนหางานทำ ทำให้ถูกชักจูงให้กระทำผิดได้ง่าย รวมทั้งการมีวุ่นวายทางเพศโดยขาดความยับยั้งชั่งใจ

ชบาภรณ์ ชื่อรุ่งโรจน์ (2529 : 122-132) ได้กล่าวถึง ผลกระทบของการที่ครอบครัวแตกแยกไว้ดังนี้

- 1 มีผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก
- 2 การปรับตัวและพฤติกรรมทางเพศของเด็กมีปัญหาและขาดรูปแบบที่จะเลียนแบบ
- 3 เด็กเกิดปมด้อยเมื่อต้องไปติดต่อกับสังคมภายนอก
- 4 เด็กที่มาจากครอบครัวแยก เมื่อแต่งงานมีแนวโน้มที่มีครอบครัวแตกแยกด้วย

นอกจากนี้ ชบาภรณ์ ชื่อรุ่งโรจน์ (2529 : 31-34) ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวแตกแยกว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไว้ ดังนี้

1 ครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกันการหย่าร้างกันของพ่อแม่ นับว่าเป็นผลร้ายต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจของเด็กมาก เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าเหว่ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่อยากอยู่บ้าน ชอบไปเล่นกับเพื่อนมากกว่า บางคนก็อาจเก็บตัว ซึมเศร้า บางรายอาจจะกลายเป็นเด็กก้าวร้าว ชอบรุกรานผู้อื่นก็มี นอกจากนี้ เด็กจะเป็นคนที่ไม่มั่นคง ไม่รักใคร่จริง และไม่คิดว่าใครจะรักเขาจริง ทั้งนี้ เพราะไม่เคยเห็นใครเป็นแบบอย่างที่ดีมาตั้งแต่เล็กนั่นเอง

2 ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน จะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลสูง เด็กจะไม่เข้าใจว่าพ่อแม่ทะเลาะกันก็อาจจะดีกันได้ อาจจะพูดคุยกันเหมือนปกติ ในความเข้าใจของเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กนั้น มักจะคิดว่านี่คือภาวะที่สุดจะทนทานได้ บ่อยครั้งที่เด็กเล็กมักจะคิดว่าตนเองเป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาทของผู้ใหญ่ เพราะเด็ก ๆ ไม่อาจจะทำตัวเป็นคนกลาง ในการทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ เพราะในใจของเด็กจะเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผลของความรู้สึกอันนี้ อาจจะเป็นอันตรายต่อการ

พัฒนานิสัยเป็นคนที่ชอบหาเรื่องผู้อื่น ชอบหาทางเล่นงานคู่สมรส ยกตนข่มท่าน ทำทุกวิถีทางเพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความซื่อสัตย์ และมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคประสาทได้

3 ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียว มีผลที่ทำให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาโดยไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร ความเศร้าโศกเสียใจของสามีภรรยา ความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการที่จะต้องปรับตัวของคู่สมรส และส่งผลกระทบต่อเด็กได้ทั้งสิ้น

ปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือการหย่าร้างกันถือว่าเป็นปัญหาที่ทำให้ร้ายจิตใจเด็กอย่างรุนแรงของเด็กที่อยู่ในครอบครัวเช่นนี้ เพราะเด็กไม่มีส่วนรู้เห็นหรือเป็นต้นเหตุของปัญหาทะเลาะวิวาทแต่อย่างใด แต่กลับเป็นผู้ที่รับกรรมจากเหตุนี้มากที่สุด เด็กจะต้องมีความว่าเหว มีปมด้อย และรู้สึกไร้ค่า เมื่อโตขึ้นย่างเข้าสู่วัยรุ่นเด็กเริ่มรู้จักอาย เด็กจะไม่อยากตอบคำถามใครๆ เมื่อถูกถามถึงพ่อแม่ว่าอยู่ที่ไหน ทำงานอะไร อาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเริ่มโกหก สร้างคำกล่าวเท็จโดยใช้การเพ้อฝันเป็นสิ่งที่ช่วยกลบเกลื่อนอารมณ์ที่ขาดความรัก ความอบอุ่นที่แท้จริงของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีผลกระทบกระเทือนถึงการเล่าเรียนตลอดถึงบุคลิกภาพของเด็กด้วย บางคนอาจจะกลายเป็นคนเงิบขี้นม ไม่ชอบสมาคมกับใคร บางคนอาจกลายเป็นคนชอบแสดงตัว เอะอะ ก้าวร้าวมากเกินไป ทั้งก็เพื่อจะชดเชยความกดดันที่ตนได้รับจากทางบ้าน นอกจากนี้ ยังอาจกลายเป็นเด็กที่เป็นปัญหาของสังคม ในเมืองใหญ่ๆ เด็กจะไปอยู่ตามโรงภาพยนตร์ ชอบเล่นการพนัน ช่องสูมกันทำสิ่งที่ผิด อาจจะเป็นแก๊งร่วมกันปล้นจี้ ซึ่งเด็กเหล่านี้ เมื่อมีการสอบประวัติแล้วมักจะพบว่ามาจากครอบครัวแตกแยกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่รักใคร่ปรองดองกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ย่อมนับว่าเป็นโชคดีของเด็กผู้นั้น เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีอารมณ์มั่นคง มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายดี เป็นผู้ที่ไม่กลัวเผชิญปัญหาต่างๆ ยอมรับสภาพที่แท้จริงของตนเอง เป็นผู้ที่มีอารมณ์แจ่มใส มองโลกในแง่ดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กคนใดโชคร้าย ตกอยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะแตกแยก หรือพ่อแม่ไม่ลงรอยกันอยู่เสมอ ก็จะต้องตกอยู่ในสภาพที่น่าสงสาร และน่าเห็นใจเป็นอย่างยิ่ง (ยุวดี เทียรประสิทธิ์ 2536 20-22)

สภาพครอบครัวแตกแยก ไม่ว่าครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดา เพียงคนเดียวหรือไม่มีทั้งมารดาและบิดา ก็ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและปัญหาตามมา คือเด็กจะมีความเจ็บปวดทางอารมณ์ยาวนาน เด็กจะมีอารมณ์อ่อนไหวมากกว่าคนอื่น เมื่อต้องเผชิญกับความกดดันที่เท่ากัน (Mavis E 1979 881) ยังมีผลกระทบต่อสุขภาพกายและปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาด้านการเรียน ความประพฤตินี้เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสถานภาพสมรสของบิดามารดา

บลอนน์เฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner 1967 179 – 189) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนจากเด็กเกรด 5 ในโซเวียตเซียที่อยู่ในโรงเรียนประจำและโรงเรียนไปกลับ เปรียบเทียบกับเด็กในอเมริกาที่มีลักษณะเดียวกันให้เด็กดังกล่าวได้ตอบต่อสถานการณ์ขัดแย้ง 3 อย่าง คือ 1) สถานการณ์ธรรมชาติที่ไม่มีใครรู้เห็นการกระทำของเด็ก 2) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่ คือ บอกเด็กว่าจะเสนอพฤติกรรมชาติกระทำผิดของเขาให้พ่อแม่รู้ 3) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเพื่อน คือ จะเสนอพฤติกรรมทำผิดให้เพื่อนรู้เช่นกัน ตัวอย่างสถานการณ์ “ทำกระจกแตกแล้ววิ่งหนี” ผลจากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเด็กในโรงเรียนไปกลับทั้งสองเชื้อชาติแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีตามแบบอย่างของเพื่อนมากกว่าเด็กในโรงเรียนประจำ เด็กผู้หญิงแสดงพฤติกรรมคล้ายตามเพื่อนน้อยกว่าเด็กผู้ชาย

บริคติน, ดีคอนส์ และ ไบเรนต์ (Bixentine, Decorte and Birentine 1976 226 – 236) ได้ศึกษาเด็กเกรด 3, 6, 8 และ 11 จำนวน 174 คน จากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมระดับกลางและต่ำ พบว่า เด็กเกรด 8 (13 – 14 ปี) แสดงพฤติกรรมผีนังสังคมตามเพื่อนซึ่งเป็นตัวแบบในระดับสูง ส่วนเด็กเกรด 11 (16 – 17 ปี) แสดงพฤติกรรมดังกล่าวในระดับกลาง

งานวิจัยชิ้นที่สอง Berndt ต้องการศึกษากการเปลี่ยนแปลงการแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างพ่อแม่และเพื่อน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างใหม่ที่มีการศึกษาระดับเดิม อายุ 9 – 12 ปี วิธีการก็คล้ายกับการวิจัยครั้งแรก สำหรับข้อคำถามที่แสดงการคล้ายตามเพื่อนนั้น เป็นการทำตามคำแนะนำ แต่การคล้ายตามเพื่อนนั้นคล้ายตามคำชักชวนให้ทำตามอย่างที่เขาทำผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งแรก คือ เด็กอายุประมาณ 15 ปี แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ผีนังสังคม เช่นเดียวกับเพื่อนในระดับสูงสุด แต่มีแนวโน้มที่จะลดลงในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ผลการวิจัยบ่งบอกว่าเด็กวัยรุ่นตอนกลางยอมรับมาตรฐานเก่าแก่น้อยที่สุด คือ จะคล้ายตามเพื่อนน้อยกว่าเด็กวัยอื่น

ผลงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กประมาณ 12 ปีขึ้นไป จนถึงวัยรุ่นได้รับอิทธิพลกลุ่มเพื่อนในระดับสูง เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เกิดขึ้นมากทั้งทางด้านร่างกายและ จิตใจ ตลอดจนเด็กได้รับความคาดหวังจากสังคม ทำให้เด็กมีความลำบากในการปรับตัว ถ้าการปรับตัวในสภาพครอบครัวไม่ประสบผลสำเร็จ กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้น ฉะนั้น การเลียนแบบเพื่อนในวัยเดียวกัน เพื่อให้ได้รับการยอมรับนั้นอาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กอายุระหว่าง 12 – 15 ปี ได้รับ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนในเรื่องกระทำผิดโดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าวผีนังสังคมในระดับสูง

2 2 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 5 – 7) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ และพฤติกรรมที่พ่อและแม่ปฏิบัติต่อกัน โดยจำแนกพฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ดังนี้

- 1 การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง
- 2 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่างๆ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับทุกข์สุข ความลับในเรื่องต่างๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการงาน
- 3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน
- 4 การเห็นชอบของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อเสนอนะนะ ข้อคิดเห็น หรือการกระทำต่างๆ ของลูก
- 5 ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อลูก เช่น การช่วยเหลือคลายปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก
- 6 ความไว้วางใจของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความไว้วางใจในตัวลูกว่า สามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง
- 7 การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนๆ ลูก หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความเห็นด้วยกับการที่ลูกได้ไปมีกิจกรรมกับเพื่อนๆ โดยไม่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรค หรือแสดงออกถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม
- 8 การที่ลูกยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่างๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ค่านิยม ทัศนคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วย

ความยินดี

9 ความรักและเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพพ่อแม่โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

10 การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เห็นการกำหนด หรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

11 การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใดๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรง การไม่ยินยอมในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

12 การปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่อย่างแสดงต่อลูกมีการปกป้องคุ้มครองมากเกินไป เหมือนลูกไม่มีความสามารถดูแลตนเองได้ หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็กๆ

13 การที่พ่อแม่ไม่คอยย้าเตือนถึงความสำเร็จมากเกินไป หมายถึง พ่อแม่ไม่คอยย้าเตือนหรือบเร้าให้ลูกได้รับความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เคียวเชิญให้ลูกกระทำการต่างๆ มากเกินไป

14 การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำและคำพูด

15 ความกลมกลืนของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่กระทำต่อกันในขณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

อัสรา อาวรณ์ (2540 :45) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรัก การดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยมั่นใจในตนเองถึงความสัมพันธ์กับคนอื่นในบ้าน ดังนั้นสัมพันธภาพในครอบครัวจึงมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม ถ้าครอบครัวสมบูรณ์ด้วยระเบียบและคุณธรรมอันดีทุกประการแล้ว สมาชิกทุกคนก็จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิกแต่ละคน เพราะความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัว จะช่วยให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวราบรื่น และทุกคนมีความสุขกายสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ อัญมณี สมตัว (2544 :28) กล่าวว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ที่ราบรื่นระหว่างบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นระหว่าง พ่อ แม่ ลูก หรือผู้ปกครอง ซึ่งจะต้องมีความเข้าใจกัน รักใคร่ผูกพันกัน มีเวลาให้แก่งกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนรวมทั้งการอบรมสั่งสอน ชัดเจนลูกหลานให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และประพฤติตนเป็นคนดี

สุชา จันทน์เอม (2528 : 48) ได้กล่าวถึงครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูต่อการคบเพื่อนต่างเพศของเด็กวัยรุ่นไว้ว่า เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ซึ่งเป็นคนชั้นต่ำจะมีการควบคุมเด็กในด้านการคบเพื่อนต่างเพศน้อยที่สุด เด็กเหล่านี้จะมีเสรีภาพมาก เพราะพ่อแม่มักปล่อยลูกให้เป็นอิสระ เด็กเหล่านี้จะมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์ทางเพศมาก และมักจะเป็นปัญหาของสังคม

ส่วนครอบครัวที่พยายามเข้มงวดกวดขันกับเด็กไม่ให้ติดต่อกับเพศตรงข้าม ให้สนิทสนมถือเป็นเรื่องที่น่าละอาย วัยรุ่นจึงกลายเป็นเด็กเก็บกด ไม่สามารถแสดงออกตามใจปรารถนา เมื่อได้มีโอกาสห่างการควบคุม ก็จะปล่อยกายใจขาดการยับยั้ง บางคนมีปมด้อยว่าตนไม่มีเสน่ห์ ยากจน การติดต่อกับเพื่อนต่างเพศมักถูกรังเกียจ หรือไม่มีโอกาสติดต่อกัน มองเห็นตนไร้ค่า ไม่กล้าติดต่อกับเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย ถ้าเป็นชายเมื่ออยู่ในที่ลับตาคน ก็อาจก่อคดีความผิดทางเพศได้ง่าย และถ้าเป็นหญิงก็แอบหาโอกาสในการคบเพื่อนชาย ซึ่งสุกก่อนห่ม หรืออาจปรับตัวเข้ากับเพื่อนต่างเพศไม่ได้ (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม 2527 : 138 – 147 และวันเพ็ญ บุญประกอบ 2520 : 66)

โคลน์แมน และแฮมแมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 176 , อ้างอิงจาก Coleman and Hammen 1974 Contemporary Psychology and Effective Behavior) กล่าวว่า องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของเด็กซึ่งได้แก่ ความรัก ความอบอุ่น ความยอมรับและการยกย่องสภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความรัก ความอบอุ่น และความยอมรับบุตร ธิดา ด้วยความเหมาะสม สมเหตุสมผลและมีความสอดคล้องกับสถานการณ์มีความสำคัญต่อการพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวนั้น ๆ

โบววิน (วชิราภรณ์ ไชยรัตน์ 2539 : 24 , อ้างอิงจาก Bokdwin 1968 Child Development) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในครอบครัวดีหรือไม่ อาจเกิดจากการที่บิดามารดารวบรวมและเอาประสบการณ์ความรู้ที่ถูกต้องมาใช้ ควบคุมพฤติกรรมเด็กให้เกิดความเชื่อและความรู้สึกในสิ่งที่เป็นจริง ซึ่งเป็นการวางรากฐานโครงสร้างของพฤติกรรมและพื้นฐานจากความรักที่แท้จริงของบิดามารดา เพื่อช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแต่ละสถานการณ์ โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อในการติดต่อกับสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในครอบครัว จึงมีส่วนทำให้ครอบครัวกับความสัมพันธ์ในสมาชิกของครอบครัวจะเป็นไปอย่างถาวร และทำให้เด็กมีเอกลักษณ์ที่มั่นคงฝังแน่นในตัวเด็ก

แคนโด (จริยกุล ตรีสุวรรณ 2542 : 34 , อ้างอิงมาจาก Kando 1971 Social Interaction) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดี เกิดจากสัมพันธภาพที่ดีซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัว เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาทของบุคคลที่จะอยู่ใกล้ชิด เริ่มด้วยการสวมบทบาทของบิดามารดา โดยเด็กจะยอมรับและเอาเอกลักษณ์ของบิดามารดา และยึดถือเป็นเรื่องของ

ตนเอง ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้บทบาทของตนเอง ด้วยการสวมบทบาทที่บิดามารดากำหนดให้ สภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีจึงมีส่วนทำให้เด็กรู้จักประพฤติปฏิบัติตัวได้เหมาะสมกับการเป็น สมาชิกที่ดีในครอบครัว

นวลศิริ เปาโรหิตและคณะ (2520 197) กล่าวว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากทางบ้าน เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพและการปรับตัวของเด็ก บรรยากาศของบ้านเป็นส่วน สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการ หากเด็กมาจากบ้านที่มีบรรยากาศดีจะรู้สึกดี และสามารถปรับตัวได้ดีกับ สังคมรอบบ้าน

จรรยา สุวรรณทัต (2523 54-56) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ ในครอบครัวไว้ ดังนี้

1 สถานภาพทางเศรษฐกิจ- สังคมของครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวใดที่มีความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่ขัดสน ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมกลืนสมัคสมาน กันในครอบครัว

2 การรู้จักบทบาทและหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสามารถปฏิบัติการให้ สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง

3 การรู้จักลักษณะธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็ก เมื่อเกิดปัญหาย่อมมี ส่วนช่วยความสัมพันธ์อันดี

4 ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ ในการวางระเบียบวินัย ปัจจัยนี้นับว่ามีอิทธิพลต่อ สภาพแวดล้อมในครอบครัวโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งมีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลน ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความรัก ความอบอุ่น และความยอมรับนับถือด้วยความเหมาะสม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับ สถานการณ์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัว นั้น ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากทางบ้านเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในการดำเนินชีวิตในสังคม ของเด็กต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

มูสส์ และคองเกอร์ (Mussen and Conger 1969 250) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาการของเด็ก พบว่า พื้นฐานของพฤติกรรมเด็ก ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี เป็นมิตร สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย

แอนเดอร์สัน และเฟรมมิง (Anderson and Freming 1987 786 – 769) ได้ศึกษากระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Ego Identity) ของนิสิตวัยรุ่นจำนวน 93 คน โดยได้รายงานความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผลปรากฏว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการรับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในลักษณะที่แน่นแฟ้นกับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

เนลสัน (Nelson 1985 ข 1191) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในครอบครัว บรรยากาศในห้องเรียน และอัตมโนทัศน์ ความพึงพอใจ และความสำเร็จของเด็กเกรด 7 และ 9 จำนวน 196 คนพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก และความพึงพอใจในครอบครัว อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในห้องเรียนที่สนับสนุนและเสริมสร้างสูง และบรรยากาศในห้องเรียนในลักษณะสนับสนุนและเสริมสร้าง ความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ด้านการเรียนในระดับสูง

งานวิจัยในประเทศ

กุลวรรณ วิทยาวงศจุจิ (2526 58 –59) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ปีการศึกษา 2525 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลปรากฏว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 45 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็จะปรับตัวไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพที่อบอุ่นมาจากในบ้าน มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีต่อกันระหว่างพ่อ แม่ลูก ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

ชีรวัดณ์ นิจนตร (2526 197) ได้ศึกษาพบว่า เด็กจากครอบครัวที่แตกแยกมีมโนภาพแห่งตนต่ำกว่า ชีวเศร้ามมากกว่า วิดกกังวลมกกว่า และมีสุขภาพจิตเสียมกว่าเด็กร่นจากครอบครัวปกติ

นิพนธ์ คันธเสวี (2528 40 – 40) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่ขาดมนุษยสัมพันธ์โดยเฉพาะระหว่างพ่อแม่ มีผลร้ายต่อจิตใจเด็ก หรือลูก ๆ มากที่สุด ลูกจะขาดความรักจากพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะมีแต่ความทุกข์ไม่มีความรัก ความอบอุ่น ที่จะแบ่งปันให้แก่ลูก แต่ถ้าพ่อแม่รักกันดีมีความสุข เด็กจะมีความรักอย่างเต็มเปี่ยมล้น เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่แตกแยกในความสัมพันธ์ ย่อมจะมีบุคลิกภาพและสุขภาพจิตใจที่มีปัญหาในตัวเองกับผู้อื่น

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภฏ (2529 46 – 48) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของครอบครัวต่อการพัฒนาบุคลิกภาพว่าครอบครัวที่ไม่ลงรอยกันในชีวิตสมรส และบ้านแตกผู้รับเคราะห์แทนที่สำคัญก็คือ ลูกนั่นเอง ซึ่งผลจากการที่พ่อแม่กระทบกระทั่ง ทุก ๆ วัน ละเล็กละน้อย จะทารุณจิตใจเด็กมากกว่าการทะเลาะครั้งใหญ่ ๆ ปีละ 1 – 2 ครั้ง ส่วนผลจากการหย่าร้างของพ่อแม่ พบว่าเด็กมีอาการซึมเศร้า หงอยเหงา ว้าเหว่ คิดมาก และมีปัญหาในการปรับตัว

2 2 5 เอกสารแลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

จำเนียร ช่วงโชติและคณะ (2524 394 – 395) กล่าวว่า เด็กวัยร่นเริ่มเห็นความสำคัญของเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของตนมีมากขึ้น วัยร่นจะพยายามตีตนออกห่างจากพ่อแม่ คุณค่าหรือคำสั่งที่พ่อแม่มอบให้เริ่มลดความสำคัญลงเรื่อย ๆ ในขณะที่ความคิดเห็นทัศนคติของเพื่อนๆ กลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวัยร่นอย่างจริงจัง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ และเด็กวัยร่นจะเป็นทั้งความรัก ความรู้สึกผิด และการโต้แย้งขัดอกขัดใจกัน แต่ในมิตรภาพของเด็กวัยร่นนั้นเต็มไปด้วยความรู้สึกแบบเพื่อน การมีความสัมพันธ์แบบเคียงบ่าเคียงไหล่กัน การใกล้ชิดในลักษณะที่จะช่วยให้เขาสามารถมองเห็นลักษณะความเป็นตัวของตนเองได้

ความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กวัยร่นแตกต่างกับความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเด็ก ๆ เพราะก่อนวัยเด็กจะเข้าสู่วัยร่น เขาเลือกคบเพื่อนโดยการเลือกเพื่อนที่มีความสนใจในกิจกรรมการเล่นหรือการเรียนที่คล้ายคลึงกันแต่ในระยะวัยร่นนั้นเป็นเรื่องของความสนใจในตัวเพื่อนซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างมิตรภาพระหว่างเพื่อนอย่างใกล้ชิดสนิทสนมกันมากกว่าในวัยเด็ก การคบหาสมาคมระหว่างเด็ก

วัยรุ่นหญิงกับเด็กวัยรุ่นหญิงจะมีลักษณะค่อนข้างไปทางสร้างเสริมมิตรภาพ ระหว่างเด็กวัยรุ่นชายกับเด็กวัยรุ่นชายค่อนข้างจะเป็นแบบการร่วมเล่นกิจกรรมต่างๆมากกว่า และมิตรภาพระหว่างเด็กวัยรุ่นหญิงมักจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับเพื่อนหญิงมากกว่าเด็กชายมีต่อเด็กชายด้วยกัน นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นทั้งชายหญิง มักจะเลือกคบเพื่อน จากคนที่อยู่ในสังคมคล้ายคลึงกัน มีสติปัญญา ความสนใจคุณค่าที่ยึดถือ มีวุฒิภาวะทางสังคมคล้ายคลึงกัน และเด็กวัยรุ่นหญิงยังสนใจเลือกเพื่อนที่สวยมีเสน่ห์ ต่อเพื่อนเพศตรงข้ามเป็นเพื่อนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เพื่อนชักนำให้ตนพลอยเป็นจุดสนใจของเพื่อนเพศตรงข้ามอีกด้วย

ณรงค์ เล็งประชา (2538 : 166) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนไว้ว่า กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัว หรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน เด็กจะเป็นตัวของตนเองมากขึ้น เด็กจะเลือกคบเพื่อนที่ถูกใจ และอาจนำเอาพฤติกรรมต่างๆ ของเพื่อนมาใช้เป็นแนวปฏิบัติของตน

สุชา จันทน์หอม (2542 : 153 – 154) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนไว้ว่า วัยรุ่นพยายามที่จะหาเพื่อนที่อยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกัน มีรสนิยมเหมือนกัน เพื่อจะได้เอาไว้อวดหาสมาคม พูดคุยสังสรรค์กัน กลุ่มของเด็กวัยรุ่นมีอิทธิพลอย่างมากต่อความประพฤติ การแต่งกาย กิริยาท่าทาง มีการพยายามเลียนแบบกัน เพื่อให้เกิดสัญลักษณ์กลุ่มขึ้น แม้ว่าการกระทำบางอย่างนั้น จะทำไปเพื่อความโก้และเพื่อให้เกิดเป็นจุดสนใจขึ้น แม้จะขัดต่อสายตาของผู้ใหญ่ก็ตาม

สุพัตรา สุภาพ (2526 : 71) กล่าวว่า เพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่งโดยเฉพาะในชีวิตวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำตัวให้เพื่อนฝูงยอมรับนับถือ วัยรุ่นจะมีความเข้าใจดีว่าเพื่อนมีความรู้สึกต่อตนเองอย่างไร ถ้าวัยรุ่นได้รับความนิยมนกย่องจากเพื่อนฝูงมากเพียงใด ย่อมทำให้เขาเป็นคนที่มีลักษณะเป็นมิตรน่าคบ กล้าแสดงออกวางตนในการเข้าสังคมเป็น และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งลักษณะต่างๆ ของบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับความนิยมนกย่องจากกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในแง่ที่ดีด้วยอีกต่อหนึ่ง วัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนในการเข้าสังคมกับเพื่อนไม่ดี และไม่เป็นที่นิยมนกย่องของเพื่อนฝูง มักจะสร้างทัศนคติต่อตนเองในแง่ไม่ดีขึ้นมา โดยเฉพาะจะมีความรู้สึกแค้นเคือง และบางครั้งก็หวาดหวั่นใจ วัยรุ่นจะพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตามความคิดเห็น การกระทำทุกอย่างของเพื่อนผู้เป็นที่รักใคร่ และนิยมนกย่องของกลุ่ม ทั้งๆที่บางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตาม และบางครั้งจะพยายามแสดงตัวโอ้อวด เพื่อให้เพื่อนประทับใจในความสามารถของตน

สมชาย รัตนกุล (2530 86-88) กล่าวถึงปัญหาสำคัญที่วัยรุ่นประสบได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนในเพื่อนต่างเพศและเพื่อนเพศเดียวกัน ปัญหาการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศ และการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลเกี่ยวกับการศึกษาได้

ณรงค์ เล็งประชา (2538 166) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนไว้ว่า กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัว หรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นผู้นำภายในกลุ่มเพื่อน เด็กก็จะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กจะเลือกคบกับเพื่อนที่ถูกต้อง และอาจนำเอาพฤติกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนมาใช้เป็นแนวปฏิบัติของตน

พะยอม ธีรุต (2540 8) ให้ความหมายของความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนว่า หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความร่วมมือกันในด้านวิชาการ และด้านทั่ว ๆ ไป

สมพร พรหมจรรย์ (2540 9) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนและการคบเพื่อนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียนและการเลือกคบเพื่อน ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จในด้านการเรียนและการเลือกคบเพื่อน

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541 5) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทางด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทางอันประกอบด้วย ลักษณะของการช่วยเหลือ รู้จักเคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและปฏิบัติกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ซึ่งหากมีสัมพันธภาพที่ดีก็จะส่งผลดีต่อบุคคลนั้น ๆ แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

งานวิจัยในต่างประเทศ

กรอนลันด์ (สุรัชย์ โกศณฺยุะกุล 2526 : 32 , อ้างอิงจาก Groulund 1959) ศึกษาปัญหาในการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

สมาทร์ (อารีย์ ลิลา 2525 : 18 , อ้างอิงจาก Smart 1967) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กที่ปรับตัวได้ดี จำนวน 400 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 5 - 10 ปีพบว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดีเป็นเด็กที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และครูสามารถเข้าใกล้กับกลุ่มเพื่อนได้ดี

เดอคอสเตอร์ (Decoster 1971 : 5789 - A) ศึกษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

จกกล ศตะภุริ (2500 : 70 - 74) ได้ศึกษาปัญหาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และชั้นเตรียมอุดมศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดพระนคร จำนวน 400 คน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70.75 รองลงมา คือ มีปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.25 และปัญหาการเงิน คิดเป็นร้อยละ 53.75 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ ปัญหาความสัมพันธ์กับครูอาจารย์คิดเป็นร้อยละ 37.50

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 55 - 59) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสมิยนนารี จำนวน 30 คน แยกเป็น 2 กลุ่ม พบว่าการใช้บทบาทสมมติทำให้กลุ่มทดลองมีการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง

ปิยรัตน์ นุชผ่องใส (2530 : 61 - 64) ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2530 จำนวน 16 คน แยกเป็น 2 กลุ่ม พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสูงขึ้นมีพฤติกรรมกล้าแสดงความคิดเห็นและเผชิญปัญหา ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากเพื่อนมากขึ้น

อภิสิทธิ์ ปทุมบาล (2533 : 36 – 40) ได้ศึกษาผลการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของพนักงานบริษัท ทานตะวัน จำนวน 48 คน แยกเป็น 2 กลุ่ม ตามระดับการบริหาร คือ ระดับสูงและระดับกลาง ซึ่งพบว่า ผลของการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนเองแบบ Sensitivity Training ทำให้การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

วัฒนา พุ่มเล็ก (2535 : 97) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะประสบปัญหาการเพื่อนมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2.2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

ธเนศ ขำเกิด (2533 : 7) กล่าวถึง ความผูกพันและความเป็นกันเองระหว่างนักเรียนกับครูควรแสดงพฤติกรรมทั้งในด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง สีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความรัก ความเมตตาอย่างจิตใจ และมีเหตุผลด้วยความสม่ำเสมอ นักเรียนจะรู้และเข้าใจดีว่าครูของเขามีความรักและความจริงใจต่อเขาเพียงใด สิ่งเหล่านี้จะเป็นแม่แบบของนักเรียน และมีผลทางด้านจิตใจต่อการแสดงความรัก ความศรัทธาในครูของเขาด้วยความจริงใจ หากครูสามารถครองใจของนักเรียนได้แล้ว ความรู้สึกที่ดีต่อกันจะสร้างสรรค์บรรยากาศในการเรียนการสอนที่สดชื่น มีความรัก ความผูกพัน เชื้ออาหาร และให้อภัยต่อกัน

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2533 : 2) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนว่า ความสำเร็จในด้านการสอน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีต่อครูกับนักเรียน ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น ปราศจากการข่มขู่ เด็กนักเรียนต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน เด็กจึงมีชีวิตผูกพันอยู่กับครู การแสดงออก นิสัยใจคอ และทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อผลการเรียนและสภาพจิตใจของเด็ก

พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (2533 : 15) กล่าวว่า ถ้ามีการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในทางที่ดีแล้ว จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดหมายซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่ถูกต้อง และ

สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จึงเป็นแนวทางในการจัดการจัดสภาพการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับสภาพการศึกษาในปัจจุบันมากที่สุด

นารี โนกิระ (2536 : 9) กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูถือว่าสำคัญที่สุด นอกจากด้านการเรียนการสอน และการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริม ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ มีความเมตตากรุณา มีเหตุผล มีบุคลิกภาพที่ดี ให้ความรัก ความอบอุ่น เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี และเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตใจให้แก่เด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักเรียน คือ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเป็นเอง และการให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีอาจารย์ ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน และมีความรับผิดชอบด้านการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

คราต และเอสตราบรูก (Krach and Estrabrook 1956 , 19 – 23) ได้วิเคราะห์ลักษณะงานครู (Job Analysis) พบว่า คุณลักษณะพื้นฐานของครูที่ดีมีอยู่ 5 ด้าน คือ ความสัมพันธ์กับนักเรียน การสอน ศีลธรรมจรรยา คุณสมบัติเฉพาะตัว และลักษณะท่าทาง ในด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน คาร์ต และแอลตราบรูก มีความคิดเห็นว่า ครูที่ดีต้องสนใจ พยายามเข้าใจปัญหาของนักเรียน ไม่ควรให้เรื่องส่วนตัวมาฉี้อธิพลกับเจตคติที่มีต่อนักเรียน พยายามขจัดเรื่องยุ่งยากหรืออุปสรรคต่าง ๆ และพยายามควบคุม อารมณ์ รวมทั้งมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

ทอร์ป (Thorpe 1960 : 403) แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกระเียด ระหว่างครูกับนักเรียนอาจเป็นก้าวแรกที่น่าไปสู่ภาวะการณ์ปรับตัวที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนและอาจเป็นสิ่งขัดขวางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ไทเลอร์ (Tyler 1964 : 16) ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติพบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้น ครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีแก่นักเรียน เป็นมิตรที่ดี ให้ความรัก การเอาใจใส่ มีความเข้าใจและมีการยอมรับนักเรียน

เลวิส และคณะ (Lewis,el, 1965 : 396 - 401) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษากับนักเรียนระดับชั้น 6 จำนวน 644 คน พบว่า นักเรียนที่มีที่รับรู้ถึงสัมพันธภาพที่ดีกับครูโฮมรูม จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีสำคัญทางสถิติ

เบ็ค (Beck 1967 172 – 178) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูโดยใช้แบบสอบถาม " ครูของฉัน" กับนักเรียนระดับชั้น 6 จำนวน 2 108 คน พบว่า ครูที่ดีในสายตานักเรียน คือ ครูที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ มีท่าทางอบอุ่นเป็นกันเองกับนักเรียน สามารถสื่อความเข้าใจได้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความสามารถ บางอย่างเต็มที่ สามารถควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย และวิธีการสอนที่จูงใจนักเรียนให้อยากเรียน

งานวิจัยในประเทศ

นลินี วันชัย (2510 32 – 36) ทำการศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในอุดมคติของครูกับนักเรียนตามทัศนะของครูกับนักเรียน โดยศึกษาสัมพันธภาพ 3 ด้าน คือ ด้านสื่อความเข้าใจ ด้านอารมณ์ และด้านการวางตัวของครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน กลุ่มที่สองเป็นนักเรียนปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน และกลุ่มที่สามเป็นคณะอาจารย์ที่สอนอยู่โรงเรียนสาธิต จำนวน 15 คน โดยให้เรียงลำดับการสำคัญ ผลปรากฏว่าทั้ง สามกลุ่มมีความเห็นพ้องกันว่าสัมพันธภาพในอุดมคติของครูกับนักเรียนที่ดีที่สุด คือ ครูสามารถสื่อความเข้าใจกับนักเรียนได้เป็นอย่างดีชัดเจน ครูวางตัวเป็นมิตรหรือเป็นเพื่อนกับนักเรียน และครูมีความรัก ความเอาใจใส่ใกล้ชิดกับนักเรียน ในทางตรงกันข้าม สัมพันธภาพในอุดมคติที่ไม่ดี นั่นคือ ครูขบถยกตนข่มนักเรียน ดูถูกนักเรียน ละเลยทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่นักเรียน และแสดงความรู้สึกที่เย็นชาไม่สนใจใยดีกับนักเรียนดีที่สุดคือ

สมศักดิ์ ลีภาสรพิสุทธิ์ (2518 62 – 64) ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาด้านการเรียน สังคม และส่วนตัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 2 จำนวน 1 00 คน พบว่า ปัญหา ด้านสังคมนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 7 มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครูมากที่สุด ได้แก่ ไม่กล้าซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัย เมื่อมีความทุกข์ไม่กล้าปรึกษาครู ไม่ชอบครูที่ไม่ยุติธรรม ครูไม่เข้าใจความรู้สึกของนักเรียน และครูเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนน้อยมากเกินไป ปัญหาสังคมที่พบรองลงมาคือ ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนและความสัมพันธ์กับบุคคลภายในบ้านตามลำดับ

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2519 53) ศึกษาพบว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้สึกรับผิดชอบ และเมโนภาพแห่งตน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับปฏิสัมพันธ์จากครูแบบอัตตาริปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 54) ศึกษาความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร

จำนวน 634 คน พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตย มีความรู้รับรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดได้ทั้งกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ซึ่งหากมีสัมพันธภาพที่ดีก็จะส่งผลดีต่อบุคคลนั้น ๆ เช่นตัวนักเรียน ผู้ปกครองและตัวนักเรียน แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่3โรงเรียนเทศบาล๔(วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2547 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 256 คน เป็น นักเรียนชาย 157 คน และนักเรียนหญิง 99 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์วาส) จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น และสถานภาพของครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกลักษณะ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

ตอนที่ 4 แบบทดสอบสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน

ตอนที่ 5 แบบทดสอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 6 แบบทดสอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลส่วนตัว

ลักษณะแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงไปในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

1 เพศ

() ชาย () หญิง

2 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3 สถานภาพของครอบครัว

- () บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
- () บิดามารดาแยกกันอยู่
- () บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีขั้นตอนการแสดงดังนี้

2 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ของ ระจิตร์แก้ว เล็กอุทัย

(2542 102 – 104 และปิยะพร ดวงทอง (2539 97 – 99)

2 3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่ได้ศึกษาความรู้ตามข้อ 2 1 และข้อ 2 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ลักษณะแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของท่าน ให้อ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือของใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้ามีความกล้าที่จะแสดงออกเมื่อ กับเพื่อนที่สนิท					
00	ข้าพเจ้าไม่สบายเมื่องานของท่านดำเนิน ไปอย่างล่าช้า					

เกณฑ์การให้คะแนน

1 ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
จริง	ให้คะแนน	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้คะแนน	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

2 ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
จริง	ให้คะแนน	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้คะแนน	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้คะแนน	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายบุคลิกภาพ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.99 หมายถึง	ผู้มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว
คะแนนเฉลี่ย 3.00 – 5.00 หมายถึง	ผู้มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว

ตอนที่ 3 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

3 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

3 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต

3 3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรม

ก้าวร้าว ที่ได้ศึกษาความรู้ตามข้อ 3 1 และข้อ 3 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และ ไม่เห็นด้วยอย่าง

ลักษณะแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ กรุณาตอบคำถามอย่างระมัดระวัง และ เลือกตอบคำถามที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุดในสถานการณ์นั้น เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือของใดช่องหนึ่ง ที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดท่านมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดท่านมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความตรงกับความคิดท่านบางครั้งและบางครั้ง ก็ไม่ตรงกับความคิดของท่าน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดท่านมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงกับความคิดท่านมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	ฉันสามารถระงับอารมณ์หลายๆ อย่างที่เกิดขึ้น พร้อมกันได้อย่างชัดเจน					
00	ฉันรับรู้ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้น จากความรู้สึกของตนเอง					

เกณฑ์การให้คะแนน

1 ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย มาก	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

2 ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

4 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

4 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองของ
กุลวรรณ วิทยาวงศุจิ (2526 58- 59)

4 3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรม
ก้าวร้าว ที่ได้ศึกษาความรู้ตามข้อ 4 1 และข้อ 4 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale)
ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ลักษณะแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	ผู้ปกครองคอยให้คำปรึกษาเรื่องการปฏิบัติ					
00	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองถามถึงเรื่องส่วนตัว					

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์ 2538 : 9)

- คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดี
 คะแนนเฉลี่ย 2.34 -3.66 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดีพอใช้
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองไม่ดี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

- 5.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 5.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของ

อารีย์ ลิลา (2525 : 18)

- 5.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มี

พฤติกรรมก้าวร้าว ที่ได้ศึกษาความรู้ตามข้อ 5.1 และข้อ 5.2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับได้แก่ จริง จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ลักษณะแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อยที่สุด
0	เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจบทเรียนเพื่อนจะไม่เคย ช่วยอธิบาย					
00	ข้าพเจ้ากับเพื่อนเข้ากันไม่ได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์ 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 -3.66 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

6.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

6.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ของ
นลินี วันชัน (2510 : 32 – 36)

6.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มี

พฤติกรรมก้าวร้าว ที่ได้ศึกษาความรู้ตามข้อ 6.1 และข้อ 6.2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า

(Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) มี 5 ระดับได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริง
น้อยที่สุด

ลักษณะแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ครูรับฟังเมื่อนักเรียนแสดงเหตุผล					
00	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังขณะครูสอน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์ 2538 9)

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ไม่ดี

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติมีต่อพฤติกรรมก้าวร้าว มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

7 1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรม

ก้าวร้าว

7 2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ของ วิลาวรรณ ทวีศรี (2546)

7 3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ที่ได้ศึกษาความรู้ตามข้อ 7 1 และข้อ 7 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ ด้านความคิด ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง ด้านความรู้สึก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ได้แก่ บ่อยที่สุด บ่อย บางครั้ง และไม่ทำเลย

ลักษณะแบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ก ด้านความคิด

คำชี้แจง ให้ท่านอ่าน ข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือ ที่ตรงกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มในการกระทำต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด ได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของท่านมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของท่านบางครั้ง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดของท่านมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรม ก้าวร้าวเป็นสิ่งที่เปล่า ประโยชน์					
00	ข้าพเจ้าคิดว่าการคบเพื่อนที่ มีพฤติกรรมก้าวร้าวในวัย เรียนเป็นสิ่งที่ใครๆก็ทำกัน					

ข ด้านความรู้สึก

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ให้ท่านอ่าน ข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านที่น้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้เดินแกลังเพื่อนที่เดินผ่าน					
00	ข้าพเจ้าพอใจที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เพื่อแสดงความสนิทสนม					

ค ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ให้ท่านอ่าน ข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

บ่อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่ท่านตั้งใจที่จะกระทำทุกครั้ง
บ่อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับที่ท่านตั้งใจที่จะกระทำเกือบทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นกับที่ท่านตั้งใจที่จะกระทำบ้าง ไม่กระทำบ้างเท่าๆกัน
นานๆครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นกับที่ท่านตั้งใจจะทำน้อยครั้งมาก
ไม่กระทำเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นกับที่ท่านตั้งใจที่จะไม่กระทำเลย

ข้อ	ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อย	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่ทำเลย
0	ข้าพเจ้าเดินโอบไหล่กอดคอกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่สนิทสนมกัน					
00	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว					

เกณฑ์การให้คะแนน

1 ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มากที่สุด	บ่อยที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
เห็นด้วย	มาก	บ่อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ปานกลาง	บางครั้ง	ให้คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	น้อย	นานๆครั้ง	ให้คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	น้อยที่สุด	ไม่ทำเลย	ให้คะแนน	1 คะแนน

2 ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มากที่สุด	บ่อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
เห็นด้วย	มาก	บ่อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ปานกลาง	บางครั้ง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	น้อย	นานๆครั้ง	ให้คะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	น้อยที่สุด	ไม่ทำเลย	ให้คะแนน	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์ 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีเจตคติทางบวกต่อ เพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีเจตคติปานกลางต่อเพื่อนที่มี พฤติกรรมก้าวร้าว
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มี พฤติกรรมก้าวร้าว

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมาย แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ รองศาสตราจารย์เวอร์นี กรีทอง รองศาสตราจารย์ฐิพ อ่อนโคกสูง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษาและข้อคำถามให้สอดคล้องกับ นิยาม ศัพท์เฉพาะ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 90 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง

2.1 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test เลือกเฉพาะค่า t ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นำมาใช้ในการวิจัยได้ผลดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 29 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 7.948-2.012

ตอนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 5.834-4.546

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 8.372-2.012

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 7.157-2.021

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 5.481-2.021

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 8.74 – 2.021

2.2 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.1 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แล้วนำมาใช้ในการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9412

ตอนที่ 3 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8757

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7876

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6600

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8656

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 8559

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำไปขออนุญาต และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากโรงเรียนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโรงเรียนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระหว่างวันที่ 10 – 18 กุมภาพันธ์ 2548 จำนวน 256 ฉบับ ได้รับคืนมาครบทุกฉบับ

3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือ ตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับจึงนำมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม กับ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

3 วิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3

4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4 1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

4 2 1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25%

กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test

4 2 2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่

4.3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม กับ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

4.3.2 วิเคราะห์ องค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SE	แทน	ความคาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$\hat{Y}$	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
Y	แทน	เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว
X_1	แทน	เพศชาย
X_2	แทน	เพศหญิง
X_3	แทน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
X_4	แทน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

X_5	แทน	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
X_6	แทน	บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
X_7	แทน	บิดามารดาแยกกันอยู่
X_8	แทน	บิดามารดาเสียชีวิต
X_9	แทน	บุคลิกภาพ
X_{10}	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์
X_{11}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
X_{12}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
X_{13}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์
Y	แทน	เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1 ข้อมูลทั่วไป คัดคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
- 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามระดับชั้นเรียน และเพศ สถานภาพของครอบครัว

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ บุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้อาจารย์ และเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยครอบครัวและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามเพศ ระดับชั้นปี สถานภาพของครอบครัว ดังแสดงผลในตารางที่ 4

ตาราง 4 แสดงจำนวน และร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นที่เรียน สถานภาพของครอบครัว

องค์ประกอบ	ระดับของตัวองค์ประกอบ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	157	61 30
	เพศหญิง	99	38 70
	รวม	256	100 00
ระดับชั้นปี	มัธยมศึกษาปีที่ 1	92	35 90
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	80	31 30
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	84	32 80
	รวม	256	100 00
สถานภาพของ ครอบครัว	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	186	72 70
	บิดามารดาหย่าร้างกัน	57	22 30
	บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม	13	5 10
	รวม	256	100 00

จากตาราง 4 จำแนกตามเพศ และระดับชั้นที่เรียน พบว่าเพศชาย มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 61 30 และพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 35 90 รองลงมา คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 31 30 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 32 802

สถานภาพของครอบครัว พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีจำนวนมากที่สุด 186 คน คิดเป็นร้อยละ 72.706 รองลงมาบิดามารดาหย่าร้างกันมีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 และน้อยที่สุดบิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ เจตคติต่อเพื่อนที่มี พฤติกรรมก้าวร้าว บุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ดังแสดงผลในตารางที่ 5

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว บุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S	การแปลผล
1 บุคลิกภาพ	3.25	1.04	แสดงตัว
2 ความฉลาดทางอารมณ์	2.83	.98	ปานกลาง
3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง	3.28	.04	ดี
4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	3.56	.98	ปานกลาง
5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์	3.28	.06	ปานกลาง
6 เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว	3.29	.04	มาก

จากตาราง 5 พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ย ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับปานกลาง และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดี ส่วนบุคลิกภาพเป็นแบบแสดงตัว

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้วยส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน บุคลิกภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ดังแสดงผลในตารางที่ 6

ตาราง 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	Y
X ₁	1 00	-1 00	-40	034	008	-073	117	-072	-006	007	145 *	-042	102	141*
X ₂		1 00	040	-034	-008	073	-117	072	006	-007	-145*	042	-102	-141*
X ₃			1 00	-505**	-523**	021	030	-099	-269**	-379**	-167**	-173**	-237**	-267**
X ₄				1 00	-471**	035	-037	-002	-008	-118	-257**	007	229**	-173**
X ₅					1 00	-057	006	104	283**	503**	425**	184**	469**	444**
X ₆						1 00	-872**	-377**	194**	-050	-004	014	-083	-031
X ₇							1 00	-124*	-225**	-054	-031	-062	013	008
X ₈								1 00	033	204**	048	088	145*	048
X ₉									1 00	388**	528**	466**	340**	310**
X ₁₀										1 00	290**	225**	415**	261**
X ₁₁											1 00	467**	592**	486**
X ₁₂												1 00	444**	311**
X ₁₃													1 00	547**
Y														1 00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตารางที่ 6 พบว่า มี 7 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และ 05 ได้แก่ เพศชาย (X_1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_5) บุคลิกภาพ (X_9) ความฉลาดทางอารมณ์ (X_{10}) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11}) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{12}) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13})

และพบว่า มี 3 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และ 05 ได้แก่ เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_3) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_4)

และพบว่า มี 3 องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) ได้แก่ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_6) บิดามารดาแยกกันอยู่ (X_7) และ บิดามารดาเสียชีวิต (X_8)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นเกณฑ์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
regression	3	28 441	9 480	49 303**
Residual	252	48 456	192	
Total	255	76 897		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 7 พบว่า มี 3 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตาราง 7 แสดงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงผลในตารางที่ 7

ตาราง 8 แสดงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ

องค์ประกอบ	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₁₃	371	079	331	547	299	108 235 **
X ₁₃ X ₁₁	256	073	204	586	344	66 318 **

$$R = 586$$

$$R^2 = 344$$

$$SE = 438$$

$$a = 1\,160$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 8 พบว่าองค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X₁₃) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X₁₁) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X₅) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้รับผล 60.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 01 และได้้นำค่าสัมประสิทธิ์ค่าตัวพยากรณ์ได้ดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1160 + 371 X_{13} + 256 X_{11}$$

5.2 สมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 331 X_{13} + 204 X_{11}$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3 เพื่อสร้างสมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนโรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานในการวิจัย

1 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2547 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งสิ้น 256 คน เป็นนักเรียนชาย 157 คน และเป็นนักเรียนหญิง 99 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น และสถานภาพของครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 29 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 7 948 – 2 012 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 8559

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 52 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 5 834 – 4 546 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 9412

ตอนที่ 4 แบบทดสอบสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 8 372 – 2 021 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 8797

ตอนที่ 5 แบบทดสอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 7 157 – 2 021 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 7876

ตอนที่ 6 แบบทดสอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 5 481 – 2 021 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 8656

ตอนที่ 7 แบบสอบถามพฤติกรรมก้าวร้าวชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 8 74 – 2 021 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 9280

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อนำไปขออนุญาต และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ที่โรงเรียนโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระหว่างวันที่ 10 – 18 กุมภาพันธ์ 2548 จำนวน 256 ฉบับ ได้รับคืนมาทุกฉบับ

3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่นักเรียนตอบมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือ ตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับจึงนำมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คำนวณร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม กับ เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3 วิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 โดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

- 1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 7 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์วาส) จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ได้แก่ เพศชาย (X_1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_5) บุคลิกภาพ (X_9) ความฉลาดทางอารมณ์ (X_{10}) ความสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11}) ความสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{12}) ความสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13})
- 2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบมี 3 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์วาส) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ได้แก่ เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_3) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_4)
- 3 องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์วาส) ได้แก่ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_6) บิดามารดาแยกกันอยู่ (X_7) และ บิดามารดาเสียชีวิต (X_8)
- 4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ มี 2 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปยังองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11})
- 5 สมการพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1\,160 + 371 X_{13} + 256 X_{11}$$

5.2 สมการพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 331 X_{13} + 204 X_{11}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 7 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ได้แก่ เพศชาย (X_1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_5) บุคลิกภาพ (X_9) ความฉลาดทางอารมณ์ (X_{10}) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11}) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{12}) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13}) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 เพศชาย (X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าเพศชายมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งนี้เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ปลูกฝังให้ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้หญิงเป็นผู้ตาม จึงทำให้ผู้ชายกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำมากกว่าผู้หญิงและผู้หญิงจะเป็นฝ่ายคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย มากกว่าผู้ชาย

ผลการวิจัยสอดคล้องกับ งานวิจัยเชิงทดลองของ แบนดูรา และโรส (Bandura and Ross 1961 : 575 – 582) ผู้รับการทดลองเป็นเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงอย่างละ 36 คน ให้ผู้รับการทดลองครึ่งหนึ่งดูตัวแบบก้าวร้าวอีกครั้งหนึ่งดูตัวแบบไม่ก้าวร้าวผลจากการทดลองพบว่าเด็กผู้ชายที่ดูตัวแบบก้าวร้าวจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าเด็กผู้หญิง และ สุรินดา ใจขาน (2529) ศึกษาความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูกับความก้าวร้าวของนักเรียนโรงเรียนขอนแก่นวิทยาคม พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

1 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (X_5) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งนี้เพราะ กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความกล้าแสดงออก ชอบเข้ากลุ่มสังคมมากทำให้มีความอยากรู้ อยากเห็น และต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนภายในกลุ่มมาก

1 3 บุคลิกภาพ (X_9) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะนักเรียนหญิงนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีบุคลิกภาพที่ชอบแสดงตัว และมีนักเรียนบางส่วนก็เก็บตัว โดยทั่วไปบุคลิกภาพของคนเรามี 2 ลักษณะ คือ หันเข้าหาตัวเอง คือ พวกเก็บตัว และอีกลักษณะหนึ่งคือ พวกที่แสดงตัว เป็นพวกที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ และสามารถเรียนรู้รับสิ่งต่างได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของฮอลล์เวิร์ด (Hallworth 1964 171 - 177) ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นของโรงเรียนมัธยมแบบผสมในเขตอุตสาหกรรมตอนกลางของประเทศอังกฤษ โดยให้ครูประเมินลักษณะของเด็กชายและเด็กหญิงอายุ 14 ปี ตามรายการบุคลิกภาพ 14 อย่าง ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่เด็กแสดงตัวมีเป็นอันดับหนึ่งคือ มีคนรู้จักมาก อันดับสองคือ ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้มาก อันดับสามคือ เข้ากับคนได้ทุกประเภท อันดับสี่คือ ถ้ามีโอกาสจะเป็นผู้นำ อันดับห้าคือ ชอบการปฏิบัติและทดลอง อันดับหกคือ มักจะได้ถามเพื่อนเมื่อสงสัย ทั้งกล่าวว่าบรอดเบนต์ (Broadbent 1969 214 - 218) ได้ศึกษาบุคลิกภาพแบบเก็บตัว - แสดงตัว ของนักศึกษาปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเรียนดีและเรียนไม่ดี ผลปรากฏว่า นักศึกษาที่เรียนดีเก็บตัวมากกว่ากลุ่มที่เรียนไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาค้นนี้ยังแสดงด้วยว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีสติปัญญาไม่แตกต่างกัน ดังนั้น การเก็บตัว - แสดงตัว ไม่ขึ้นอยู่กับสติปัญญา ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนและของบาคเลย์ และอีวาน (Bagley and Evan 1975 117 - 119) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีลักษณะแสดงตัว - เก็บตัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่มีอายุ 14 - 15 ปี เครื่องที่ใช้ คือ แบบสำรวจบุคลิกภาพของไอแซกซ์ พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะแสดงตัวและเก็บตัว มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่า นักเรียนที่มีลักษณะเก็บตัว

1 4 ความฉลาดทางอารมณ์ (X_{10}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์เหมาะสมมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งนี้เพราะ นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดี และมีการรับรู้ มีความสามารถไหวทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีความฉลาดทางอารมณ์ในการเข้ากลุ่มตามสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาร์ท (อารีย์ ลิลา 2535 18 อ้างอิงจาก Sart 1967 An Introduction to Family Relationships) ได้ทำการศึกษาเด็กที่ปรับตัวได้ดี จำนวน 400 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-20 ปี พบว่าเด็กที่ปรับตัวได้ดี เป็นเด็กที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ครู และสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี

1.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_{11}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพดีกับผู้ปกครองมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะพ่อ แม่ไม่ดูแลเอาใจใส่นักเรียน ให้ความอบอุ่น ให้ความรักเพียงพอ ทำให้นักเรียนมีปมด้อย แสดงพฤติกรรมออกไม่เหมาะสม

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของแอนเดอร์สัน และเฟรมมิง (Anderson and Freming 1987 786 – 769) ได้ศึกษากระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน (Ego Identity) ของนิสิตวัยรุ่นจำนวน 93 คน โดยได้รายงานความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ผลปรากฏว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการรับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในลักษณะที่แน่นแฟ้นกับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น ซึ่ง เนลสัน (Nelson 1985 ข 1191) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในครอบครัว บรรยากาศในห้องเรียน และอัตมโนทัศน์ ความพึงพอใจ และความสำเร็จของเด็กเกรด 7 และ 9 จำนวน 196 คนพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก และความพึงพอใจในครอบครัว อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในห้องเรียนที่สนับสนุนและเสริมสร้างสูงและบรรยากาศในห้องเรียนในลักษณะสนับสนุนและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ด้านการเรียนในระดับสูง และกุลวรรณ วิทยาวงศจุ (2526 58 –59) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายปีการศึกษา 2525 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลปรากฏว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 45 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็จะปรับตัวไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพที่อบอุ่นมา

จากในบ้าน มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีต่อกันระหว่างพ่อ แม่ลูก ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

1 6 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{12}) ความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่า นักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังแสดงใน เรื่องพฤติกรรมก้าวร้าว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่ไม่ดีทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ ปทุมบาล (2533 : 36 – 40) ได้ศึกษาผลการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธระหว่างบุคคลของพนักงานบริษัท ทานตะวัน จำนวน 48 คน แยกเป็น 2 กลุ่ม ตามระดับการบริหาร คือ ระดับสูงและระดับกลาง ซึ่งพบว่า ผลของการเข้าร่วมกลุ่มพัฒนาตนเองแบบ Sensitivity Training ทำให้การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และ เดอคอสเตอร์ (Decoster 1971 : 5789 – A) ศึกษาความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

1 7 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ (X_{13}) ความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่ามีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ไม่ดี หากครูยอมรับนักเรียนดูแลเอาใจใส่นักเรียน ให้ความเป็นกันเอง นักเรียนก็จะรู้สึกอาจารย์เป็นเหมือนพ่อแม่ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการซุกถาม กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนส่วนมากจะกลัวอาจารย์ ไม่เข้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thorpe (1960 : 403) แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนอาจเป็นก้าวแรกนำไปสู่ภาวะการณ์ปรับตัวที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนและอาจเป็นสิ่งที่ขัดขวางต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งไทเลอร์ (Tyler 1964 : 16) ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติ พบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้น ครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีแก่นักเรียน เป็นมิตรที่ดี ให้ความรัก การเอาใจใส่มีความเข้าใจและมีการยอมรับนักเรียนและสมศักดิ์ ลิภาสพิสุทธิ์ (2518 : 62 – 64) ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาด้านการเรียน สังคม และส่วนตัวของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 2 จำนวน 1 00 คน พบว่า ปัญหา ด้านสังคมนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 7 มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับครูมากที่สุด ได้แก่ ไม่กล้า

ชักถามครูเมื่อมีข้อสงสัย เมื่อมีความทุกข์ไม่กล้าปรึกษาครู ไม่ชอบครูที่ไม่ยุติธรรม ครูไม่เข้าใจความรู้สึกของนักเรียน และครูเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนน้อยมากเกินไป ปัญหาสังคมที่พบรองลงมา คือ ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนและความสัมพันธ์กับบุคคลภายในบ้านตามลำดับ

2 องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 และ 05 ได้แก่ เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_3) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_4) อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เพศหญิง (X_2) มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่าเพศหญิงมีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะเพศเชื้อพึงพอใจและไม่สนใจเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (X_3) มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจจะอยู่ระหว่างที่จะต้องเตรียมตัวอ่านหนังสือ เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา 2 จึงต้องหันไปใส่ใจในเรื่องของการเรียนหนังสือ บทบาทบทเรียน หรือเรียนพิเศษ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะคิดถึงเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าว และอาจมองว่าการคบเพื่อนต่างเทามีพฤติกรรมก้าวร้าวจะคบเมื่อไรก็ได้ การเรียนเป็นสิ่งสำคัญกว่า หรือจากการที่มีทัศนคติทางลบต่อการคบเพื่อนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังที่ ชีระพร อูวรรณโณ (2521 : 17) กล่าวว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของบุคคล รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติด้วย ประสบการณ์ที่รุนแรง หรือกระทบกระเทือนใจ เป็นสิ่งที่ฝังแน่นในจิตใจของบุคคลได้นาน และมีอิทธิพลทำให้มีทัศนคติทางลบต่อสิ่งนั้นๆ

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (X_4) มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 แสดงว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ความสำคัญกับการเรียน ให้ความสำคัญฟังคำสั่งสอนของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และยังให้ความสำคัญฟังคำสอนของอาจารย์

3 องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) ได้แก่ สถานภาพของครอบครัว บิดามารดาอยู่

ด้วยกัน (X_6)สถานภาพของครอบครัว บิดามารดาแยกกันอยู่ (X_7)และสถานภาพของครอบครัว บิดามารดาเสียชีวิต(X_8)

3 1 สถานภาพของครอบครัว บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (X_6)ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास)จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงว่านักเรียนบางคนที่มีสถานภาพของครอบครัว บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะการได้รับการดูแลเอาใจใส่ ในทุกเรื่องจะทำให้นักเรียนรู้สึกได้กับความรักและความอบอุ่นที่พ่อแม่มอบให้ รวมถึงในเรื่องของการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวศึกษาจากพ่อและแม่ทั้งสองฝ่าย และรู้สึกถึงความรักที่พ่อแม่มอบให้กันและกันจึงทำให้เกิดเจตคติทางบวกต่อการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมดี

นักเรียนบางคนที่มีสถานภาพของครอบครัว บิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งนี้เพราะ พ่อแม่อาจให้ความรักความอบอุ่นไม่เพียงพอหรือไม่มีเวลาที่จะมาพูดคุยกับลูก หรือเพราะเข้มงวดมากเกินไป ครอบครัวไม่มีความสุข ไม่แสดงความรักต่อกันจึงทำให้นักเรียนเกิดเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

3 2 บิดามารดาแยกกันอยู่ (X_7)ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว การของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास)จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพราะนักเรียนบางคนที่มีบิดามารดาหย่าร้างกันมีเจตคติทางบวกต่อการคบเพื่อนต่างเพศ ทั้งนี้เพราะว่า การหย่าร้างของพ่อแม่จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเหงา ไม่มั่นใจในตัวเอง ไม่อยากอยู่บ้าน และชอบไปเล่นกับเพื่อนมากกว่า จึงทำให้หันไปคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เพื่อเป็นการชดเชยความรักที่ขาดหายไป และอาจมีนักเรียนบางคนที่มีบิดามารดาหย่าร้างกันมีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะว่าทำให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาโดยไม่ได้รับความรักความอบอุ่นเท่าที่ควร ได้รับรู้ความโศกเศร้าของพ่อแม่ เด็กจะเป็นคนที่ไม่มั่นคง ไม่รักใคร่จริง และไม่คิดว่าใครจะรักเขาจริง จึงทำให้มีเจตคติทางลบต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ดังที่ จรรยา สุวรรณทัต (2510 : 19) กล่าวว่า ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อการเกิดเจตคติ การมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กที่ประสบปัญหาจากการหย่าร้างของบิดามารดา มักมีปัญหามากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันอย่างปกติสุข

3 3 บิดามารดาเสียชีวิต(X_8) ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास)จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพราะอาจขาดความรักจากพ่อหรือแม่ ถูกทิ้งให้ต้องโดดเดี่ยว ต้องใช้ชีวิตตามลำพัง ดังนั้นจึงหาทางออกโดยการหา

เพื่อนที่รู้ใจ หรือหาเพื่อนมาเติมเต็มในเรื่องของความรักและความอบอุ่น จึงทำให้เกิดเจตคติทางบวกต่อการคบเพื่อน และนักเรียนบางคนที่บิดามารดาถึงแก่กรรม มีเจตคติทางลบต่อการคบเพื่อน

เพราะว่า ความรู้ของการสูญเสียพ่อหรือแม่อาจจะยังใจอยู่ หรือต้องเห็นพ่อหรือแม่ต้องทำงานหาเลี้ยงลูกเพียงลำพัง จึงเกิดความรู้สึกหดหู่ไม่มีความสุข หรือได้รับความอบอุ่นไม่เพียงพอจึงทำให้ไม่อยากที่จะคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เพราะไม่อยากที่จะต้องมาสูญเสียคนรักไปอีก หรือต้องทำให้ตนเองไม่มีความสุขเหมือนพ่อหรือแม่ ดังนั้นจึงมีเจตคติทางลบต่อการคบเพื่อน

4 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม ที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) อย่างมีนัยทางสถิติ 05 มี 2 องค์ประกอบ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ($X_{1,3}$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ($X_{1,1}$) อภิปรายผลได้ดังนี้

4.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ($X_{1,3}$) มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอันดับ 1 แสดงว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพดีกับอาจารย์ ทำให้มีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการ ทั้งนี้เพราะ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์เป็นไปอย่างกันเอง อาจารย์ให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี รักนักเรียนทุกคนด้วยความเสมอภาค และให้คำปรึกษากับนักเรียนได้ทุกเรื่องตลอดจนให้คำปรึกษากับนักเรียนที่มีปัญหาช่วยแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น

4.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ($X_{1,1}$) มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอันดับ 2 แสดงว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพดีกับผู้ปกครอง ทำให้มีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวการ ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้ปกครองให้ความรักความเข้าใจ เป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ก็จะทำให้การปฏิบัติตนในการคบเพื่อนไม่ออกนอกกรอบนอกทางจากวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ดังที่ ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (มปป 9) ได้กล่าวถึงการอบรมสั่งสอนลูกเกี่ยวกับเรื่องและการคบเพื่อนต่างว่าการอบรมสั่งสอนเป็นหน้าที่หลักของครอบครัวที่ต้องทำหน้าที่ชัดเจนทำให้ลูกหลานได้เรียนรู้สิ่งต่างๆและประพฤติตนเป็นคนดี การสั่งสอนเรื่องการคบเพื่อนเป็นความต้องการของเด็กวัยนี้เป็นอย่างมาก เพราะเขาเริ่มมีความสนใจเพื่อน การมีนัด การมีความสัมพันธ์ โดยทั่วไปหญิงชายจะเริ่มคบกับตั้งแต่อยู่ในวัยรุ่น การที่พ่อแม่ผู้ปกครองบอกกล่าวในเรื่องเหล่านี้เท่ากับเป็นการตอบสนองความกระหายใคร่รู้ของเขา การวิจัยครั้งนี้สอดคล้อง

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนา เจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยสามารถพิจารณาจากองค์ประกอบที่ส่งผลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมี คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ เพื่อนำไปส่งเสริมและพัฒนาด้านการคบเพื่อนที่ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เห็นถึงด้านดี และด้านไม่ดีของการคบเพื่อน

1.2 เนื่องจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สามารถพยากรณ์เจตคติต่อการคบเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้ดีที่สุด ดังนั้นผู้บริหาร หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู อาจารย์ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง สามารถจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองให้มีความเข้าใจกัน ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำ ทั้งด้านการเรียน และด้านส่วนตัว ตลอดจนสร้างเจตคติที่เหมาะสมต่อการคบเพื่อน

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น

2.2 ควรทำการศึกษาเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- "การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา 2537, 13 มิถุนายน,' เดลินิวส์ หน้า 10
- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527) การศึกษาบุคคลลวกรณีย์ กรุงเทพฯ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
_____ (2524) สุขภาพจิตในโรงเรียน กรุงเทพฯ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
- กาญจนา ควรสุภา (2516) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว – เก็บตัว ความรู้สึกกับผิดชอบ
และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ปริญญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร อุดลำนาร
- เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว (2534) นักศึกษาวิทยาลัยช่างกลปทุมวัน กรุงเทพฯ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จรรยา สุวรรณพัทธ์ (2533) ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์
ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะ และการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้าง
พลเมืองที่มีประสิทธิภาพ รายงานการวิจัย ฉบับที่ 44 กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จิราภรณ์ อำนางเกลิงศักดิ์ (2540) การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทะเลาะ
วิวาทของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริญญานิพนธ์ กศ ม
(จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร
- ชีรวัดณ์ นิจนตร (2526) สภาพเชิงจิต – สังคมในโรงเรียน กับสุขภาพจิตของวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร ปริญญานิพนธ์ กศ ด(พัฒนาศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อูดลำนาร
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2529) ประมวลบทความทางวิชาการ ตอน 1 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
_____ (2537, ธันวาคม) "จิตลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัวปกติ – เครียด –
แตกแยก และปัจจัยปกป้อง," วารสารจิตวิทยา 1 (2) 20 – 36

- เดโช สนวนานท์ (2520) ปทานุกรมจิตวิทยา กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- เดือนเพ็ญ ทองน่วม (2533) การตระหนักในตนเองและการรับรู้สาเหตุ วิทยานิพนธ์ ศศ ม
(จิตวิทยาสังคม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร
- ทศพร ประเสริฐสุข (2543) "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา," รวมบทความทางวิชา
ฮีคิว กรุงเทพฯ DESKTOP
- ทัศนาก ทอภักดี (2528) ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจ
ภายในตนเองของเด็กวัยรุ่นไทย วิทยานิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ธวัชวรรณ พิมพ์งาม (2538) การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีปัญหาการปรับตัว
โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี วิทยานิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยา
การศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อุดลำนาค
- ธำรง ทัศนากุศล และคนอื่นๆ (ธันวาคม, 2528) "พฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กนักเรียน" วารสาร
จิตวิทยาคลินิก 16 (2) 9 – 16
- นพมาศ ธีรเวคิน (2534) จิตวิทยาสังคม กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปภาวดี แจ่มศิริ (2527) ผลของการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมก่อนนอนในชั้นเรียน ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ ค ม (ศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย อุดลำนาค
- ประพันธ์ สุธธาวาส (2519) ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู วิทยานิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยา
สังคม) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) ทศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย กรุงเทพฯ
ไทยวัฒนาพานิช
- ประสาร ทิพย์ธารา (2521) พัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่น กรุงเทพฯ โรงพิมพ์แพร่พิทยา
อินเตอร์เนชันแนล
- ปราณี จันทร์หอม (2541) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมก้าวร้าว
วิทยานิพนธ์ กศ ม (การประถมศึกษา) มหาสารคาม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ถ่ายเอกสาร
- ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534) ลักษณะจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น
วิทยานิพนธ์ วท ม (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

- พรรณี ชูทัย (2523) "ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม," จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว กรุงเทพฯ ม ป พ
- เพชรสุดา เพชรไล (2525) การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เย็น ธีรพัฒน์ชัย (2541) การปรับพฤติกรรมก้าวร้าวในชั้นเรียนของเด็กออทิสติกชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ ปรินญานิพนธ์ กศ ม (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- เรณู ผดุงถิ่น (2517) การใช้การเสริมแรงทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมก้าวร้าว วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา
- วรรณ ช่องดารากุล (2533, มิถุนายน – กรกฎาคม) "พฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น," แนะนำ 24 (129) 8 – 13
- วรลักษณ์ ธีราโมกษ์ (2536, กรกฎาคม) "ความก้าวร้าว," ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ 40 (277) 36 – 37 วลัย จันทรเพ็ญ (2526) ปัจจัยจัดสรรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา
- วิมล สุวรรณมณี (2527) การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่ม และนักเรียนอาชีวศึกษาทั่วไป ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา
- สมชาย เตียวตระกูล (2529)การฝึกฝนคลายแบบจิตคลุมกาย เพื่อลดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร ปรินญานิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา
- สมพร สุทัศน์ย์, ม ร ว (2526) จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
-
- (2529) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค ด (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร

- สุกัลยา อนุชิตไพสิน (2527) การสร้างแบบทดสอบวัดความก้าวร้าวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปริญญาณิพนธ์ กศ ม (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุเกษม อิงคินันท์ (2537) ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษากับการรับชมโทรทัศน์ กรณีศึกษานักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชสีมา วิทยานิพนธ์ กศ ม (เทคโนโลยีการศึกษา) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- สุชา จันทรเฒ (2525) จิตวิทยาเด็กเกร กรุงเทพฯ อักษรศาสตร์บัณฑิต,
- สุทธิพงษ์ ทองยิ่ง (2537) ผลของกลุ่มการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถ่ายเอกสาร
- สุนีย์ ธีรวิรุฬห์ (2542) การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร สารนิพนธ์ กศ ม (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- สุพจน์ จักขุทิพย์ (2521) ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติกรรมไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ศศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อัดสำเนา
- สุพล ชัดเชื้อ (2535) การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเอง และการปรับเปลี่ยนที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร ปริญญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อัดสำเนา
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และคนอื่นๆ (2520) การศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษา รายงานการวิจัยสภาวิจัยแห่งชาติ
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2520) พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษา กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์,
- สุมิตรา นิธิสินประเสริฐ (2540) ปัจจัยด้านสุขภาพจิตกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ศศ ม (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร
- สุรพล สุขสายชล (2541) การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมลักขโมย ปริญญาณิพนธ์ กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อัดสำเนา

- สุรชนี เปี่ยมญาติ การใช้หนังสือบำบัดความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัด
ประชากรเบ็ญธรรมสังกัดกรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรี
นครทวิโรฒ ประสานมิตร, 2535 อัดสำเนา
- เสถียร ศรีรัตน์ (2522) ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวร้าวกับความสนใจในอาชีพของนักเรียน ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกว้างในจังหวัดสงขลา ปริญญาโท กศ ม
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- แสง ทวีคุณ (2535)การศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทใน
นักเรียนอาชีวศึกษา ปริญญาโท วท ม กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร อัดสำเนา
- อัญชลี กิจานวัฒน์ (2527)สาเหตุของปัญหาและแนวทางป้องกันการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียน
ในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา วิทยานิพนธ์ ค ม กรุงเทพฯ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา
- อาคม จันทสุนทร(2519) "การวิจัยเรื่องการสำรวจความประพฤติของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ของโรงเรียนต่างๆ ในเขตการศึกษา 6," แนว 0 , 14 – 20 , เมษายน –
พฤษภาคม
- อารียา นุซอเน็ค (2541) ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความก้าวร้าวของ
วัยรุ่น วิทยานิพนธ์ ค ม (คหกรรมศาสตร์) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร
- อุดมรัตน์ เชาวีรัตน์ (2536) ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทของ
นักเรียนชั้นปีที่ 2 โรงเรียนพระรามหกเทคโนโลยี กรุงเทพมหานคร ปริญญาโท กศ ม
กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อัดสำเนา
- Allman, Lawrence R and other (1978) *Abnormal – Psychology in the Life Eyelet* New York
Harper & Row Publishers,
- Ausubel, D P (1968) *Educational Psychology A Cognitive View* New York Holt Rinehary
and Winston
- Baker, John W and Holzworth, Annette, (March 1961) "Social Histories of Successful and
Unsuccessful Children" *Child Development* 32 131 – 149

- Bandura, A (1976) "Social Learning Analysis of Aggression," *Analysis of Delinquency and Aggression* New York edited by Emilio Ribes – Ineata and Albert Bandura John Wiley and Sons
- _____ (1986) *Social Foundations of Thought and Action A Social Cognitive Theory* New Jersey Englewood, N J Prentice – Hall
- Bandura, A Ross (June 1961) Dorothea and Russ, Shlela A "Transmission of Aggression thorough Imitation of aggressive Models," *Journal of Abnormal and Social Psychology* 36 575 – 582
- Bass, B M (1960) *Leadership, Psychology and Organizational Behavior* London Harper and Row, Ltd
- Berkowitz, L (1964) *Advance in Experimental Social Psychology* New York Academic Press
- Bixentine, B Edwin and Decorte, Margaret, Margaret S and Bixentine borton A (May 1976 "Conformity to Peer – Sponsored Misconduct at Four Grade Levels," *Developmental Psychology* 12) 226 – 236
- Bronfenvrenner U (March 1970) "Reaction to Social Pressure from Adults Bersus Peers Among Soviet Day School and Boarding School Pupils in the Perspective of and American Sample" *Journal of Personality and Social Psychology* 29 911 – 917
- _____ (Mach 1967) "Response to Pressure from Peers versus Adults among Soviet and American School" *Internation Journal of Psychology* 2 199 – 207
- Buss, A H (1961) *The Psychology of Aggression* New York and London John Wiley and Sons, Inc
- Buss, A H and Perry, M (1992, April) "The Aggression Questionnaire," *Journal of Personality And Social Psychology* 63 (3) 452 – 459
- Carlson, J G (1992) "Anger and Aggression," *Psychology of Emotion* U S A Holt, Rinehart and Winston, Inc
- Eron, Walder L O , Toigo R and Lefkowitz, M M (May 1963) "The Relationship between Social Class and Perennial Punishment for Aggression and Child Aggression" *Child Development* 34 848 – 868

- Glueck, Sheldon and Glueck, Eleanor (1964) *Unraveling Juvenile Delinquency* Cambridge Massachusetts Harvard University Press
- Good, C V (1973) *Dictionary of Education* 3rd ed New York McGraw – Hill Company, Inc
- Hicks, David J (January 1965) "Imitation and Relation of Film – Mediated Aggression Peer and Adult Models' *Journal of Personality and Social Psychology* 5 97 – 100
- Hurlock, E B (1949) *Child Development* 4th ed New York McGraw – Hill Company, Inc
- Iscoe, Ira , William, Martha and Harvey, Jerry, (March 1964) "Modification of Children Judgments by a Simulated group Technique A Normative Developmental Study' *Child Development* 34 963 – 978
- John, C G (1991) "Anger and Aggression," *Psychology of Emotion* USA Holt
- Kagan, Jerome and Moss, Howard (1962) *Birth to Maturity A study in Psychological Development* New York John Weley and Sons Inc
- Kernis, M H , Grannemann, B D and Barclay, L C (1989, November) "Stability and Level of Self – Esteem and Predictors of Anger Aroused and Hostility," *Journal of Personality and Social Psychology* 56 (6) 1013 – 1022
- Kinney, T A , Smith, B A and Donzella, B (2001, April) "The Influence of Sex, Gender, Self – Discrepancy and Self – Awareness on Anger and Verbal Aggressiveness among U S A College Students," *The Journal of Social Psychology* 141 (2) 245 – 275
- Mesinger, John F (October, 1984) "Megatrends Relating to Adolescent Violence and Correctional Education," Paper presented at the National Adolescent Conference on Behavior Disorders Pensacola, FL, 13 ,
- Minium, Edward W and Robert B Clarke (1982) *Elements of Statistical Reasoning* Canda John Wiley and Sons
- Moore, Mary, (June 1966) "Aggression Themes in Binocular Rivalry Situation" *Journal of Personality and Social Psychology* 3 658 – 688
- Shaver, Kelly G (1967) *Principle of Social Psychology* Cambridge Winthrop Publishers
- Shaw, J E and J M Wright *Scale for the Measurement of Attitudes* New York McGraw – Hill Book Company,

- Strickland, Bonnie R (1977) "Internal – External Control of Reinforcement, ' in Thomas Blass (ed) *Personality Variable in Social Behavior* New York John Wiley and Son
- Younger, Alastair J Schwartzman, Alex E , and Ledingham Jane E (January 1985) 'Aged – Related Change in Children's Perceptions of Aggressing and Withdrawn in Their Peers ' *Development Psychology* 21 70 – 75

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ที่ ศธ 0519 12/ 16 ๒3

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๕ กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดโพธิ์वास)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาววรรณ ขาวนิม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 4 (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยมี อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และ รองศาสตราจารย์เวรณี กริทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 256 คน ตอบแบบทดสอบบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว และแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว สุขภาพจิต ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน สื่อที่มีอิทธิพลต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาววรรณ ขาวนิม ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 06-0229496

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ
- ตอนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์
- ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดโพธิ์वास) จังหวัดสุราษฎร์ธานี นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบของนักเรียนไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนแต่อย่างใด ในการตอบแบบสอบถามนี้ นักเรียนไม่ต้องลงชื่อของนักเรียนไว้ คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

จึงขอความกรุณาให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

วรรณภา ขาวน้อม

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงไปในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริง

1 เพศ

() ชาย () หญิง

2 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3 สถานภาพของครอบครัว

- () บิดามารดาอยู่ร่วมกัน
- () บิดามารดาแยกกันอยู่
- () บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันของท่าน ให้อ่านข้อความแล้วพิจารณาว่า เป็นจริงตรงกับพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่มากน้อยเพียงใด แล้วตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือช่องใดช่องหนึ่ง ใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าชอบพูดต่อหน้าคนมากๆ					
2	ข้าพเจ้าดีใจมาก ถ้าได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม					
3	ข้าพเจ้าไม่กลัวที่จะต้องพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จักมาก่อน					
4	ข้าพเจ้ากลัวตอบคำถามครู แม้ว่าอาจตอบผิดก็ตาม					
5	ข้าพเจ้าชอบแสวงหาการผจญภัยที่น่าตื่นเต้น					
6	เมื่อครูต้องการอาสาสมัคร ข้าพเจ้ารีบเสนอตัวทันที					
7	ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา					
8	เมื่อพบเพื่อนใหม่ ข้าพเจ้าเป็นฝ่ายเข้าไปทักทายก่อน					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
9	การทำกิจกรรมกลุ่ม ไม่ว่าจะอยู่กลุ่มใดข้าพเจ้าก็ไม่กังวล					
10	ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					
11	ข้าพเจ้าเป็นคนที่มีความมั่นใจอยู่เสมอ					
12	ข้าพเจ้าพร้อมทำงานร่วมกับคนอื่น					
13	ข้าพเจ้ารู้สึกที่ตนเองคบเพื่อนได้เร็ว					
14	ข้าพเจ้ามักเปิดโอกาสให้เพื่อนแสดงความคิดเห็น					
15	ข้าพเจ้าชอบทำกิจกรรมที่ทำท้าทายความสามารถ					
16	ข้าพเจ้าคิดว่าโลกนี้น่าอยู่					
17	ข้าพเจ้ามองว่าความคิดของแต่ละคนมีประโยชน์ทั้งสิ้น					
18	ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดต่อหน้าคนมาก ๆ					
19	ข้าพเจ้าชอบเก็บความรู้สึกของตนเองเอาไว้					
20	เมื่อมีการแสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าเลือกการเขียนมากกว่าการพูด					
21	ข้าพเจ้ารู้สึกไร้ค่าเลย เมื่อมีคนจ้องมองขณะทำงาน					
22	ข้าพเจ้าไม่กล้าถามครูและเพื่อน เมื่อมีปัญหาสงสัย					
23	ข้าพเจ้ารู้สึกอัดอัดใจ เมื่อครูให้ทำกิจกรรมหน้าห้องเรียน					
24	ข้าพเจ้าวิตกกังวลในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่					
25	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือมากกว่าเข้าสังคม					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
26	เมื่ออยู่ในกลุ่มคนจำนวนมาก ข้าพเจ้ารู้สึก ลำบากใจที่จะหาเรื่องมาคุยกับคนพวกนั้น					
27	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำตามคนอื่นในกลุ่ม					
28	ข้าพเจ้าไม่ชอบรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น					
29	ข้าพเจ้าไม่ชอบอยู่ในกลุ่มคนจำนวนมาก					

ตอนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้เป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่นักเรียนเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ เพื่อนักเรียนจะได้รู้จักตนเองและวางแผนพัฒนาตนเองต่อไป

มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ ไม่จริง จริงบ้างครั้ง ก่อนข้างจริง จริงมาก โปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงบ้างไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ ฉันรับรู้หรือไม่ สบายใจ ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน					
2	ฉันบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ					
3	เมื่อถูกขัดใจ ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดจน ควบคุมอารมณ์ไม่ได้					
4	ฉันสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ พอใจ					
5	ฉันมักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหา เพียงเล็กน้อย					
6	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะ อธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
7	ฉันสังเกตได้เมื่อ คนข้าง ๆ มีอารมณ์เปลี่ยนแปลง					
8	ฉันไม่สนใจกับความทุกข์อื่นที่ฉันไม่รู้จัก					
9	ฉันไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างที่ฉันคิด					
10	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็มีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของฉัน					
11	ฉันรู้สึกที่ผู้อื่นเรียกร้องความสนใจมากเกินไป					
12	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ฉันก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ					
13	เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส					
14	ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน					
15	เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้					
16	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก					
17	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม					
18	ฉันรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อผู้อื่น					
19	ฉันไม่รู้ว่าฉันเก่งเรื่องอะไร					
20	แม้จะเป็นงานยากฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้					
21	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ					
22	ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
23	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความ ผิดหวัง ฉันก็จะไม่ยอมแพ้					
24	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉันมักทำต่อไปไม่ สำเร็จ					
25	ฉันพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา โดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ					
26	บ่อยครั้งที่ฉันไม่รู้ว่าจะอะไรทำให้ฉันไม่มี ความสุข					
27	ฉันรู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ยากสำหรับฉัน					
28	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลา เดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไร ก่อนหลัง					
29	ฉันลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้า หรือคนที่ไม่คุ้นเคย					
30	ฉันทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มี กฎระเบียบที่ขัดกับความเคยชินของฉัน					
31	ฉันทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย					
32	ฉันมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน					
33	ฉันไม่กล้าบอกความต้องการให้ผู้อื่นรู้					
34	ฉันทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่น เดือดร้อน					
35	เป็นการยากสำหรับฉันที่จะโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ					
36	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ฉันสามารถอธิบาย เหตุผลที่เขายอมรับได้					
37	ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น					
38	ฉันทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะทำอยู่ในบทบาทใด					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
39	ฉันสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี ที่สุด					
40	ฉันไม่มั่นใจในการทำงานที่ท้าทาย ความสามารถ					
41	แม้สถานการณ์จะเลวร้าย ฉันก็มีความหวัง ที่จะดีขึ้น					
42	ทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ					
43	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ฉันมักปรับเปลี่ยน ให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกได้					
44	ฉันสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุด สัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน					
45	ฉันรู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดี ๆ มากกว่าฉัน					
46	ฉันพอใจกับสิ่งที่ฉันเป็นอยู่					
47	ฉันไม่รู้ว่าทำอะไรจะทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย					
48	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ฉันจะทำในสิ่ง ที่ฉันชอบ					
49	เมื่อรู้ไม่สบายใจ ฉันมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ ได้					
50	ฉันสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะ เหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่					
51	ฉันไม่สามารถทำให้เป็นสุขได้จนกว่าจะ ได้สิ่งที่ต้องการ					
52	ฉันมักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กน้อยๆ					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ให้
นักเรียนอ่าน แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง
มากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	<u>พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อ</u> <u>ผู้ปกครอง</u> ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของ ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเรียน					
2	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครอง สอบถามเกี่ยวกับการเรียนของ ข้าพเจ้า					
3	ข้าพเจ้าไม่ใส่ใจกับคำแนะนำของ ผู้ปกครอง					
4	ข้าพเจ้าไม่ช่วยผู้ปกครองทำงาน บ้าน					
5	ข้าพเจ้าไม่พอใจผู้ปกครองเมื่อ ผู้ปกครองดักเตือนเรื่องต่าง ๆ					
6	เมื่อกลับถึงบ้านข้าพเจ้าไม่ต้องการ พบหน้าผู้ปกครอง					
7	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการ เรียนข้าพเจ้าปรึกษาผู้ปกครอง					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
8	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองบอกให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ					
9	ข้าพเจ้าไม่เคยให้ของขวัญ ของที่ระลึก บัตรอวยพรแก่ผู้ปกครองในวันพิเศษ					
10	ข้าพเจ้าแสดงความรักความเคารพต่อผู้ปกครองเสมอ					
11	ข้าพเจ้าทำความเคารพผู้ปกครองทั้งก่อนไปและกลับจากโรงเรียน					
12	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ดูแลผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองไม่สบาย					
13	พฤติกรรมที่ผู้ปกครองปฏิบัติ ต่อนักเรียน					
	เมื่อมีเวลาร่วมผู้ปกครองคุยกับข้าพเจ้าเสมอ					
14	ผู้ปกครองแสดงความห่วงใยเมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านผิดเวลา					
15	ผู้ปกครองแนะนำวิธีการอ่านหนังสือให้แก่ข้าพเจ้า					
16	ผู้ปกครองคอยเตือนให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ					
17	ผู้ปกครองให้กำลังใจข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนไม่ดี					
18	ผู้ปกครองกล่าวชมเชยเมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนดี					
19	ผู้ปกครองให้คำปรึกษากับข้าพเจ้าเสมอเมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา					
20	ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับข้าพเจ้า					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
21	ผู้ปกครองดูว่าข้าพเจ้าโดยไม่มี เหตุผลเสมอ					
22	ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ในเรื่องการ เรียนของข้าพเจ้า					
23	ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้า เรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ					
24	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าไป ทัศนศึกษานอกสถานที่กับ โรงเรียน					
23	ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้า เรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ					
24	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าไป ทัศนศึกษานอกสถานที่กับ โรงเรียน					
25	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ ข้าพเจ้าอย่างครบครัน					
26	ผู้ปกครองไม่เปิดโอกาสให้ ข้าพเจ้าได้แสดงความคิดเห็นใน เรื่องใด ๆ เลย					
27	ผู้ปกครองให้คำแนะนำในการคบ เพื่อนกับข้าพเจ้า					
28	ผู้ปกครองไม่สนใจการคบเพื่อน ของข้าพเจ้า					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนได้					
2	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ในชั้นเรียนด้วยความสามัคคี					
3	ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาทะเลาะกับ เพื่อน					
4	ข้าพเจ้ากับเพื่อนมักเอื้อเฟื้อต่อกัน เช่น การให้ยืมหนังสือ แบ่งขนม ให้กัน เป็นต้น					
5	ข้าพเจ้าไม่ใส่ใจช่วยเหลือเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่สบาย					
6	เมื่อข้าพเจ้าไม่มาโรงเรียนเพื่อน มักถามถึงด้วยความเป็นห่วง					
7	เมื่อเพื่อนไม่สบาย ข้าพเจ้าเข้าไป ถามอาการ และช่วยเหลืองาน ของเพื่อนเท่าที่ทำได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
8	ข้าพเจ้าและเพื่อนมักช่วยกันอธิบายการบ้านเมื่อมีเพื่อนในกลุ่มไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้					
9	เพื่อนชวนข้าพเจ้าเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมอื่น					
10	เพื่อนในห้องต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจกัน					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างและไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
	พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่ออาจารย์					
1	ข้าพเจ้าไม่สนใจที่อาจารย์สอน					
2	ข้าพเจ้าให้ความเคารพอาจารย์					
3	ข้าพเจ้าไม่กล้าขอคำแนะนำจากอาจารย์					
4	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
5	ข้าพเจ้ารักและเคารพอาจารย์ เสมอ					
6	เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจ ข้าพเจ้ารีบปรึกษาอาจารย์					
7	ข้าพเจ้าไม่สามารถปรึกษาปัญหา กับอาจารย์ได้					
8	ข้าพเจ้าไม่สนใจคำแนะนำของ อาจารย์					
	<u>พฤติกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติต่อ นักเรียน</u>					
9	อาจารย์ไม่สนใจปัญหาด้านการ เรียนของข้าพเจ้า					
10	อาจารย์ไม่สนใจปัญหาส่วนตัว ของข้าพเจ้า					
11	อาจารย์คอยเป็นห่วงข้าพเจ้า					
12	อาจารย์เอาใจใส่ดูแลข้าพเจ้า					
13	อาจารย์ให้คำแนะนำด้านการ เรียนกับข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้า ประสบปัญหาด้านการเรียน					
14	อาจารย์ให้ความเป็นกันเองกับ ข้าพเจ้า					
15	อาจารย์รับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า					
16	อาจารย์ไม่มีเวลาให้ข้าพเจ้าได้ ปรึกษาปัญหา					
17	อาจารย์ให้ความสนใจเฉพาะ นักเรียนที่เรียนเก่ง					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

คำชี้แจง

1 แบบสอบถามเจตคติฉบับนี้เป็นแบบวัดความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียนต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว คำตอบของนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ คำตอบของนักเรียนจะเก็บไว้เป็นความลับ และแบบสอบถามเจตคตินี้ไม่มีผลต่อคะแนนในวิชาต่าง ๆ แต่อย่างใด ขอให้นักเรียนตอบด้วยความสบายใจ คำตอบที่ตอบไม่ถูกต้องข้อผิด และขอให้นักเรียนโปรดตอบให้ตรงกับความรู้สึก ความคิด และแนวโน้มที่จะเป็นให้มากที่สุด

2 แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ก ด้านความคิด

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ให้นักเรียนอ่านข้อความดังกล่าวแล้วพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อเป็นความจริงตามความคิดเห็นของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการเพียงข้อละเครื่องหมายเดียวเท่านั้น ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดของนักเรียน น้อยมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด

ข ความรู้สึก

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวให้นักเรียนอ่านข้อความดังกล่าวแล้วพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อเป็นความจริงตามความรู้สึกของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ต้องการเพียงข้อละเครื่องหมายเดียวเท่านั้น ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
น้อย	หมายถึง	ข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าไม่สบายใจอย่างมากเมื่อข้าพเจ้าเข้าอยู่กลุ่มเพื่อนที่ทะเลาะกัน					
2	หากข้าพเจ้าถูกเพื่อนพูดเสียดสี ข้าพเจ้าจะรู้สึกไม่พอใจ					
3	การมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจที่เพื่อน ๆ ทะเลาะกัน					
5	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้อยู่กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว					
6	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายที่เพื่อนพูดคำหยาบ					

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด
7	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ชอบถ้าโดนแกล้งในเวลาเรียน					
8	ข้าพเจ้ามีความสุขมากที่ได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว					
9	ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทำให้ผลการเรียนของข้าพเจ้าลดลง					
10	ข้าพเจ้าคิดว่าการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวทำให้ข้าพเจ้ามีความเป็นผู้นำมากขึ้น					

ค แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งทางขวามือซึ่งตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนในด้านการแสดงเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยมีเกณฑ์ดังนี้

เป็นประจำ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนทุกครั้ง
เกือบทุกครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ่อยมากแต่ไม่ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
นานนานครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้ง
ไม่เคยเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้งจนเกือบจะไม่เกิดขึ้น

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เกือบทุกครั้ง	บางครั้ง	นานนานครั้ง	ไม่เคยเลย
1	หากถูกขัดใจข้าพเจ้าจะขว้างสิ่งของทิ้ง					
2	หากถูกพ่อแม่ดุ ข้าพเจ้าจะแสดงสีหน้าที่ไม่พอใจโต้ตอบทันที					
3	ข้าพเจ้าจะวิจารณ์เพื่อนต่อหน้าจนเพื่อนเสียหน้า					
4	ข้าพเจ้าจะทำร้ายสิ่งของ ของผู้อื่นที่ทำให้ข้าพเจ้าโกรธ					
5	ข้าพเจ้าจะแกล้งเดินชนคนที่ยืนขวางทางข้าพเจ้า					
6	ถ้าใครแกล้งข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะผลักผู้นั้นให้ล้ม					

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	เกือบ ทุกครั้ง	บางครั้ง	นาน นานครั้ง	ไม่เคย เลย
7	ถ้าเพื่อนโยนของใส่หน้าข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะขว้างกลับทันที					
8	เมื่อเพื่อนทะเลาะกันข้าพเจ้า พร้อมที่จะพูดให้ทั้งสองฝ่ายดีกัน					
9	หากใครทำให้ข้าพเจ้าโกรธ ข้าพเจ้าจะเดินหนี					
10	ถึงแม้จะถูกเหยียบหยาม ข้าพเจ้า ก็สงบสติอารมณ์ไว้ได้					

ภาคผนวก ค

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามบุคลิกภาพ

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2 183	16	2 942
2	4 498	17	2 021
3	7 948	18	2 021
4	2 021	19	2 773
5	2 613	20	4 709
6	2 920	21	2 021
7	4 142	22	2 951
8	3 312	23	3 172
9	4 970	24	3 137
10	2 671	25	5 644
11	2 337	26	4 568
12	2 959	27	3 601
13	2 021	28	4 112
14	2 942	29	5 288
15	4 055		

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2 021	27	4 419
2	2 021	28	2 021
3	2 032	29	3 121
4	2 39	30	3 499
5	2 021	31	3 526
6	2 814	32	4 339
7	4 339	33	3 147
8	2 021	34	3 564
9	3 071	35	2 021
10	3 504	36	2 021
11	2 021	37	3 356
12	2 021	38	2 029
13	2 021	39	2 021
14	2 021	40	3 156
15	2 021	41	2 589
16	2 021	42	2 021
17	2 021	43	5 106
18	3 144	44	3 958
19	2 021	45	4 075
20	2 021	46	5 131
21	2 021	47	2 806
22	3 751	48	4 539
23	2 27	49	2 021
24	2 021	50	2 021
25	2 642	51	2 021
26	2 021	52	2 021

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2 021	15	5 389
2	6 063	16	4 591
3	4 496	17	4 116
4	5 372	18	4 006
5	7 109	19	5 383
6	6 747	20	4 263
7	3 382	21	4 198
8	2 943	22	6 279
9	2 021	23	5 649
10	2 021	24	2 021
11	4 483	25	2 021
12	2 353	26	4 681
13	6 458	27	3 794
14	2 183	28	3 644

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2 021	6	6 982
2	3 805	7	3 334
3	3 528	8	3 004
4	2 153	9	2 021
5	7 157	10	7 212

ตาราง 12 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	3 709	10	3 295
2	2 021	11	2 953
3	2 387	12	2 816
4	4 415	13	3 504
5	3 578	14	2 947
6	2 265	15	2 063
7	3 173	16	2 467
8	3 468	17	5 481
9	3 253		

ตาราง13 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว
ด้านความคิด

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2 021	6	3 129
2	4 719	7	2 021
3	4 019	8	3 046
4	3 041	9	2 110
5	2 021	10	3 268

ตาราง 14 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว
ด้านความรู้สึก

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	4 038	6	2 783
2	3 400	7	2 420
3	2 954	8	5 073
4	3 235	9	4 916
5	4 026	10	4 276

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) แบบสอบถามเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าว
ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)	ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	7 85	6	4 342
2	4 637	7	2 501
3	7 056	8	2 021
4	6 974	9	3 422
5	5 235	10	2 021

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาว วรรณ ขาวนัม
วันเดือนปีเกิด	7 ธันวาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอ บางขัน จังหวัด นครศรีธรรมราช
สถานที่ปัจจุบัน	65 / 44 ต. ตลาด อำเภอ เมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียน บางขันวิทยา
พ.ศ. 2542	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2545	จิตวิทยาการแนะแนวจาก สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรบัณฑิตอาสาสมัคร จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2548	กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ